

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

СХЕМА ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ

ТОМ II

Природно-ресурсний потенціал, стан та охорона навколишнього середовища, транспорт, інженерна підготовка та захист території, інженерна інфраструктура, основні техніко-економічні показники, документи

Пояснювальна записка

Замовник: Головне управління будівництва та архітектури Дніпропетровської облдержадміністрації

Договір: № 54-01-2006 та д/у №2-2008

Директор, док. архітектури, професор
керівник авторського колективу

Ю. Білоконь

Начальник планувального управління,

В.Токар

Головний архітектор проекту

М. Лопатюк

Головний економіст проекту, к.г.н.

Ю.Палеха

Головний інженер проекту, к.т.н.

Е.Шаповалов

Схема планування території Дніпропетровської області розроблена авторським колективом АПМ-1 (начальник - В. Токар) спільно зі спеціалістами інженерно-планувального відділу (начальник - Е. Шаповалов), у складі:

Архітектурно-планувальна частина

Головний архітектор проекту	М. Лопатюк
Начальник групи	М. Маслова
Архітектор	В. Каменщик

Техніко-економічна частина

Ст. науковий співробітник, д.г.н.	Г. Підгрушний
Ст. науковий співробітник, к.г.н.	Ю. Качаєв
Головний економіст	О.Малишева
Пров. інженер	О. Шитік
Пров. інженер	О. Патиченко
Інженер	І. Соломаха

Природно-ресурсний потенціал, стан та охорона навколишнього середовища

Головний спеціаліст	В.Муха
Інженер I кат	М. Зеркаль

Транспорт

Головний спеціаліст	Б.Скоробогатов
Пров. інженер	Л. Ємець
Інженер	О. Чубенко

Гідротехнічні заходи

Начальник групи	О.Герашенко
Інженер I кат.	Л. Святненко

Водні ресурси, водопостачання, водовідведення

Начальник групи	В. Ліговська
-----------------	--------------

Електропостачання

Інженер II кат.	О. Малюк
-----------------	----------

Тепло- та газопостачання

Начальник групи	Л.Прокопенко
Інженер III кат	М. Лопатюк

Прогноз чисельності населення області виконаний спеціалістами відділів міграційних досліджень та демографічного прогнозування інституту демографії та соціальних досліджень НАН України:

Зав. відділом міграційних досліджень, к.е.н.
С.н.с. демографічного прогнозування, к.е.н.
М.н.с. відділу демографічного прогнозування
М.н.с. відділу міграційних досліджень
Головний економіст відділу міграційних досліджень

О.Поздняк

П.Шевчук

Г. Швидка

І. Майданік

Л. Шишкіна

В розробці розділу „Природно-ресурсний потенціал” приймали участь спеціалісти Дніпропетровського „Інституту проблем природокористування та екології НАН України”

Дир., гол. кор.. АНУ

А. Шапор

К.г.н.

М. Ємець

Розділ „Сільське господарство” виконаний спеціалістами Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України - зав. відділом проблем розвитку і розміщення сільськогосподарського виробництва, док. економічних наук А.Лисецький та А. Амбросенко, О. Амбросенко. Картографічне забезпечення до пояснювальної записки (розділ „Природно-ресурсний потенціал”) виконане м.н.с. відділу Н.Федяєм

Розділ «Охорона об'єктів культурної спадщини» розроблявся спільно з Дніпропетровським обласним центром з охорони історико-культурних цінностей Управління культури і туризму Дніпропетровської облдержадміністрації, директор Л.М. Голубчик.

Координаційно-адміністративну допомогу в роботі над Схемою планування території Дніпропетровської області надавали заступник голови Дніпропетровської облдержадміністрації Декальчук П.В. та начальник управління містобудування та архітектури Головного управління будівництва та архітектури Дніпропетровської облдержадміністрації Кушнір С.О.

СКЛАД ПРОЕКТУ

Найменування матеріалів		На чому виконано	Мірило	Інв. №
<i>I. Графічні матеріали</i>				
1	План сучасного використання території	Папір ламінований, папір	1:100 000	022827
2	Проектний план (основне креслення)	Папір ламінований, папір	1:100 000	023861
3	Схема комплексної оцінки території	Папір ламінований, папір	1:200 000	023862
4	Схема охорони навколишнього середовища	Папір ламінований, папір	1:200 000	023863
5	Схема природно-ресурсного потенціалу	Папір ламінований, папір	1:200 000	023864
6	Схема розташування об'єктів культурної спадщини та нерухомих пам'яток	Папір ламінований, папір	1:200 000	023865
7	Схема транспорту	Папір ламінований, папір	1:200 000	023825
8	Схема водопостачання та водовідведення	Папір ламінований, папір	1:200 000	023866
9	Схема електропостачання	Папір ламінований, папір	1:200 000	023867
10	Схема інженерної підготовки та захист території	Папір ламінований, папір	1:200 000	023868
11	Схема магістральних трубопроводів	Папір ламінований, папір	1:200 000	023869
12	Схема розвитку екологічної мережі, природно-заповідний фонд	Папір ламінований, папір	1:200 000	023889
13	Розвиток промислового виробництва.	Папір ламінований, папір	1:400 000	б/н
14	Промислове районування	Папір ламінований	1:400 000	б/н
<i>II. Текстові матеріали</i>				
1 Пояснювальна записка (Том I) (Структура та територіальна організація господарського комплексу, напрямки її трансформації, прогноз чисельності населення та трудових ресурсів, пропозиції по розвитку функціонально-планувальних елементів території області, сучасне та проектне використання земель області)		Книга		023870
2 Пояснювальна записка (Том II) (Природно-ресурсний потенціал, стан та охорона навколишнього середовища, транспорт, інженерна підготовка та захист території, інженерна інфраструктура, основні техніко-економічні показники, документи,)		Книга		023871
3 Пояснювальна записка (Том III) (Охорона об'єктів культурної спадщини)		Книга		023872
4 Пояснювальна записка (Том IV) (Пропозиції по реалізації рішень схеми планування території)		Книга		023873
5. Розділ (Дніпропетровська надобласна система розселення у складі Дніпропетровської, Запорізької, Кіровоградської областей)		Брошура		023874

З М І С Т

I.	ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	6
1	Фізико-географічна характеристика	6
2	Аналіз і оцінка природно-ресурсного потенціалу	19
II.	СТАН ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	54
1	Екологічна ситуація в області	54
2	Природно-техногенна небезпека	72
3	Території і об'єкти з особливим статусом охорони	75
	<i>а. Природно-заповідний фонд</i>	75
	<i>б. Екомережа та біорізноманіття</i>	91
	<i>в. Висновки</i>	97
III.	ТРАНСПОРТ	99
IV.	ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ. ГІДРОТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ	136
V.	ІНЖЕНЕРНА ІНФРАСТРУКТУРА	162
1	Водні ресурси	162
2	Водопостачання	167
3	Водовідведення	171
4	Енергопостачання	186
	<i>а) Електропостачання</i>	186
	<i>б) Енергозбереження</i>	213
	<i>в) Газопостачання</i>	219
	<i>г) Теплопостачання</i>	226
VI	ОСНОВНІ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ	234
VII	ДОКУМЕНТИ	236

I ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

1. Фізико-географічна характеристика області

Дніпропетровська область знаходиться у степовій зоні південно-східної України. На сході вона межує з Донецькою, на півдні – із Запорізькою і Херсонською, на заході – з Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України.

Ландшафт переважно рівнинний. На заході області простяглась значно почленована Придніпровська височина (висота до 209 м); південно-східну частину займають відроги Приазовської височини (до 211 м). Центральна частина зайнята Придніпровською низовиною, яка на півдні переходить в Причорноморську.

З північного заходу на південний схід область перетинає ріка Дніпро, до басейну якої належать її притоки – Оріль, Самара із Вовчою, Мокра Сура, Базавлук, Інгулець із Саксаганню та інші.

Географічні координати області

Крайні точки	Найближчий населений пункт	Географічні координати	
		Північна широта	Східна довгота
Північна	с. Степанівка	49°11'28"	34°57'17"
Південна	с. Аннівка	47°27'10"	33°18'43"
Західна	с. Розівка	47°36'20"	32°57'39"
Східна	с. Новопідгородне	48°11'40"	36°56'09"

В найбільш широкій центральній частині відстань між північним та південним кордонами сягає 183 км, а між східним і західним – 273,6 км, тобто витягнутість області з заходу на схід на 90,6 км більша, ніж з півночі на південь.

Територія 31,9 тис. км² (5,3 % від площі України). Загальна протяжність кордонів області становить 1465 км.

Населення – 3 млн. 447 тис. чол. (7,3 % від населення України).

Геоморфологія

Дніпропетровська область, як і більша частина території України, розташована на південному заході Східноєвропейської платформи і являє собою хвилясту рівнину висотою 100-210 м над рівнем моря.

Майже все правобережжя Дніпропетровщини займає Придніпровська височина, яка заходить на територію області своєю південно-східною частиною. Відмітки рельєфу коливаються від 150 до 210 метрів. У південно-східному напрямі височина поступово знижується і обривається до долини Дніпра крутим уступом. Загалом поверхня височини дуже розчленована глибокими долинами річок, балками і ярами (особливо у центральній частині області поблизу Дніпра) по схилах яких досить часті виходи на поверхню кристалічних порід Українського щита. Загальна глибина розчленування рельєфу 70-150 м. На крайньому південному заході області ця височина переходить у Причорноморську низовину.

Поверхня Причорноморської низовини одноманітна, хвиляста, з відмітками рельєфу близько 50 м та незначним загальним розчленуванням (50-75 м). Тут спостерігається зниження поверхні кристалічних порід з півночі на південь. В рельєфі характерні широкі плоскі межиріччя, ускладнені відлогими балками, а також невиразними замкненими зниженнями – “подами” глибиною 2-5 м, діаметром 300-500 м.

Лівобережна частина області зайнята Придніпровською низовиною, що є стародавньою долиною Дніпра з чисельними надзаплавними терасами. Середня висота поверхні над рівнем моря – близько 130 м. На півночі області вона поступово підвищується і непомітно переходить у Полтавську рівнину, з якої починаються відроги Середньоруської височини. На межиріччі Самари і Орелі характерний значний розвиток яружно-балкової мережі, особливо по схилах долини Самари. Тож, найбільші висоти низовини знаходяться на межиріччі Орелі і Самари (191 м), найменші у заплаві – 55 м. Загальне розчленування рельєфу 130-140 м.

На південному сході області поверхня поступово підвищується - починаються відроги Приазовської височини на півдні та Донецького кряжу на сході. Найвища точка території області з позначкою 211 м міститься на півночі Покровського району.

Графічне викладення орфографії приведено на схемі „Рельєф” та схемі „Глибина розчленування рельєфу”.

Клімат

Дніпропетровська область розташована в атлантико-кліматичній зоні помірних широт з активною атмосферною циркуляцією в басейні Атлантичного океану, який здійснює найбільший вплив на її клімат. Також внаслідок рівнинності території область відчуває безперешкодний вплив спекотних азійських, видозмінених тропічних та холодних арктичних повітряних мас. Клімат області помірно континентальний. Континентальність збільшується з південного заходу на північний схід, що підтверджується збільшенням амплітуди добових і річних температур повітря: зима від (-4,5°C) на південному заході до (-6,5°C) на північному сході; літо, від +22,5°C на південному сході до +21,5°C на північному сході.

Однією з особливостей клімату території є значні щорічні коливання погодних умов: помірно вологі роки змінюються різко посушливими, а посушливість часто підсилюється дією суховіїв.

Область розташована в межах посушливої, теплої агрокліматичної зони. Річна кількість опадів: на півночі 450-490 мм; на півдні 400-430 мм; значна їх частина випадає в теплий період року.

Тривалість безморозного періоду від 150-185 днів на півночі області до 228 на півдні. Сума активних температур для вегетаційного періоду на півночі 2900°C, на півдні 3710°C. Тривалість періоду 165-175 днів.

Територія області має чітке кліматичне районування, щодо кліматичної комфортності.

Середньомісячні та річні температури повітря та опадів (°C/мм)

Кліматичні райони	По місяцях												За рік
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
I. Північний недостатньо зволожений теплий район	-5,3	-4,5	-1,4	8,2	15,8	19,8	21,7	20,3	14,1	8,2	1,1	-2,7	7,9
	40,7	34,0	24,0	35,2	49,0	40,1	43,4	48,7	31,8	32,2	27,6	49,5	456,2
II. Центральний помірно посушливий, дуже теплий район	-4,8	-3,9	0,3	8,2	15,5	20,0	22,1	20,8	14,7	8,8	1,6	-2,2	8,3
	38,9	28,0	21,6	35,9	45,9	44,4	41,3	46,2	30,9	35,9	29,7	37,8	436,4
III. Південний посушливий район	-4,2	-3,2	-0,2	3,5	15,5	20,0	22,3	21,2	15,0	9,1	2,4	-1,3	8,8
	33,3	27,0	16,6	33,2	38,7	51,1	32,8	32,8	27,7	24,8	23,1	34,4	375,5

В межах області має місце прояв небезпечних гідрометеорологічних явищ: сильні дощові опади – 0,9-3 днів/рік; тумани – 50-70 днів/рік; заметілі – 10-16 днів/рік; грози – 25-30 днів/рік; град – 0,2-1,4 днів/рік; пилові бурі – 0,9-6,4 днів/рік. Дані явища провокують прояв техногенних аварій і завдають шкоди господарству області.

Графічне викладення приведено на схемі „Клімат”.

Контроль за метеоситуацією проводиться системою метеорологічних станцій області з попередженнями щодо проявів небезпечних явищ. Сьогодні в області функціонує 9 метеостанцій – у Дніпропетровську (аеропорт), Кривому Розі, Павлограді, Синельниковому, Нікополі, Чаплине, Губинисі, Комісарівці, Лошкарівці. У Дніпропетровську знаходиться обласний Центр гідрометеорології.

Проектні пропозиції. Для більш надійного контролю за метеоситуацією необхідно збільшити кількість МС, як елементів системи моніторингу, в першу чергу для Царичанського, Юріївського, Межівського, Верхньодніпровського, Широківського та Томаківського районів з урахуванням системи оповіщення щодо проявів небезпечних метеоявищ.

Ґрунтові умови

Потенціал земельного фонду області представлений в основному ґрунтами чорноземного типу, сформованими на лесових породах, які характеризуються високою родючістю.

Чорноземи звичайні займають біля 69% с/г земель області. Чорноземи південні – 13% (поширені на Інгулецько-Нікопольській низовині). Чорноземи на щільних глинах поширені у південно-східній частині області і займають 1,3% території.

Лучно-чорноземні ґрунти – 12%, лучні ґрунти – 4,7% (поширені на знижених елементах рельєфу).

З інших ґрунтів слід відзначити дернові, лучно-болотні і болотні, а також солонці та солончаки, дернові та лугові ґрунти.

Вцілому ж, складні природні умови обумовили формування 277 різновидів ґрунтів, що різняться за фізичними, хімічними та біологічними властивостями.

Основні ґрунти області є особливо цінними для сільського господарства. Вміст гумусу – 3,8 %, що переважає середній показник по Україні (3,2 %). Агрохімічний потенціал ґрунтів області є сприятливим для вирощування с/г культур.

Графічне викладення даного питання наведено на схемі „Ґрунти та агроґрунтове районування”.

Проектні пропозиції. Ведення сільськогосподарської діяльності повинно базуватись на агроґрунтовому районуванні області з визначенням пріоритетності сільськогосподарського виробництва на основі ґрунтового потенціалу території Розділ „Сільське господарство”.

Рослинність

Область розташована в двох підзонах степу: різнотравно-типчаково-ковиловій, що займає лівобережжя, і типчаково-ковиловій на крайньому південному заході.

У зв'язку з великим розорюванням різнотравно-ковилово-типчакова рослинність залишилась на берегах балок, біля перелісків і на деяких ділянках вододілів, де ґрунти малопродатні під орні землі.

Найбільш характерними представниками різнотравно-ковилово-типчакової підзони степу є: горицвіт весняний, гадючник, півонія тонколиста, гвоздика головчаста, шавлія поникла, подорожник, волошка, крупка весняна, вероніка весняна, кермек та багато інших.

Із злакових найбільш поширені: ковила пірчаста, ковила волосиста, типчак (костриця), тонконіг вузьколистий, стоколос прямий і безостий, пирій повзучий та інші, а з бобових – конюшина альпійська та гірська, вика вузьколиста, люцерна серповидна і хмелевидна, рокитник тощо.

Чагарники представляють: мигдаль степовий, дереза, шипшина, терен та інші.

Підзону типчаково-ковилового степу представляють дернові злаки, а саме: типчак, ковила пірчаста, ковила волосиста, тонконіг лучний, стоколос, пирій та інші; з ефемерів – степові тюльпани, зірочки.

В заплавах Самари, Вовчої та інших річок зустрічаються солонцево-солончакуваті і солончакові луки з такою рослинністю: подорожник солончаковий, скрипниця колючкова, солонець звичайний, содник сланкий, полин, кермек, типчаки, покійниця розставлена.

Борові або піщані тераси рік зайняті хвойними лісами. Із трав'яної рослинності переважають лапчатка піщана, сушениця піщана, деревій, полин гіркий та інші.

Ліси на території області ростуть вздовж річок, на схилах річкових долин, балок і ярів та на піщаних ґрунтах. Це заплавні ліси Дніпра, Орелі, Вовчої, які складають зарослі лози тритичинкової, верби, дуба черешчатого, в'язу, липи, ясена, береста, клена гостролистого і польового, ліщини, бруслини європейської, бузини, глоду, жостеру, шипшини.

Дібровний ліс (у Покровському районі) займає знижені і зволожені місця заплави р. Вовчої. Він складається з дуба звичайного, береста, ясена, клена, акації білої, груші та яблуні дикої, невеликого осикового гайка, берези, липи. Підлісок складається з терну, шипшину, клена татарського та інших чагарників. З трав'яних ростуть тюльпани, суниця, конвалія, кропива.

Ліси-байраки розкидані невеликими острівцями по всій території області, але найбільше їх у П'ятихатському районі на південних схилах Приорельського плато, на сході Солонянського та заході Синельниківського районів (вздовж р. Дніпро). У цих лісах ростуть: берест, дуб, груша дика, ясен, липа, в'яз. В байраках Приорельського плато – сосна. Для підліска з кущів характерними є жостір, глід, ліщина, шипшина, терен, клен татарський і польовий. Трави підліска складаються з барвінку, дзвоників, молочаю, тонконога гайового, конвалії, копитняку європейського.

До лісових насаджень можна віднести і лісові позахисні смуги та насадження вздовж залізниць. Вони складаються з дуба, береста, ясена, клена, акації білої, гледичії, лоха, липи.

Графічна характеристика рослинного світу області наведена на схемі „Рослинний світ”.

За останні роки становище природної рослинності різко погіршилося, тому що залишки степових зональних та інших типів фітоценозів знищуються при розорюванні схилів, балок, ґрунтозахисних зон біля водойм.

Залишки ділянок степової рослинності використовуються для тривалого і надмірного випасу, що призводить тут до деградації корінного природного рослинного покриву. Цілинний степ змінюється одноманітними типчаковими, молочайними та полинними пасовищами.

Зважаючи на антропогенний тиск на рослинний покрив більшість в минулому звичайних видів, стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і в даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області. За останні 15 років кількість видів рослин, які потребують охорони на Дніпропетровщині, збільшилася із 130 видів до 316.

Висновки. Характеристика рослинності має практичне значення в плані формування екологічного каркасу території та подальшого розвитку об'єктів природно-заповідного фонду. Враховуючи низьку лісистість (6,0 %) проектом намічається масштабне заліснення непридатних для ведення сільського господарства земель з дотриманням принципу лісо типології рослинності та ландшафтної структури території з доведенням лісистості до 8 % (Постанова Кабінету міністрів № 371-2008).

Фауністичні особливості

Відповідно зоогеографічного районування область відноситься до степового округу з чітким виділенням Дніпровсько-Бузької (Правобережжя) та Орільської (Лівобережжя) ділянок степу. В межах заплави Дніпра виділяється позазональний зоогеографічний округ долини великих річок.

Фауна області представлена степовими та деякими лісовими тваринами (69 видів ссавців, 59 - риб, 10 – земноводних, 12 видів і підвидів плазунів, 246 видів птахів). З хижаків водиться вовк, лисиця, тхір, перев'язка, куниця лісова, борсук; з комахоїдних – бурозубка звичайна, їжак звичайний. Найчисленніші гризуни: ховрах, крапчастий ховрах, сірий ховрах, кріт, сліпак, заяць-русак.

Серед хижих птахів – лунь степовий, лунь болотний, кібчик, яструб; інших – дрохва, журавель, жайворонок, перепілка, куріпка сіра, ворона, грак, ластівка, шпак; в плавнях озер і Дніпра – дикі качки, кулики, курочки водяні, чаплі. В полезахисних смугах – дикі голуби (горлиці).

З плазунів поширені гадюка степова, полоз жовтопузий, вуж, ящірка; земноводні – жаба зелена. В річках та озерах значна кількість риб: лящ, сом, щука, судак. Акліматизовано косулю, свиню дику, оленя плямистого, фазана.

До рідкісних і зникаючих видів в області відносяться до 22 видів тварин. Загалом 114 видів хребетних тварин і 337 видів безхребетних занесені до Червоного списку Дніпропетровської області і перебувають під охороною закону.

Висновки. Фауністична характеристика має суттєве значення в плані подальшого розвитку об'єктів природно-заповідного фонду та організації рекреаційної системи області. Найбільш цікавими об'єктами є ділянки (ареали) поширення тварин, що занесені до Червоної книги, які можуть бути об'єктами пізнавального туризму.

Гідрологічні умови

Річкова система належить до басейну Дніпра, що є головною водною артерією області (перетинає область з північного заходу на південний схід на протязі 261 км і поділяє її на правобережну і лівобережну частини). Найбільші притоки Дніпра: праві – річки Інгулець з Саксаганню, Базавлук, Мокра Сура; ліві - річки Оріль, Самара з Вовчою та Кільченню. На правобережжі річки течуть в основному в меридіональному напрямі, на лівобережжі – в широтному, що обумовлює відміни у гідрологічному режимі. Густота річкової мережі найбільша на Придніпровській височині, а найменша – Причорноморській низовині. Загальна довжина 940 малих річок, струмків і водотоків у межах області становить 5955,8 км. Лише 12 річок, що течуть областю мають довжину більше 100 км, 45 річок – більше 25 км, 271 – понад 10 км.

Значення цих річок як водних джерел різне. Дніпро та пониззя Самари – судноплавні. У той же час, 26 малих річок (Водяна, Ворона, Солона та ін.) протяжністю 385 км майже повністю замулені і втратили своє значення як водні джерела.

88 річок протяжністю 1873 км повністю зарегульовані системою водоймищ (Кам'янка, Берестова, Татарка, Чаплина, Тритузна, Прядівка та інші). Вода цих водоймищ використовується для господарських потреб. Три річки – Гніздівка, Кочерга, Грушева загальною протяжністю 41 км – використовуються як колектори для скидання очищених стічних вод м. Павлограда і місткість для складування “хвостів” ГЗКів Кривбасу. Річки Суха Сура і Широка використані під будівництво ставків-накопичувачів стічних вод м. Кривий Ріг та Дніпродзержинська. Решта річок (Самара, Вовча, Оріль, Інгулець та інші) мають постійний плін води і є головними водними джерелами у Петропавлівському, Межовському, Васильківському, Новомосковському, Софіївському, Нікопольському районах.

Річковий стік області формується за рахунок талих вод – 90% від річного (коливається в залежності від осінньо-зимових опадів). Водні ресурси області у середньому по водності року складають 52,8 млрд.м³, у тому числі місцевий стік – 0,8 млрд. м³ і 0,38 млрд. м³ запаси підземних вод.

У межах області частково знаходяться три великих водосховища Дніпровського каскаду, які пом'якшують клімат прилеглих районів. Це південна частина Дніпродзержинського водосховища, північна частина найглибшого в Україні Дніпровського (Запорізького) водосховища та північна частина найбільшого за об'ємом Каховського.

До того ж, на малих річках області споруджено 130 малих водосховищ та більше 1430 ставків загальною площею водної поверхні понад 34 тис. га та об'ємом більше 1180 млн. м³. Головне їх призначення – водопостачання, зрошення й зволоження сільгосп угідь, риборозведення тощо.

Озер в області більше 300, але вони незначні за розмірами, розташовані в основному в долинах Дніпра, Самари і Орелі. Найбільшим є оз. Солоний Лиман, що знаходиться на території Новомосковського району поблизу селища Знаменівка.

Для постачання питною і технічною водою промислових районів Криворіжжя побудовано міжбасейновий канал Дніпро-Кривий Ріг; територією області також проходить траси каналів Дніпро – Донбас, Дніпро-Інгулець, водовід Дніпро-Західний Донбас та інші. Функціонує також мережа зрошувальних каналів загальною довжиною 36,7 тис. км.

Графічне викладення гідрологічної характеристики території області приведено на схемі „Поверхневі та підземні води”.

За водними об'єктами проводяться постійні спостереження на гідрологічних (або водомірних) постах. У Дніпропетровській області сьогодні працюють 12 річкових та 11 озерних постів.

Проектні пропозиції. Для поліпшення стану гідрографічної мережі області проектом намічається комплекс гідротехнічних заходів по першочерговому оздоровленню системи малих річок (26 річок, в тому числі річки Водяна, Солона, Ворона – загальною протяжністю 385 км). Намічається реконструкція очисних споруд м. Кривий Ріг та м. Дніпродзержинська, що мають скиди стічних вод в річки Суха Сура та Широка. Передбачається розробка проектів щодо визначення параметрів водоохоронних зон та прибережних захисних смуг як окремих спеціалізованих об'єктів.

Геологічна будова

Територія Дніпропетровської області, в межах якої розповсюджені геологічні утворення майже всіх стратиграфічних відкладів, починаючи з архейських і закінчуючи четвертинними, має складну геологічну будову. Розташована в межах Східноєвропейської платформи, де процеси складкоутворення завершилися до пізнього протерозою. Із структур першого порядку в межі області попадають південно-східна частина Українського щита і частина Дніпровсько-Донецької западини. Південно-східна частина Українського щита розподіляється на три блоки: Кіровоградський (Кіровоградсько-Кременчуцький), Придніпровський (Середньопридніпровський) і Приазовський (Приазовський); два останніх відмежовані Кінсько-Ялинським грабеном. Південніше щита розташована Причорноморська западина.

У межах південно-східної частини Українського щита докембрійський фундамент піднімається вище рівня моря на 100-150 м. Він часто, головним чином уздовж долин річок, оголений. Осадочний чохол на щиті невеликої потужності – декілька десятків метрів, більшою частиною – неоген-антропогенний, меншою – палеоген-антропогенний.

Східніше Українського кристалічного щита знаходиться Дніпровсько-Донецька западина, ускладнена в центрі Доно-Дніпровським грабеном. У грабені, обмеженому розломами з багатокілометровою амплітудою, докембрійський фундамент занурений на глибину 5-10 м. Грабен виповнений середньо- та верхньодевонськими і кам'яновугільними відкладами. Фундамент у западині поблизу грабена залягає на глибині 1800-2500 м, звідки він поступово підвищується до схилу Українського щита. Вище кам'яновугільних залягають пермські, тріасові, юрські, крейдові, палеогенові та неогенові відклади. У напрямку щита їх потужність поступово зменшується.

Загальний огляд геологічної будови території області та прояв несприятливих процесів на схемі „Геологічна будова”.

Висновки. Огляд геологічної будови має суттєве значення в прогнозуванні розміщення надвеликих промислових об'єктів з їх навантаженням на територію та прогнозуванні можливих наслідків природно-надзвичайних ситуацій (врахування тектонічних особливостей території, провокування проявів небезпечних геологічних процесів – просідання земної поверхні, зсувонебезпечності, підтоплення та техногенного навантаження на нестійких геологічних утвореннях).

В сейсмічному відношенні (ДБН Б.1.1. – 12/2006) відповідно карти „В” для об'єктів підвищеного рівня відповідальності необхідно враховувати 6-бальну сейсмічність міст: Інгульця, Кривого Рогу, Марганця, Нікополя, Ордженікідзе. Для об'єктів особливої відповідальності відповідно карти „С” необхідно враховувати сейсмічність 6 балів для міст: Вільногірська, Дніпродзержинська, Дніпропетровська, Жовтих Вод, Новомосковська, Пятихаток, Павлограда, Первомайська, Синельникове, Тернівки; 7 балів для міст: Інгульця, Кривого Рогу, Марганця, Нікополя, Ордженікідзе.

Сучасні геологічні процеси

На формування сучасних рельєфу області істотний вплив спричиняють екзогенні процеси. Деякі з них сприяють розвиткові негативних явищ: флювіальні процеси сприяють росту балок та ярів; ерозійні приводять до втрати родючості ґрунтів; найбільшу небезпеку становлять схилі процеси, найбільш негативним наслідком яких є зсуви.

Процеси площинного змиву (делювіальні) розповсюджені скрізь на схилах крутизною 3° і більше. При нахилі поверхні більше 5° створюються умови для майже повного змиву гумусового шару ґрунту. На схилах крутіше 6° розвивається лінійна ерозія (ріст ярів). Схили крутизною більше 16° небезпечні щодо виникнення зсувів.

Широкому розвитку процесів лінійної і площинної ерозії сприяють значні потужності (до 30 м) субареальних відкладів, що залягають вище базису ерозії і легко розмиваються, густе розчленування рельєфу, характер опадів та їх розподіл протягом року. Іноді посилення ерозійних процесів викликає господарська діяльність людини, особливо неправильна оранка схилів. Про переважання денудаційних процесів, пов'язаних із зносом матеріалу на схилах долин і балок, свідчить наявність енергійно зростаючих берегових ярів, поява у днищах балок врізаних русел і долинних ярів. За результатами стаціонарних спостережень було визначено, що в басейні р. Берестова (права притока р. Оріль) ріст ярів спостерігається із швидкістю 100-150 см на рік (с. Мелихівка). На Придніпровській височині найбільш розчленована смуга вздовж високого правого берега Дніпра. Ерозійні процеси призводять до втрати родючих ґрунтів. На схилах балок і придолинних просторах в басейні середньої течії Інгульця і Саксагані майже 70 % ґрунтів слабо- і середньоеродовані.

Зсуви на території області розвиваються найчастіше на схилах річкових долин, балок і ярів, які складені шарами рихлих лесових порід, нахилених до схилу, і при наявності водотривкого шару (важкі суглинки та глини), що відслонюються на схилі. Більшість зсувів, що спостерігаються мають складний характер. Зсувні процеси розповсюджені в області досить нерівномірно. Значна ураженість зсувами характерна для районів, де поєднується декілька сприятливих факторів для їх розвитку. На території області нараховується 382 зсува та потенційно-зсувних ділянок, у тому числі у м. Дніпропетровську виявлено 133 зсуви, по районах 122.

№ п\п	Адміністративний район, місто	Кількість зсувів
1.	Верхньодніпровський	119
2.	Криничанський	12
3.	Межівський	12
4.	Новомосковський	43
5.	Павлоградський	7
6.	Юр'ївський	7
7.	Петропавлівський	2
8.	П'ятихатський	9
9.	Солонянський	1
10.	Томаківський	15
	Всього по районах	227
	Дніпродзержинськ	22
	Дніпропетровськ	133
	Всього по області	382

Чітко вирізняються кілька районів, де зсувна активність характеризується високою інтенсивністю і завдає значних збитків народному господарству:

1. Район правого схилу долини р. Дніпро вище м. Дніпродзержинськ і басейнів р. Омельник, Домоткань і Самоткань. Чисельні зсуви, як глибокі, так і мілкі, відбуваються на схилах малих річок, балок та ярів, а також на узбережжі Дніпродзержинського водосховища. Спостерігається зв'язок зсувів з глибинною і боковою ерозією постійних і тимчасових водотоків, а також інтенсивною абразивною діяльністю хвиль Дніпродзержинського водосховища (зсуви-обвали). У районі смт. Лихівка спостерігається зсув, пов'язаний з розробкою кар'єру будматеріалів (підрізка схилу долини р. Омельник).

2. Район правого схилу долини р. Дніпро і балок, що впадають до нього у межах м. Дніпропетровськ і Дніпродзержинськ. Тут особливо чітко виявляється вплив на розвиток зсувів техногенних факторів. Головна причина її розвитку перезволоження лесових ґрунтів на схилах поверхневими та підземними водами в результаті постійного або періодичного підйому підземних вод (балки Шамишина, Карнаухівська), посилення донної ерозії за рахунок скидання промислових і побутових стоків (балки Баранникова, Аптекарьська, Красноповстанченська).

3. Район правого схилу долини р. Самара та її приток вище м. Новомосковськ. Розвиток зсувів у цьому районі пов'язаний з повсюдним виходом на схилах глибоко врізаних врізаних балок і ярів строкатих глин. Тут розповсюджені переважно глибокі зсуви, за формою фронтальні або ниркоподібні. Зсуванню сприяє інтенсивна глибинна і бокова ерозія водотоків

(поблизу с. Вільне, Кочережки, Новостепанівка, Всесвятське, Свецько-Миколаївка). Зсув у с. Попасне поряд з природними причинами викликаний також перезволоженням схилу.

4. Північне узбережжя Каховського водосховища, на схід від м. Нікополь, у районі с. Придніпровське, Добра Надія. Тут спостерігаються значні фронтальні зсуви довжиною до 175 м і шириною до 3 м складної будови з чисельними сходами. Зсування тісно пов'язане з абразивною роботою хвиль Каховського водосховища.

Крім перелічених чотирьох районів, де розвиток зсувів має масовий характер, спостерігаються окремі зсуви по крутих берегах малих річок і схилах балок, які викликані підмивом: у с. Військове (правий схил долини Дніпра), у с. Троїцьке (лівий схил долини Середньої Терси).

У зв'язку з широким розвитком на території області лесових порід просадні явища розповсюджені досить широко. На вододілах з просадками мають місце окремі форми рельєфу - западини або „степові блюдця”. Переважають западини розміром 25-100 м, рідше до 500 м у діаметрі. Густина розповсюдження, в залежності від розчленування поверхні становить від 20 до 60 западин на 1 км². ділянки сучасних просадочних западин є місцями подальшого просідання, оглеєння, площинного змиву.

Карстові явища відомі у Криворізькому і Широківському районах. У докембрійських кристалічних метаморфізованих кварцево-карбонатних породах та доломітах при прохідці гірничих виробок спостерігаються карстові порожнини, що утворилися внаслідок розчинення порід підземними водами. Це так званий палеокарст, тобто давній. Впливу на сучасний рельєф він не має. Сучасні карстові явища пов'язані з вапняками понтичного віку, які відшаровуються в балках південніше Кривого Рога. Найчастіше спостерігаються невеликі карстові вирви.

Розвиток несприятливих природних процесів приведений на схемі „Несприятливі геоморфологічні процеси”.

Висновки. Урахування проявів небезпечних природно-геологічних процесів має суттєве значення в плані інженерного захисту території, що і враховано даним проектом (див. розділ „Інженерна підготовка та захист території”).

Гідрогеологічні особливості

Відповідно гідрогеологічного районування України область знаходиться в межах гідрогеологічної провінції складчастої області Українського кристалічного щита та Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну. Межа їх поділу проходить по лінії – гирло Орелі, Царичанка, північніше Дніпропетровська, Павлоград, південніше Межового. Невелика ділянка в межах Межовського району (південно-східна частина) відноситься до гідрогеологічної провінції Донецької складчастої області. Характеристика гідрогеологічних умов приведена починаючи з перших від поверхні водоносних горизонтів.

Водоносність четвертинних відкладів відмічається по усій території області. Водовміщуючими породами є піски, леси, лесовидні суглинки, рідше супісі. Потужність товщі змінюється від 0,5 до 36 м. Води, в основному, безнапірні. Глибина залягання 35-40 м. Дебіти свердловин 0,1-0,5 л/сек., рідко 2-5 л/сек. водовідбір колодязів не перевищує 1-2,5 м³/добу. Мінералізація 0,2-2,0 г/л. Для централізованого водопостачання непридатні.

Водоносність неогенових відкладів, в основному, пов'язана з пісками, рідше з піщаниками та вапняками сарматського ярусу і із нерозчленованою товщею середнього і нижнього міогену. Потужність водоносних порід 25-40 м. Глибина залягання 1,0-65,0 м. Водоносність низька. Дебіти свердловин 0,3-3,0 л/сек. Хімічний склад переважно сульфатно-гідрокарбонатний магнієво-кальцієвий з мінералізацією 0,3-2,0 г/л. Для централізованого водопостачання має обмежене значення.

Водоносність палеогенових відкладів в межах області має широке поширення. Водовміщуючими породами є піщані відклади бучацької, київської та харківської свит. Глибина залягання 50-73 м. Води часто напірні. Дебіти свердловин 0,02-10,0 л/сек. води сульфатно-гідрокарбонатні магнієво-кальцієві, хлоридно-гідрокарбонатні та хлоридно-натрієві з мінералізацією 0,5-1,5 г/л. Мають практичне значення для централізованого водопостачання.

Водоносність крейдяних відкладів фіксується на крайньому північному сході, в долині р. Орелі. Водовміщуючі породи представлені піщаниками сеноману і нижньої крейди, що залягають на глибинах більше 13 м. Води напірні. удільні дебіти змінюються від 0,03 до 0,5 г/сек. Переважають води хлоридно-гідрокарбонатні натрієві, хлоридно-сульфатні кальцієво-натрієві з мінералізацією від 0,44 до 2,3 г/л. Мають практичне значення для централізованого водопостачання.

Водоносність юрських відкладів має широке поширення в межах північних територій, що приурочені до пісків та тріщинуватих піщаників нижньої юри. Залягають на глибинах 60-180 м. Потужність водовміщуючої товщі 4-27 м. Удільні дебіти свердловин 0,6-1,1 г/л. Мають практичне значення для централізованого водопостачання. Окремими свердловинами викриті

високомінералізовані (до 33 г/л) хлоридно-натрієві води (с. Левенцівка), в яких вміст брому 0,06-1,7 г/л, йоду – 0,013 г/л.

Водоносність тріасових відкладів поширена в північній частині області і приурочена до піщано-галечникової товщі і піщаників. Глибина залягання 70-145 м. Потужність водоносного горизонту - до 60 м. Водоносність нерівномірна. Дебіти свердловин змінюються від 0,7 до 45 л/сек. Води мають високу мінералізацію - від 0,6 до 5,0 г/л, хлоридні натрієві. Для централізованого водопостачання має локальне значення.

Водоносність кам'яновугільних відкладів приурочена до тріщинуватих вапняків, піщаників та вугільних пластів. Має поширення на сході області. Глибина залягання водоносних порід від 15 до 2000 м, потужність 2,04-100,0 м. Найбільшою водовіддачею характеризується південно-східний комплекс, де удільний дебіт свердловин складає 6-12 л/сек. Вода, в основному, сульфатно-хлоридна кальцієво-натрієва. Інколи у воді фіксується наявність брому – до 0,22 г/л та йоду - до 0,01 г/л. Для централізованого водопостачання практичного значення не має.

Водоносність кристалічних порід докембрію приурочена до тріщинуватих кристалічних порід і їх кори вивітрянання. Глибина залягання 17,0-70,0 м. Води напірні. Дебіт свердловин малий – до 0,3 л/сек. Води переважно гідрокарбонатно-кальцієві.

У тріщинуватих кристалічних породах глибина залягання більше 100 м. Тріщинні води напірні. Для централізованого водопостачання мають локально-обмежене значення.

В промисловій зоні Кривбасу природний режим вод метаморфічної товщі порушений шахтним відливом та промисловим використанням. У результаті шахтних відкачок сформувалась депресивна воронка розміром 35 на 5 км площі. Рівні води в її центрі знижені до 350-1100 м. Дебіти свердловин складають 0,3-12 л/сек., але звичайно не перевищують 1-2 л/сек. Переважають води хлоридно-сульфатні, гідрокарбонатно-сульфатні кальцієво-натрієві з мінералізацією до 1,0-1,5 г/л. Поблизу оз. Солоний Лиман свердловиною відкриті високо мінералізовані (26,1 г/л) хлоридно-натрієві води.

В межах Криворізько-Кременчузької полоси прослідковуються три гідрохімічні зони. В першій – потужністю від 125 до 200 метрів, поширені хлоридно-сульфатні магнієво-натрієві води з мінералізацією до 6 г/л. В другій зоні, потужність якої 150-350 м, води сульфатно-хлоридні, а мінералізація збільшується до 15 г/л. Третя зона хлоридних натрієвих вод поширена на глибину більше 2000 м. Мінералізація досягає 100-170 г/л. У воді відмічається вміст радону (до 747 еман), бром - до 0,18 г/л.

Перспективна оцінка експлуатаційних запасів підземних вод по території Дніпропетровської області виконана в 1975-1979 роках з наступним узагальненням і уточненням цифр запасів по території України в 1979-1983 роки. Протоколом №4 засідання Мінгео УРСР від 31.03.1983 р. апробовані запаси в кількості 1025,3 тис. м³/добу. За рахунок затвердження запасів підземних вод у наступні роки на Соноліманській, Петрівській і Царичанській ДРПВ прогнозні запаси підземних вод з мінералізацією до 1,5 г/дм³ складають 1043,8 тис. м³/добу.

За гідрогеологічними басейнами прогнозні запаси розподіляються: Дніпровсько-

Донецький артезіанський басейн - 422,3 тис.м³/добу;

Український басейн тріщинних вод - 617,3 тис.м³/добу;

Причорноморський артезіанський басейн - 4,2 тис.м³/добу.

Найбільша кількість прогнозних запасів приходить на водоносні горизонти в четвертинних алювіальних відкладеннях - 498,4 тис. м³/добу (47,7%), бучакських і бучаксько-обухівських відкладеннях - 193,6 тис м³/добу (18,5%). Середній модуль прогнозних запасів підземних вод по адміністративних районах змінюється від 0 до 583,6 м³/добу/км², у середньому по області складаючи 32,7 м³/добу/км².

Розподіл прогнозних запасів по площі вкрай нерівномірний. Згідно до районування території області по модулю прогнозних запасів, що проведений в 1993-ве році, прогнозні запаси підземних вод відсутні на 22,87 тис. км² площі області (71,7%), на 1,86 тис. км² (5,8%) вони вкрай малі, тобто 77,5% території не забезпечено підземними водами питної якості.

До найбільш сприятливих за умовами водопостачання за рахунок підземних вод відносяться території Петриківського, Петропавлівського, Павлоградського, Верхньодніпровського, Магдалинівського районів. Зони з більш високою водообільністю горизонтів тягнуть до долин рр. Самари, Орілі, Вовчої на території Донецького басейну, р. Дніпро в районі Дніпродзержинського водоймища, Домотканської депресії на території Українського басейну. До практично непридатного для організації водопостачання за рахунок підземних вод відноситься значна частина території області, що відноситься до Українського басейну тріщинних вод і Причорноморського басейну (Апостолівський, Васильківський, Криворізький, Нікопольський, Софіївський, Томаківський, Широківський райони).

На 01.01.2008 р. розвідано і затверджено ДКЗ і ТКЗ 23 ділянки родовищ підземних вод (ДРПВ) із сумарною кількістю експлуатаційних запасів 692,985 тис. м³/добу, у тому числі за гідрогеологічними басейнами:

Дніпровсько-Донецький БПВ -16 ДРП із запасами 219,185 тис.м³/добу;

Український БПВ - 7 ДРПВ із запасами 473,8 тис.м³/добу.

Приріст запасів у 2006 році відсутній.

Крім того апробовані експлуатаційні запаси підземних вод у кількості 155,16 тис. м³/добу по 27 ДРПВ, у тому числі за басейнами:

Дніпровсько-Донецький БПВ-14 ДРПВ із запасами 128,5 тис.м³/добу;

Український БПВ - 13 ДРПВ із запасами 26,66 тис. м³/добу.
 Розвіданість підземних вод по області складає 66,4 %, з обліком апробованих НТР ДРПВ - 81,3%, у тому числі: по Дніпровсько-Донецькому басейну - 51,9 % (82,3 %), Українському - 76,8 % (81,1 %).

№ п/п	Райони	Прогнозні ресурси, тис. м ³ /добу	Затверджені експлуатаційні запаси, тис. м ³ /добу	
			ДКЗ ТКЗ	НТР
1.	Апостолівський	2,1	-	-
2.	Васильківський	6,9	-	7,36
3.	Верхньодніпровський	46,0	-	-
4.	Дніпропетровський	61,2	31,0	-
5.	Криворізький	0,2	-	-
6.	Криничанський	42,1	-	11,0
7.	Магдалинівський	61,0	15,5	15,0
8.	Межівський	32,5	20,0	9,5
9.	Нікопольський	1,4	-	-
10.	Новомосковський	22,5	6,0	65,0
11.	Павлоградський	97,8	75,74	9,0
12.	Петриківський	466,9	424,9	-
13.	Петропавлівський	125,2	99,145	21,0
14.	Покровський	19,3	-	8,3
15.	П'ятихатський	5,2	-	-
16.	Синельниківський	18,9	17,9	-
17.	Солонянський	7,2	-	-
18.	Софіївський	-	-	-
19.	Томасівський	-	-	-
20.	Царичанський	9,8	2,8	-
21.	Широківський	2,1	-	-
22.	Юріївський	15,5	-	9,0
	Разом	1043,8	692,985	155,16

Примітка: за даними ІРПЕП – м. Дніпропетровськ, 2008 р.

Висновки. Питання гідрогеологічних особливостей території має важливе значення в плані вирішення проблеми якісного питного водопостачання населених пунктів області. При цьому головним критерієм є наявність балансових запасів підземних вод, що придатні для водопостачання. До найбільш забезпечених районів відносяться: Петриківський, Павлоградський, Петропавлівський, Криничанський, Магдалинівський, Дніпропетровський, Новомосковський, Верхньодніпровський, Царичанський. Інші райони відносяться до вододефіцитних, для яких головним джерелом водопостачання залишаються поверхневі джерела – водосховища, водоймища.

2. Аналіз і оцінка природно-ресурсного потенціалу.

Земельні ресурси

За територією Дніпропетровська область є однією з найбільших в Україні. Земельний фонд області складає – 3192,3 тис. га, або 5,3% території України. Сільськогосподарські угіддя – 2583,9 тис.га. забудовані землі складають 191,5 тис. га. Сільськогосподарське освоєння сягає 80,9 %, а розораність території 67 % і є однією з найвищих у країні, переважає середньо республіканський показник на 13 %.

Ґрунти області відносяться до високоцінних. Загальний бонітет ґрунтів ріллі – 46 балів, що є вищим від середнього по Україні (41 бал). Грошова оцінка одного га ріллі, багаторічних насаджень, сіножатей і пасовищ у середньому має співвідношення 1:1,8:0,25:0,25, і свідчить про їх середню нормативну вартість в Україні (9346 грн./га).

Аналіз розподілу земель регіону за якісними ознаками ґрунтового покриття свідчить, що на с/г угіддях загальні ґрунти займають 132,9 тис.га, перезволожені – 71,3 тис. га, заболочені – 34,5 тис. га.

Структура ґрунтового покриття сільськогосподарських угідь (основні групи ґрунтів) Дніпропетровської області

Основна група ґрунтів	Сільгоспугіддя, %
Чорноземи звичайні переважно на лесових породах	68,5
Чорноземи південні на лесах	13
Чорноземи на щільних глинах, чорноземи щебенюваті, чорноземи глинисто-піщані	2,6
Лучно-чорноземні переважно на лесових ґрунтах	8,4
Лучні на чорноземних та алювіальних відкладах	4,7
Лучно-болотні та болотні на різних породах	0,9
Солонці й солончаки	0,3
Дернові	1,6
Разом	100

Структура земельних угідь в Дніпропетровській області (на час розробки проекту), га

Назва адміністративно-територіальних одиниць	Загальна площа земель, всього	сільськогосподарські угіддя									
		всього	% до загальної площі	в тому числі							
				рілля	% до загальної площі с/г угідь	багато-річні насадження	% до загальн. площі с/г угідь	сіножаті	% до загальн. площі с/г угідь	пасовища	% до загальної площі с/г угідь
Апостолівський	138142	104755,9	75,8	92767,6	88,6	1901,6	1,8	256,9	0,2	9829,8	9,4
Васильківський	133007	118502,1	89,1	100492,2	84,8	1705,8	1,4	1013,3	0,9	15299	12,9
В.-Дніпровський	128563	85990,3	66,9	69088,9	80,3	1952,5	2,3	1580	1,8	13368,9	15,5
Дніпропетровський	140637,4	109435,4	77,8	91707,9	83,8	4237,7	3,9	99,5	0,1	13390,3	12,2
Криворізький	134724	103010,6	76,5	87891,6	85,3	3789	3,7	474,1	0,5	10855,9	10,5
Криничанський	167825	149122,4	88,9	129548,8	86,9	1434,6	1,0	154	0,1	17985	12,1
Магдалинівський	159891	137935,2	86,3	122909,9	89	1511,6	1,1	445,5	0,3	13068,2	9,5
Межівський	125052	111673	89,3	91942	82,3	986	0,9	541	0,5	18203	16,3
Нікопольський	194344	132789,5	68,3	111663,3	84,1	5892,6	4,4	497,9	0,4	14735,7	11,1
Новомосковський	199077	146974,3	73,8	121370,2	82,6	2622,3	1,8	3880,2	2,6	19101,7	13,0
Павлоградський	145304,9	113765,4	78,3	86929,1	76,4	2240,1	2,0	1446	1,3	23150,2	20,3
Петропавлівський	124787	108351,8	86,8	91321,5	84,3	1731	1,6	492,7	0,5	14806,6	13,7
Петриківський	92777	55984,6	60,3	40151,2	71,7	1530,8	2,7	1599,8	2,9	12702,8	22,7
Покровський	120977	105895,8	87,5	92342,9	87,2	979,6	0,9	324,4	0,3	12248,9	11,6
П'ятихатський	165021	141627,8	85,8	122516,6	86,5	1868,1	1,3	1576,5	1,1	15666,5	11,1
Синельняківський	164684	145117,9	88,1	125824,5	86,7	1569,6	1,1	451,5	0,3	17272,5	11,9
Солонянський	173195	152517	88,1	134804	88,4	2155	1,4	276	0,2	15282	10,0
Софіївський	136361	121194	88,9	106808	88,1	1169	1,0	-	-	13217	10,9
Томаківський	119148	94657	79,4	84349,3	89,1	1068,7	1,1	-	-	9239,2	9,8
Царичанський	90293	72622,5	80,4	57655,8	79,4	906,5	1,2	1980,2	2,7	12080	16,6
Широківський	121473,8	94129,3	77,5	81189,4	86,3	1428,8	1,5	-	-	11511,1	12,2
Юр'ївський	90216	79723,1	88,4	66634,8	83,6	242,7	0,3	780,3	1,0	12065,3	15,1
м. Дніпропетровськ	4507,7	7056,4	17,4	3438,2	48,7	3300,1	46,8	-	-	318,2	4,5
м. Дніпродзержинськ	13779	3138,8	22,8	1439,3	45,9	1605,3	51,1	-	-	94,2	3,0
м. Кривий Ріг	43140,2	7184,4	16,7	3402,7	47,4	3781,7	52,6	-	-	-	-
м. Вільногірськ	1046	250	23,9	210	84,0	40	16,0	-	-	-	-
м. Жовті Води	3325	910,3	27,4	512,7	56,3	341,9	37,6	-	-	55,7	6,1
м. Марганець	3671	1540,1	42,0	1203,5	78,1	290,1	18,8	10	0,6	36,5	2,4

Назва адміністративно-територіальних одиниць	Загальна площа земель, всього	сільськогосподарські угіддя									
		всього	% до загальної площі	в тому числі							
				рілля	% до загальної площі с/г угідь	багато-річні насадження	% до загальн. площі с/г угідь	сіножаті	% до загальн. площі с/г угідь	пасовища	% до загальної площі с/г угідь
м. Нікополь	5001	1367,2	27,3	357,2	26,1	1010	73,9		-		-
м. Новомосковськ	3600	1260,6	35,0	994,8	78,9	257,6	20,4		-	8,2	0,7
м. Орджонікідзе	2575	1110,9	43,1	745	67,1	329	29,6	15	0,6	22	2,0
м. Павлоград	5930	1522	25,7	996	65,4	424	27,9		-	101	6,6
м. Першотравенськ	290	18	6,2	13	72,2	5	27,8		-		-
м. Синельникове	2258	777,6	34,4	489	62,9	187,6	24,1		-	101	13,0
м. Тернівка	1761	898,2	51,0	581	64,7	63,2	7,0		-	254	28,3

Проектні пропозиції. Незбалансована господарська діяльність призвела до несприятливих тенденцій у охороні земель, деградації ґрунтів, зменшення родючості ґрунтів. У області прогресують негативні тенденції в підтопленні населених пунктів, деградації земельно-ресурсного потенціалу. Для подолання згубного впливу ерозійних процесів, досягнення екологічної рівноваги в агроландшафтах області на період до 2015 року необхідно провести консервацію деградованих земель на площі 25,0 тис. га шляхом їх залуження та залісення. Щоб поліпшити ситуацію в промисловості, необхідно мінімізувати викиди забруднювачів, стимулювати діяльність підприємств, які використовують природоохоронні технології, ініціювати створення підприємств з переробки і утилізації відходів, вдвічі збільшити обсяги рекультивації за рахунок суб'єктів, які завдають шкоди довкіллю. Необхідно реалізувати „Національну програму охорони земель”, за рахунок збільшення площі лісів, що сприятиме поліпшенню екологічної структури земель регіону.

Водні ресурси

Водні ресурси відіграють важливу роль у розміщенні продуктивних сил та суспільно-економічному зростанні регіонів держави, тому водний фактор слід розглядати як потужний потенціал соціально-економічного розвитку територій.

Водогосподарський комплекс (ВГК) є однією з найважливіших ланок господарської діяльності країни і являє собою складне системно-структурне утворення, що об'єднує водні ресурси, суб'єкти водокористування, органи управління і контролю, характеризується певною функціональною, галузевою і територіальною структурою.

Розвиток ВГК Дніпропетровської області повинен здійснюватись відповідно до загальнодержавної Програми розвитку водного господарства України, прийнятої Постановою Верховної Ради України від 17.01.2002 р. № 2988-III як Закон України. Водні ресурси Дніпропетровської області складаються в основному з річкового стоку, що формується в межах її території (місцевий стік), притоку води по р. Дніпро, а також з його приток Інгулець, Орел, Самара. За запасами місцевих водних ресурсів область відноситься до найменш забезпечених у країні, тому для регулювання стоку в ній побудовано 121 водосховище сумарним об'ємом 945 млн. м³ і 1242 ставки сумарним об'ємом 155,1 млн. м³. Крім того, у водозабезпеченні області суттєву роль відіграє канал Дніпро-Кривий Ріг, який розрахований на подачу 41 м³/с води. По північній окраїні області проходить траса каналу Дніпро-Донбас, розрахованого на подачу 120 м³/с води; з метою оздоровлення річки Інгулець функціонує канал Дніпро-Інгулець з максимальним об'ємом перекидання води з 50 до 123 млн. м³.

Водні ресурси в Дніпропетровській області

Вид ресурсу	Середньорічний стік		Водні ресурси, км ³ забезпеченістю		
	м ³ /с	км ³	50 %	75 %	95 %
Місцевий річковий стік	27,5	0,87	0,72	0,40	0,14
Приток річкових вод	1653	52,10	50,6	42,1	32,0
Сумарний річковий стік	1681	53,0	51,5	42,8	32,5
Підземні води, що гідравлічно не пов'язані з річковим стоком	–	0,10	0,10	0,10	0,10
Всього водних ресурсів	–	53,10	51,60	42,90	32,60

Створений в області господарський комплекс потребує відповідних обсягів води для задоволення потреб у воді населення та галузей економіки.

Звітний водогосподарський баланс (млн.м³) *

			Дніпропетровська область	Україна
Прибуткова частина	Поверхневий стік	Місцевий	900	46700
		Сумарний	58960	88900
	Підземні води, не зв'язані зі стоком		56,2	1980

		Дніпропетровська область	Україна
	Зворотні води	2111	14200
	Подача з інших областей	-	-
	Всього	61127	105080
Витратна частина	Забір свіжої води		29500
	В тому числі для	Комунального господарства	4530
		Промисловості	12400
		Зрошення	6108
		Інших потреб і втрати при подачі	6462
	Природоохоронний попуск		23800
	Фільтрація з водосховищ		3710
	Додаткове випаровування		3350
	Всього		60360
	Баланс	Надлишок	44720
Дефіцит		-	
Стік, що надходить за межі області		69550	

* Довідник „Водне господарство в Україні” К, 2000 р.

Графічне викладення інформації приведено на схемі „Поверхневі та підземні води”.

Проектні пропозиції.

Екологічний стан водних ресурсів та об'єктів. Прогнозні водопотреби, а також обсяги скидів забруднених стічних вод обчислено з урахуванням ресурсної і відновної спроможності водних джерел, що забезпечує сприятливий екологічний стан. За розрахунковий взято маловодний рік 95 % забезпеченості. Обмежуючою умовою є те, що залишковий річковий стік, з урахуванням безповоротного водовідбору, повинен забезпечити не менше ніж 10-кратне розбавлення забруднених стічних вод, що надходять у водні об'єкти.

Важливим напрямом функціонування господарського комплексу стане реструктуризація життєздатних виробництв: відновлення робіт з реконструкції і переоснащення промислових підприємств сучасним виробничим обладнанням, впровадження та освоєння маловідходних водозберігаючих технологій і прогресивних методів очищення води, створення комплексної, загальнодержавної системи моніторингу водних джерел.

Створення у Дніпропетровській області господарський комплекс потребує відповідних обсягів води для задоволення потреб населення та галузей економіки.

Житлово-комунальне господарство. Для досягнення рівня гарантованого водопостачання міського населення необхідно провести реконструкцію, ремонт і модернізацію устаткування водопровідних, каналізаційних мереж і споруд; розробити і впровадити раціональні норми водоспоживання, технології водопідготовки та очищення стічних вод; впровадити засоби обліку споживання води; підвищити рівень благоустрою населених пунктів; впровадити нові стандарти на питну воду; ширше залучати до використання для питного водопостачання (у тому числі бюветного) підземні води, пляшкування води; впроваджувати системи відомчого екологічного моніторингу джерел водопостачання в місцях водозаборів і якості питної води.

Передбачається, що в наступні роки завдяки виконанню програмних заходів питомі витрати води становитимуть близько 300-350 л/добу на одну людину, загальні обсяги водопотреб комунального господарства в перспективі порівняно з 2000 р. знизяться на 32%.

Промисловість. Важливими напрямами промислової політики повинні стати виконання інвестиційних та інноваційних проектів на засадах технологічного оновлення, реконструкції і ресурсозбереження, що позитивно вплине на формування екологічнобезпечного водокористування і забезпечить сталий розвиток міжгалузевих комплексів держави. При цьому найбільш прискореними темпами розвиватимуться підприємства машинобудування, хімічної і нафтохімічної, харчової та легкої промисловості.

Загальні обсяги валових промислових водопотреб у 2015 р. порівняно з 2000 р. збільшаться приблизно на 10-15%, враховуючи зростання виробництва продукції в основних галузях-водокористувачах (електроенергетика, металургія й оброблення металу, хімія і нафтохімія використовують приблизно 96% води, причому 85% безповоротного водоспоживання характерно для чорної металургії).

Сільське господарство. Водогосподарсько-меліоративний комплекс. Головними стратегічними напрямами розвитку АПК і меліорації земель на перспективу повинні стати всеохоплююча реконструкція й удосконалення існуючих меліоративних систем, приведення до оптимального зрошення з іншими меліоративними засобами покращення властивостей землі, підвищення її родючості та охорона земель, застосування прогресивних водозберігаючих технологій і режимів зрошення з урахуванням трансформаційних процесів, які відбуваються в аграрній сфері.

Враховуючи зазначене, є підстави прогнозувати, що залежно від погодних умов у конкретні роки об'єми водопотреб на зрошення становитимуть 38,0-199,0 млн. м³.

Рибне господарство. Основним завданням галузі є збереження і збільшення рибогосподарського потенціалу водних джерел і відтворення видового складу рибних ресурсів. Ставки, в яких вирощують основну товарну продукцію, повинні стати ефективними бар'єрними екологічними спорудами завдяки докорінному покращенню технічного стану ставкового фонду та необхідного догляду за ними.

У перспективі потреби галузі у воді становитимуть 15,6-28,7 млн. м³.

Сільськогосподарське водопостачання. Державна політика передбачає розвиток соціальної інфраструктури сільських населених пунктів з належним інженерним благоустроєм і впорядкованим житлом.

Тому враховуючи тенденції, що склались у сільгоспводопостачанні і можливості держави щодо темпів його розвитку, а також подальше зменшення кількості сільського населення і довготерміновість відновлення поголів'я продуктивної худоби, можна очікувати, що об'єм водопотреб сільських населених пунктів у 2015 р. становитиме 59 млн. м³.

Для підвищення ефективності використання та охорони водних ресурсів необхідно передбачити створення умов для переходу до управління водними ресурсами виключно за басейновим принципом (басейн р. Дніпро).

Для досягнення цього необхідно: на законодавчому рівні розробити і затвердити організаційну структуру і функціональну схему впровадження басейнового принципу управління; розробити і затвердити відповідні нормативно-правові акти, що забезпечують реалізацію басейнового принципу управління водним господарством, охороною вод і відтворенням водних ресурсів, захистом від шкідливої дії вод; створити комплексну басейнову геоінформаційну систему з банком кадастрової інформації про водний фонд, водні ресурси та засоби їх регулювання, структуру земельних угідь і меліорованих земель, територіально-галузеву структуру водогосподарського комплексу та використання водних ресурсів, якість води й іншу інформацію; розробити методичну базу водогосподарської та екологічної інвестиційної діяльності і функціонування управлінської інфраструктури у басейнах основних річок.

Стратегічним напрямом запобігання виснаженню та забрудненню водних ресурсів є впровадження безвідходних маловодних та безводних технологій в усіх галузях виробництва. Однак, зважаючи на соціально-економічні умови, що склалися в Україні, слід орієнтуватися на впровадження таких водозберігаючих технологій, які базуються на досягненнях науково-технічного прогресу, а також організаційних заходів, механізму економічного і правового регулювання водогосподарської діяльності та вдосконалення нормативів витрат води з урахуванням екологічних обмежень щодо наявного водноресурсного потенціалу.

Для створення сприятливого режиму водних об'єктів басейну Дніпра попередження забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколишніх рослин та тварин, а також зменшення коливань стоку вздовж річок та інших об'єктів встановлюються водоохоронні зони. Зовнішні межі водоохоронних зон визначаються за спеціально розробленими проектами. В межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги.

Лісові ресурси

Площа лісового фонду (Комітет ЛГУ) області становить 192,4 тис. га при загальному запасі деревини 14,75 млн. м³. Щорічний приріст сягає 378,8 тис. м³ (при середньому на 1га – 2,3 м³), а лісистість території – 6,0 %.

За площею насаджень домінують твердолистяні (64%) та хвойні (26%), м'яколистяні займають відповідно лише 8%. Переважаючими в зазначених породних групах є дуб і сосна.

Графічне викладення інформації приведено на схемі „Лісовий фонд”.

**Загальні відомості про лісовий фонд Дніпропетровської області
на час розробки проекту**

Підпорядкування	Площа адміністративної одиниці, км ²	Площа земель лісового фонду, га				Лісистість, %	
		Усього	В тому числі		Лісові		Вкриті лісом
			Ліси 1 гр.	Ліси 2 гр.			
Апостолівський р-н							
ДКЛГ	*	1436	1436		1184	965	*
Інші	*	3491	3491		3454	3454	*
Разом	1381	4927	4927		4638	4419	3,2
Васильківський р-н							
ДКЛГ	*	1063	1063		1029	627	*
Інші	*	4650	4650		4493	3942	*
Разом	1330	5713	5713		5522	4569	3,4
Верхньодніпровський р-н							
ДКЛГ	*	12376	12376		10760	10041	*
Інші	*	4085	4085		3911	3904	*
Разом	1285	16461	16461		14671	13945	10,9
Дніпропетровський р-н							
ДКЛГ		6374	6374		4475	3664	
Інші		5684	5684		5583	3207	
Разом	1434	12058	12058		10058	6871	4,8
Криворізький р-н							
ДКЛГ	*	2830	2830		2201	1896	*
Інші	*	3942	3942		3864	3321	*
Разом	1424	6772	6772		6065	5217	3,7
Криничанський р-н							
ДКЛГ	*	704	704		547	513	*
Інші	*	5225	5225		4882	3237	*
Разом	1676	5929	5929		5429	3750	2,2
Магдалинівський р-н							
ДКЛГ	*	1219	1219		681	663	*
Інші	*	4406	4406		4162	2899	*
Разом	1599	5625	5625		4843	3562	2,2
Межівський р-н							
ДКЛГ	*	1287	1287		1136	922	*
Інші	*	4920	4920		4877	4845	*
Разом	1251	6207	6207		6013	5767	4,6
Нікопольський р-н							
ДКЛГ	*	1740	1740		1261	955	*
Інші	*	5658	5658		5530	5530	*
Разом	1943	7398	7398		6791	6485	3,3
Новомосковський р-н							
ДКЛГ	*	8444	8444		6711	6429	*
Інші	*	6645	6645		6415	2853	*
Разом	1991	15089	15089		13126	9282	4,7
Павлоградський р-н							
ДКЛГ	*	8103	8103		6864	5996	*
Інші	*	6092	6092		5969	5471	*
Разом	1452	14195	14195		12833	11467	7,9
Петриківський р-н – 237							
ДКЛГ	*	13584	13584		10989	8896	*
Інші	*	5921	5921		5041	4610	*
Разом	928	19505	19505		16030	13506	14,6
Петропавлівський р-н							
ДКЛГ	*	1092	1092		1057	828	*
Інші	*	3991	3991		3944	3885	*
Разом	1247	5083	5083		5001	4713	3,8
Покровський р-н							

Підпорядкування	Площа адміністративної одиниці, км ²	Площа земель лісового фонду, га					Лісистість, %
		Усього	В тому числі		Лісові	Вкриті лісом	
			Ліси 1 гр.	Ліси 2 гр.			
ДКЛГ	*	2435	2435		2339	1996	*
Інші	*	4841	4841		4709	4437	*
Разом	1210	7276	7276		7048	6433	5,3
П'ятихатівський р-н							
ДКЛГ	*	5556	5556		5067	4663	*
Інші	*	7204	7204		6674	6674	*
Разом	1649	12760	12760		11741	11337	6,9
Синельниківський р-н							
ДКЛГ	*	1430	1430		1240	1055	*
Інші	*	5894	5894		5585	5104	*
Разом	1647	7324	7324		6825	6159	3,7
Солонянський р-н							
ДКЛГ	*	2164	2164		1792	1673	*
Інші	*	4876	4876		4786	4786	*
Разом	1732	7040	7040		6578	6459	3,7
Софіївський р-н							
ДКЛГ	*	1678	1678		865	738	*
Інші	*	4404	4404		4319	3841	*
Разом	1364	6082	6082		5184	4549	3,3
Томасівський р-н							
ДКЛГ	*	1542	1542		1178	809	*
Інші	*	2939	2939		2919	2919	*
Разом	1191	4481	4481		4097	3728	3,1
Царичанський р-н							
ДКЛГ	*	3475	3475		3141	2987	*
Інші	*	3270	3270		3255	3255	*
Разом	903	6745	6745		6396	6242	6,9
Широківський р-н							
ДКЛГ	*	1246	1246		1029	845	*
Інші	*	3528	3528		3528	3143	*
Разом	1239	4774	4774		4557	3978	3,2
Юріївський р-н							
ДКЛГ	*	693	693		624	602	*
Інші	*	3793	3793		3649	1914	*
Разом	901	4486	4486		4273	2516	2,8
м. Дніпропетровськ							
ДКЛГ	*	4406	4406		3529	3098	*
Інші	*	355	355		355	250	*
Разом	379	4761	4761		3884	3348	8,8
м. Вільногірськ							
ДКЛГ		0	0		0	0	
Інші		11	11		11	11	
Разом	10	11	11		11	11	1,1
м. Дніпродзержинськ							
ДКЛГ	*	912	912		742	700	*
Інші	*	488	488		488	248	*
Разом	138	1400	1400		1230	948	6,9
м. Жовті Води							
ДКЛГ	*	84	84		75	70	*
Інші	*	0	0		0	0	*
Разом	33	84	84		75	70	2,1
м. Кривий Ріг							
ДКЛГ	*	3125	3125		2481	2153	*
Інші	*	169	169		169	119	*
Разом	331	3294	3294		2650	2272	6,9
м. Марганець							

Підпорядкування	Площа адміністративної одиниці, км ²	Площа земель лісового фонду, га					Лісистість, %
		Усього	В тому числі		Лісові	Вкриті лісом	
			Ліси 1 гр.	Ліси 2 гр.			
ДКЛГ	*	853	853		806	666	*
Інші	*	0	0		0	0	*
Разом	37	853	853		806	666	18,0
м. Нікополь							
ДКЛГ	*	299	299		264	252	*
Інші	*	22	22		22	0	*
Разом	50	321	321		286	252	5,0
м. Новомосковськ							
ДКЛГ	*	0	0		0	0	*
Інші	*	19	19		19	19	*
Разом	36	19	19		19	19	0,5
м. Орджонікідзе							
ДКЛГ	*	245	245		175	153	*
Інші	*	3	3		3	3	*
Разом	26	248	248		178	156	6,0
м. Павлоград							
ДКЛГ	*	0	0		0	0	*
Інші	*	67	67		67	67	*
Разом	59	67	67		67	67	1,1
м. Першотравенськ							
ДКЛГ	*	0	0		0	0	*
Інші	*	0	0		0	0	*
Разом	3	0	0		0	0	0,0
м. Синельникове							
ДКЛГ	*	0	0		0	0	*
Інші	*	8	8		8	5	*
Разом	18	8	8		8	5	0,3
м. Тернівка							
ДКЛГ	*	86	86		36	30	*
Інші	*	20	20		20	20	*
Разом	23	106	106		56	50	2,2
Всього по області							
ДКЛГ	*	90481	90481		74278	64885	*
Інші	*	106621	106621		102711	87943	*
Всього	31920	197102*	197102		176989	152828	4,8

- з урахуванням міських лісів (192,4 - ДЛФ)

Характерною особливістю відомчої структури лісового фонду області є підпорядкованість значної частини лісів Міністерству аграрної політики України, що створює додаткові проблеми з обліком показників лісового фонду та ведення господарства. Це пов'язано в першу чергу з проблемним статусом таких лісів, особливо у світлі результатів та наслідків масштабної земельної та агропромислової реформи.

У розвитку лісового господарства за останні роки визначились такі тенденції, як певне збільшення загальної площі вкритих ліською рослинністю земель лісового фонду, загального і середнього запасу насаджень, обсягів посадки і посіву лісу. Разом з тим спостерігалось деяке зменшення обсягів створення насаджень на неугіддях та низькопродуктивних землях сільськогосподарського призначення й закладки полезахисних лісових смуг.

Перелік мисливських господарств за даними на 01.01.2008

№ п/п	Користувачі мисливських угідь	Площа мисливських угідь, тис. га
1	Васильківське ЛГ	4,3
2	Верхньодніпровське ЛГ	18,3
3	Апостолівський ОУТМР	106,6
4	Верхньодніпровський	111,1
5	Дніпродзержинська	16,0

6	Дніпропетровський	115,6
7	Криворізький	90,3
8	Криничанський	147,9
9	Магдалинівський	127,7
10	Межівський	114,0
11	Нікопольський	142,7
12	Новомосковський	108,2
13	Павлоградський	123,3
14	Петриківський	59,7
15	Петропавлівський	115,8
16	Покровський	105,6
17	П'ятихатський	121,0
18	Синельниківський	141,5
19	Солонянський	149,9
20	Софіївський	124,0
21	Томаківський	96,3
22	Царичанський	88,1
23	Широковський	95,1
24	Юр'ївський	80,0
25	Калинівський	13,4
26	Самарське МГ ТВМР ЗСУ	44,0

Вікова структура лісів внаслідок надмірних рубок у минулому значно порушена: на молодняки і середньовікові насадження припадає 64%, на досягаючі – 11%, а на стиглі і перестиглі – 25%. Причиною досить великої частки стиглих та перестиглих насаджень є не експлуатаційний характер лісів області, що виключає проведення рубок головного користування.

Обсяги заготівлі деревини в останні роки досягли 45-55 тис. м³, що становить близько 12-14% загального щорічного приросту насаджень. Для регіону виникає необхідність проведення головних рубок лісу, зважаючи на наявність стиглих і перестійних насаджень, санітарний стан яких не можна вважати задовільним, та проблеми фінансування лісгосподарського виробництва.

Лісове господарство є базовим об'єктом для розвитку мисливства, що є однією з привабливих рекреаційно-пізнавальних форм діяльності з подальшою значною перспективою економічного використання.

Проектні пропозиції. Стратегія раціонального ведення лісового господарства обумовлюється необхідністю збереження на необхідному рівні обсягів заготівлі деревини (за мінімальним варіантом прогнозу) та деякого їх зростання (за оптимістичним сценарієм). Поряд з вирішенням екологічних завдань це вимагає підтримки високого рівня посадок лісу (мінімально 600-650 тис. га щорічно), а також закладки нових насаджень на неугіддях і землях, що неефективно використовуються у сільському господарстві (мінімально 150-200 тис. га щорічно). Посиленої уваги потребує також проблема створення полезахисних лісових смуг.

Важливим завданням є створення насаджень плантаційного типу (для цільового вирощування деревини – на баланси, рудниковий стояк тощо) шляхом організації відповідних підрозділів при діючих підприємствах, а також залучення до цієї справи, по можливості, приватного капіталу. Питання цільового фінансування вирішуватимуться на міжгалузевому рівні з метою винайдення альтернативних бюджетному джерел на базі державних гарантій щодо володіння, користування і розпорядження кінцевою продукцією плантаційного лісовирощування. За таких передумов очікується деяке зростання земель, вкритих лісовою рослинністю, відповідно лісистості території, збільшення лісосировинних запасів та прогнозованих обсягів лісокористування.

Стратегічною основою реформування лісгосподарського комплексу повинне стати вдосконалення форм власності на ліси, землі лісового фонду, полезахисні лісові смуги та захисні насадження, створені на неугіддях і низькопродуктивних землях сільськогосподарського призначення, реструктуризація системи управління лісами і лісгосподарською діяльністю, формування нового організаційно-економічного механізму в сфері лісового господарства. Відповідно необхідно здійснити законодавче розмежування функцій територіальних органів державного управління та виробничих структур лісгосподарських підприємств; розробити відповідний нормативно-правовий супровід передачі неугідь та низькопродуктивних земель під залісення, визначити та залучити достатні фінансові й матеріальні ресурси для реалізації цього екологічно та економічно важливого завдання.

							чол.)
1.	Апостолівський	138,0	60,1	4,9	10	0,25	12,3
2.	Васильківський	133,0	35,3	5,7		0,25	14,3
3.	Верхньо-дніпровський*	129,0	78,9	16,5		0,35	57,8
4.	Дніпропетровський*	143,0	1129,0	16,8		0,45	75,6
5.	Криворізький*	135,0	739,0	10,1		0,45	45,5
6.	Криничанський*	168,0	292,8	7,3		0,40	29,2
7.	Магдалинівський	160,0	36,3	5,6		0,25	14,0
8.	Межівський	125,0	26,6	6,2		0,25	15,5
9.	Нікопольський*	194,0	218,1	6,8		0,35	23,8
10.	Ново-московський*	199,0	143,9	15,1		0,35	52,8
11.	Павлоградський*	145,0	201,4	14,4		0,40	57,6
12.	Петриківський	93,0	25,4	19,5		0,25	48,8
13.	Петропавлівський	125,0	31,8	5,1		0,25	12,8
14.	Покровський	121,0	39,2	7,3		0,25	18,3
15.	Пятихатський*	165,0	100,0	12,8		0,30	38,4
16.	Синельниківський*	165,0	71,2	7,3		0,30	21,9
17.	Солонянський	173,0	40,5	7,1		0,25	17,8
18.	Софіївський	136,0	25,7	6,1		0,25	15,3
19.	Томаківський*	119,0	78,5	5,3		0,35	18,6
20.	Царичанський	90,0	28,9	6,8		0,25	17,0
21.	Широківський	122,0	29,6	4,8		0,25	12,0
22.	Юріївський	90,0	14,6	4,5		0,25	11,3
	Разом		3447,2	196,0			630,6

Примітка * - з урахуванням населення міських Рад та міст обласного підпорядкування

Таким чином, порогове значення рекреаційної ємності Дніпропетровської області складає 631,0 тис. чоловік. Дана величина відноситься до статичного фактору і не може перевищуватись в плані рекреаційних навантажень на територію. Подальше її збільшення можливе лише у дуже віддаленій перспективі при умові фактичного подвоєння площі лісового фонду області. Відповідно науково-методичних рекомендацій оптимальна лісистість області повинна складати 8,0 % (по факту – 4,8 %).

Для її досягнення необхідно в межах форми „б-зем” переглянути структуру земельного фонду і, землі, непридатні для сільськогосподарського використання, відвести під інтенсивне заліснення.

Щодо першочерговості рекреаційного освоєння території необхідно виділити зону впливу м. Дніпропетровська, що охоплює 9 адміністративних районів (Магдалинівський, Петриківський, Новомосковський, Дніпропетровський, Солонянський, Верхньодніпровський, Криничанський, Синельниківський, Царичанський). Її параметри визначені генеральним планом м. Дніпропетровська, а рекреаційно-нормативна частина складає 222,0 тис. чоловік. Дана ємність є складовою загальної ємності області, що складає 631,0 тис. чол.

Окрім того, в межах даної ємності (631,0 тис. чол.) виділяються найбільш привабливі території для організації зон стаціонарної рекреації.

Порогові значення стаціонарної рекреації формованих рекреаційних зон

Місцезнаходження в межах адміністративного району (проектні пропозиції)	Рекреаційні зони	Орієнтовна площа (тис. га)	Норматив навантаження	Коефіцієнт кореляції	Порогова рекреаційна ємність	Нормативна площа
---	------------------	----------------------------	-----------------------	----------------------	------------------------------	------------------

Місцеположення в межах адміністративного району (проектні пропозиції)	Рекреаційні зони	Орієнтовна площа (тис. га)	Норматив навантаження	Коефіцієнт кореляції	Порогова рекреаційна ємність	Нормативна площа
Царичанський	„Орельська”	1,4	8,0	0,5	5,6	56,0
Магдалинівський		0,6			2,4	24,0
Новомосковський	„Самарська”	5,6	7,0	0,4	15,7	157,0
Васильківський	„Вовчанська”	0,6	5,5	0,7	2,3	23,0
Покровський		1,8			6,9	69,0
Апостолівський	„Каменсько-Нікопольська”	1,5	4,5	0,7	4,7	47,0
Нікопольський		0,6			1,9	19,0
Криворізький	„Інгулецька”	1,6	5,0	0,8	6,4	64,0
Петриківський	„Шульгівська”	2,8	7,0	0,6	11,8	118,0
Верньодніпровська	„Верхньодніпровська”	3,0	5,5	0,7	11,6	116
Дніпропетровський	„Нижньодніпровська” (локальні ділянки)	0,6	5,0	0,7	2,1	21,0
Солонянський		0,8	6,0	0,6	2,9	29,0
Синельниківський		0,7	5,0	0,8	2,8	28,0
Разом						77,1

Таким чином, порогові значення розвитку стаціонарної рекреації визначені в 77,1 тис. чол., крім того слід враховувати біля 10 тис. місць в існуючих рекреаційних закладах по інших адміністративних районах. Нормативна потреба у територіях складає 771 га, які виділяються в межах вищенаведених рекреаційних зон. Дані зони підлягають повному інженерному облаштуванню щодо водопостачання, водовідведення та ландшафтного благоустрою. Подальший розвиток прибережних територій водойм для розміщення стаціонарних рекреаційних об'єктів можливий тільки після розробки проектів та винесення в натуру меж водоохоронних зон та прибережних захисних смуг.

Враховуючи наявність в межах області гідромінеральних ресурсів та перспективи їх використання для оздоровчо-лікувальної діяльності в проекті визначені прогові значення їх подальшого розвитку.

За основу розрахунку прийняті балансові запаси мінеральних вод та їх нормативне використання (розділ „Гідрогеологічні особливості”).

Порогові значення оздоровчо-лікувального ресурсу (мінеральні води)

№ п/п	Родовища	Місце-розташування (амін. район)	Балансові запаси по категоріях А+В+С ₁	Тип мінеральної води	Порогова ємність (місць)
1.	„ПГЗК”	Криворізький	264,0	БЛ	990,0
2.	Солоно-лиманське	Новомосковський	350,0	БЛ	1312,0
3.	Царичанське	Царичанський	190,0	ЛП	711,0
4.	Криворізьке	Криворізький	146,4	ЛП	549,0
5.	Новомосковське	Новомосковський	250,0	ЛП	937,0
	Разом				4499,0

Примітка: „БЛ” – бальнеологічна; „ЛП” – лікувально-питна

Таким чином, запаси мінеральних вод дозволяють проводити оздоровлення в сумарній кількості – 4,5 тис. місць.

(мулові грязі)

№ п/п	Родовища	Місце-розташування (амін. район)	Тип мінералізації (г/дм ³)	Формула розчину		Ph	Затвержені запаси (тис. м ³)	Порогова ємність (місць)
				SO ₄ 45Cl34HCO ₃ 15	(Na+K)88(Mg7)			
1.	оз. Солоний Лиман - Лужне	Новомосковське (с. Новотроїцьке)	сульфідна мулова 8,7			7,0	12,1	11,9

(Розрахунок порогової ємності ресурсу виконаний відповідно „Довідника проектувальника – Містобудування” – К., 2001).

Запаси мулових грязей дозволяють проводити оздоровлення в сумарній кількості – 18,3 тис. чол. Враховуючи, що грязі підлягають регенерації (3-4місяці), до розрахунку порогової ємності приймається 65 % від визначеної величини – 11,9 тис чол/рік.

Оздоровлення такої кількості - 11,9 тис чол/рік. – потребує будівництва лікувального закладу на 1,0 тис. місць. Крім того необхідно враховувати сформовану мережу оздоровчих закладів сумарною місткістю 5,3 тис. місць.

Висновки. Наявний оздоровчо-рекреаційний ресурс регіону використовується досить обмежено. Враховуючи кадастрові запаси мінеральних вод та мулових грязей, існує об'єктивна передумова нарощування потужності іа подальшого розвитку оздоровчих закладів відповідно визначених порогових значень оздоровчої ємності: по мінеральним водам – 4,5 тис. місць, муловим грязям – 1 тис. місць. Для цього необхідно розробити спеціалізовані проекти по визначенню зон санітарної охорони родовищ мінеральних вод (БЛ та ЛП) та родовища мулових грязей. Реалізація даного питання дозволить, в перспективі, сформувати систему курортів місцевого значення з урахуванням вимог Закону України „Про курорти”.

Мінерально-сировинні ресурси

Мінерально-сировинна база області характеризується широкою різноманітністю видів корисних копалин, великими запасами видобутку.

Мінерально-сировинна база

АПОСТОЛІВСЬКИЙ РАЙОН		
Неметалеві корисні копалини		
<i>Камінь облицювальний (граніт)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м
Токівське р-ще	5,1	14084,63/0
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м
Підstepнянське р-ще	26	6124/-
<i>Цементна сировина</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Жовтокам'янське р-ще (частина – в Софіївському районі)	308,7	39696/-
ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ РАЙОН		
Металеві корисні копалини		
<i>Руди чорних металів (титан-цирконієві розсипи)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Вовчанське	3,3	Дані відсутні

родовище		
Неметалеві корисні копалини		
<i>Кварцит металургійний</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Васильківське р-ще	42,5	26069/-
Підземні води		
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м3/добу
Чаплинський (32)	кристалічні	0,69
Васильківський (33)	четвертинний, бучак, київ, кристалічні	4,49
Очеретівський (34)	кристалічні	3,06
Петровський (35)	юра	7,0
ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКИЙ РАЙОН		
Металеві корисні копалини		
<i>Руди чорних металів (титан-цирконієві розсипи)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Малишевське родовище	586,2	Дані відсутні
Неметалеві корисні копалини		
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м
Мишурино-Різьке р-ще	-	3775/-
Бородаївське р-ще	-	11145/-
Підземні води		
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м3/добу
Щурівський (5)	харківський	2,31
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ РАЙОН		
Неметалеві корисні копалини		
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Новомиколаївське р-ще	37,76	66718/-
Тригузнівське р-ще	10,3	3328/-
Р-ще Любимівське	21,5	17190/-
Р-ще Чаплинське	-	13722/-
Р-ще Рибальське	71,5	19429/-
Підземні води		
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м3/добу
Кіровський (8)	четвертинний	1,4
Лівобережний (9)	четвертинний-кристалічні	29,0
Олександрійський (10)	київ	1,5
Ігреньський (11)	кристалічні	1,9
Каменистий (12)	четвертинний	3,6
Дніпропетровський (13)	неоген, четвертинний	55,0
КРИВОРІЗЬКИЙ РАЙОН		
Металеві корисні копалини		
<i>Руди чорних металів (руди заліза)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
поле ш. ім. Орджонікідзе	220	375721/170471
поле ш. ім. Леніна	114,10	432986/33816
поле ш. Гвардійська	150,5	307977/91200
поле ш. Октябрська	417,0	152043/97969
поле ш. Родіна	166,1	773225/164847
р-ще Першотравневе	722,0	978455/22414

р-ще Ганнівське	815,95	1615168/192980		
р-ще Велика Глеюватка	612,4	1310819/255900		
р-ще Новокриворізьке	306,0	1391437/337185		
р-ще Валявкінське	420,0	1988536/54502		
р-ще „РУ ім. Кірова” (поле ш. ім. Артема)	587,3	318172/149947		
р-ще Скелеватське- Магнетитове	1521,0	1488990/10510		
р-ще Саксаганське	250,0	866/0		
поле ш. Ювілейна	-	366498/65805		
поле ш. ім. Фрунзе	-	30854/11362		
поле ш. Гігант Глибока	594,4	398979/280343		
Неметалеві корисні копалини				
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м		
Коломоївське р-ще	43,4	16877/-		
КРИНИЧАНСЬКИЙ РАЙОН				
Неметалеві корисні копалини				
<i>Камінь облицювальний (граніт)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м		
Болтишське	6,0	707,1/0		
МАГДАЛИНІВСЬКИЙ РАЙОН				
Горючі корисні копалини				
<i>Газоподібні та рідкі корисні копалини</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂)		
		нафта, тис. т	газ, млн. куб. м	конденсат газовий, тис. т
Виноградівське ГКР	983	-	267/-	28
Кременівське НГКР	800	255/398	740/582	172/114
Східно- Новоселівське ГКР	786,74	140/-	1825/-	216
Личківське НГКР	907,37	825/268	862/444	278/104
Юріївське НГКР	677	706/206	2786/331	242/21
Пролетарське ГКР	600	-	589	10
Підземні води				
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу		
Чаплинський (6)	Неоген	1,5		
Міновсько- Бузовський (7)	бучак	15,5		
МЕЖІВСЬКИЙ РАЙОН				
Підземні води				
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу		
Межівський I (36)	кам'яновугільний	20,0		
Олександрійський (37)	київ	1,5		
Міжріченський (38)	бучак, київ	7,0		
Славянський (39)	кам'яновугільний	2,5		
НІКОПОЛЬСЬКИЙ РАЙОН				
Металеві корисні копалини				
<i>Руди чорних металів (руди марганцю)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т		
Нікопольське родовище (західна)	24171,6	383605\12835		

частина)				
Неметалеві корисні копалини				
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м		
Новопавлівське р-ще	109,6	66405/-		
НОВОМОСКОВСЬКИЙ РАЙОН				
Горючі корисні копалини				
<i>Газоподібні та рідкі корисні копалини</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂)		
		нафта, тис. т	газ, млн.куб.м	конденсат газовий, тис. т
Перещепинське ГКР	980	-	1056/763	45/11
Богатойське ГКР	9630	-	2498/3315	108/115
Голубівське НГКР	660	957/-	420/-	-
Лікувальні мулові гряди				
Назва	Площа			
Р-ще Солоний Лиман	318			
Підземні води				
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу		
Перещепинський (14)	Бучак	5,51		
Солоний Лиман (15)	київ	1,5		
Булахівський (16)	Бучак,київ	7,0		
Кільченський (17)	Неоген,четвертинний	10,0		
ПАВЛОГРАДСЬКИЙ РАЙОН				
Горючі корисні копалини				
<i>Тверді корисні копалини (кам'яне вугілля)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁), тис. т		
Поле ш. Тернівська	1925	60892		
Поле ш. Павлоградська	2250	45467		
Поле ш. Самарська	6500	77756		
Поле ш. ім. Героїв Космосу	3600	192406		
Поле ш. Західно- Донбаська	5600	233079		
Поле ш. Благодатна	3000	81420		
Підземні води				
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу		
Західно-Донбаський (18)	Бучак, Київ, юра	2,36		
Павлоградський II (19)	Бучак, Київ,	3,8		
Павлоградський I (20)	Бучак, Київ, Четвертинний	45,5		
Тернавський (21)	Бучак, Київ, юра	8,77		
Івано-Межиріцький (22)	Бучак,київ	4,5		
Кочерізький (23)	київ	9,6		
ПЕТРИКІВСЬКИЙ РАЙОН				
Підземні води				
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу		
Орільський (2)	Четвертинний, Бучак	429,4		
Єлизаветівський (3)	Четвертинний	1,82		
Дніпродзержинський (4)	Четвертинний	424,9		
ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ РАЙОН				

Горючі корисні копалини		
<i>Тверді корисні копалини (кам'яне вугілля)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁), тис. т
Поле ш. Степова	7600	193289
Поле ш. Ювілейна	6300	73306
Поле ш. Дніпровська	5500	127504
Поле ш. ім. М.І.Сташкова	7800	51973
Підземні води		
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу
Світло гірський (24)	Бучак, київ, харків	7
Первомайський (25)	харків	21
Східно- Павлоградський (26)	Харків, бучак, кам'яновугільний	69,34
Самарський II (27)	харків	5,0
Коханівський (28)	Бучак, київ	4,0
Петропавлівський (29)	Бучак, київ	6,0
Новоселівський (30)	Бучак, київ	4,5
Самарський I (31)	юра	4,0
ПОКРОВСЬКИЙ РАЙОН		
Неметалеві корисні копалини		
<i>Каолін</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Присянське родовище	950,0	69342/143478
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁), тис. куб. м
Великомихайлівське р-ще	7,4	1887/-
Підземні води		
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу
Покровський (40)	Четвертинний, бучак	8,3
Вз „Конезавод №65” (41)	Четвертинний	0,19
П'ЯТИХАТСЬКИЙ РАЙОН		
Металеві корисні копалини		
<i>Руди чорних металів (руди заліза)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т
Р-ще Жовторіченське	387,9	54963/9770
Неметалеві корисні копалини		
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁), тис. куб. м
Ерастівське р-ще	25,85	10378/-
<i>Глини для вогнетривів</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁), тис. т
П'ятихатське р-ще	148,0	16360/-
СИНЕЛЬНИКІВСЬКИЙ РАЙОН		
Неметалеві корисні копалини		
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>		
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м
Надеждівське р-ще	53,725	47871/1612
Підземні води		
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис. м ³ /добу
Синельниківський (42)	Бучак	2,2
Славгородський (43)	Четвертинний-кристалічних	0,67

Петровський (44)	юра	7,0		
СОЛОНЯНСЬКИЙ РАЙОН				
СОФІЇВСЬКИЙ РАЙОН				
Неметалеві корисні копалини				
<i>Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. куб. м		
Девладівське р-ще	43,51	21395/-		
ТОМАКІВСЬКИЙ РАЙОН				
Металеві корисні копалини				
<i>Руди чорних металів (руди марганцю)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂), тис. т		
Нікопольське родовище (східна частина)	13364	272578/7952		
ЦАРИЧАНСЬКИЙ РАЙОН				
Горючі корисні копалини				
<i>Газоподібні та рідкі корисні копалини</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂)		
		нафта, тис.т	газ, млн.куб.м	конденсат газовий, тис. т
Михайлівське НГКР	400	-	417/38	-
Підземні води				
Назва, (№ на схемі)	Горизонт	Запаси (A+B+C ₁), тис м ³ /добу		
Царичанський (1)	Бучак	0,19		
ШИРОКІВСЬКИЙ РАЙОН				
Металеві корисні копалини				
<i>Руди чорних металів (руди заліза)</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂) тис. т		
р-ще Інгuleцьке	754,0	1212246/11597		
ЮР'ІВСЬКИЙ РАЙОН				
Горючі корисні копалини				
<i>Газоподібні та рідкі корисні копалини</i>				
Назва	Площа, га	Запаси (A+B+C ₁ /C ₂)		
		нафта, тис.т	газ, млн.куб.м	конденсат газовий, тис. т
Левенцівське ГКР	1460	-	620/79	2

На території області обліковується 293 родовища різноманітних корисних копалин, з них на сьогоднішній час розробляються 81 родовище твердих корисних копалин та вуглеводів.

Наряду з промисловою розробкою родовищ в області продовжується геологічне вивчення 9 ділянок надр, з них 3 перспективних газоконденсатних площ, 1 – руди золота та 2 – залізісти кварцити. Крім того, є підземне сховище газу – Пролетарське.

У західній частині Донецького вугільного басейну в межах Дніпропетровської області налічується 11 вугільних пластів. Основними споживачами вугілля є Запорізька та Придніпровська ДРЕС. А також коксохімічні заводи. В експлуатації знаходяться 10 шахт з видобутком 7,25 млн. т вугілля.

В області відкрито 19 нафтових, газових та нафтогазових родовищ. Запаси невеликі – близько 1 % загальнодержавних На Михайлівському родовищі газу, Юр'ївському і Голубівському нафтогазових родовищах, Перещепинському, Багатійському, Новоселівському і Леменцівському газоконденсатних, Личаківському, Ульяновському та Кременівському нафтогазоконденсатних родовищах ведеться видобуток, поточний рівень якого складає 631 млн. м³ газу, 326 тис. т нафти і 14 тис. т конденсату. За сейсмічними обстеженнями території області виявлено ряд нових родовищ нафти і газу – Новодачинське, Кохівське, Орільське, Затишнянське,

Рясківське, Ілчівське, Мусієнківське, але більш детальне геологічне вивчення надр та облаштування родовищ потребує значних інвестицій. Видобутком нафти, газу та газоконденсату на території області займаються такі підприємства: ГПУ «Полтавагазвидобування», НГУ «Полтаванавтогаз», ГПУ «Харківгазвидобування».

В області буре вугілля зосереджено на 18 родовищах Дніпровського басейну та 3 в Петриківському вугленосному районі. Родовища бурого вугілля не розробляються. Балансові запаси кам'яного вугілля зосереджені на 56 об'єктах Донецького басейну. В області працює 10 шахт ВАТ «Павлоградвугілля». Глибина експлуатації вугільних пластів в області коливається від 220 до 715 м, в середньому складає 344 м.

До найбільших у світі відноситься Нікопольське родовище марганцевих руд, яке представлено окисними, карбонатними та змішаними різновидами. В межах басейну розробляється 12 шахтних та кар'єрних полів на п'яти ділянках, що входять до складу Орджонікідзевського та Марганецького ГЗК. Збагачення видобутих руд відбувалось на Грушевській, Богданівській, Чкаловській та Олександрійській збагачувальних фабриках. Збагачувальна фабрика Центральна Марганецького ГЗК у 1999 році ліквідована. Забезпеченість підприємств балансовими запасами складає відповідно 30 і 35 років. Основним промисловим типом є легко збагачувальні окисні руди, запаси яких значною мірою відпрацьовані і частково знаходяться під спорудами. В якійсь структурі видобутку марганцевої руди збільшується питома вага важко збагачувальних окисно-карбонатних та карбонатних руд (майже 34 %), причому половина цих руд відноситься до карбонатних, збагачення яких дуже складне і не зовсім відпрацьоване. Все більшої актуальності набуває розв'язання проблеми удосконалення технології збагачення карбонатних і отримання з них високоякісних концентратів. Для розв'язання проблеми збільшення запасів високотехнологічних, мало фосфорних руд марганцю намічені роботи щодо підготовки до промислового освоєння Федорівського родовища, яке розташоване поблизу Нікопольського басейну. Великі обсяги шлаків збагачення марганцевих руд, накопичені за минулі роки в сховищах ГЗК, а також шлами виробництва феромарганцю можна розглядати як техногенні родовища і вони можуть бути додатковою сировинною базою марганцю. Запаси марганцевих руд шламсховища ім. Максимова у 1982 році оцінені за кат. А в кількості 7089,7 тис. т в сухій вазі із середнім вмістом марганцю 13,6 %.

У Дніпропетровській області Вільногірським ГМК розробляється комплексне і унікальне за запасами Малишевське родовище титанових руд. Такими ж крупними родовищами є Вовчанське, Тарасівське, Червонокутське, що розташовані в тому ж районі. Вовчанськеродовище розробляється силами ТОВ «Демури́нський ГЗК». Третє родовище техногенне – Балка Крута (м. Вільногірськ), експлуатується ТОВ «Кольорові метали». Запорізький титано-магнієвий комбінат виробляє титанову губку із ільменітового концентрату Вільногірського ГМК, що експортується в Росію і Казахстан. В 1994 році було затверджено програму розвитку титанової промисловості України, якою передбачалося створення виробництва титанової металопродукції за повним технологічним циклом, включаючи злитки. Реалізація програми, на жаль, затримується, титанова галузь має високий експортний потенціал і стійкий попит як стосовно сировини, так і продукції її переробки. В області розвідані два великих титано - цирконієвих родовища: Малишевське та Вовчанське. Малишевське родовище інтенсивно розробляється філією «Вільногірський гірничо-металургійний комбінат» ЗАТ «Кримський Титан», Вовчанське – силами ТОВ «Демури́нський ГЗК». Третє родовище техногенне – Балка Крута (м. Вільногірськ), експлуатується ТОВ «Кольорові метали».

В межах Дніпропетровської області знаходиться один з найбільших в світі Криворізький залізорудний басейн, що є основним за запасами і видобутком залізних руд в Україні. Залізорудна сировинна база області має високу ступінь освоєності і добре розвинута. Видобуток руди становив 128,12 млн. т, що складає дещо більше 82 % загальнодержавного.

До експлуатації у Криворізькому басейні залучено 18 родовищ з загальними запасами категорії А+В+ С₁ більше 16 млрд. т. Видобуток магнетитових та окислених кварцитів відкритим способом зосереджено на п'яти гірничо-збагачувальних комбінатах (Новокриворізький, Північний, Центральний, Південний та Інгулецький). Багаті руди видобувають в основному підземним способом, ТОВ «Восток-руда», ДП Криворізький державний залізорудний комбінат, шахтоуправління «Криворіжсталь», ВАТ Суха Балка видобувають багаті руди і частково магнетитові кварцити шахтним способом. Окремі рудники видобувають руди, які раніше вважались втраченими (повторна розробка). За якісними показниками ці руди відносяться до товарних. Так у на Сакаганському родовищі в полі шахти «Гігант-Глибока» та шахти ім. Артема видобуто відповідно 566 і 266 тис. т раніше втрачених руд. Забезпеченість запасами родовищ, які експлуатуються ГЗК, коливається від 25-30 років (Новокриворізьке, Валяквінське, Первомайське, Аннівське) до 50 років (Інгулецьке).

В цілому, стан залізорудної мінерально-сировинної бази області оцінюється як задовільний і промисловий комплекс Кривбасу має резерви для збільшення видобутку залізних руд. В той же час експлуатаційна категорія запасів в значній мірі обмежена через критичний стан розкривних робіт. Невпинне погіршення гірничотехнічних умов видобутку залізних руд (глибина кар'єрів перевищила 300 , а шахт - 1000 м) знижує валютну рентабельність галузі. До актуальних завдань розвитку сировинної бази відноситься ревізія балансових запасів з їх переоцінкою за бортовим вмістом заліза і підвищення на цій основі техніко-економічних показників збагачення. В кар'єрі північний (поле шахти Гігант) Державним науково-виробничим підприємством „Укрмеханобр” за рахунок відпрацювання раніше загублених руд видобувається гематитова руда для виготовлення сурику. Найбільше в Україні родовище мінеральних пігментів шахта Саксагань, фарбові руди якого перероблялись, в основному, Криворізьким суриковим заводом і використовувались для виготовлення сурику та мумії, з 1991 року перебуває на консервації.

В області розвідано єдине в Україні Високопільське родовище бокситів, запаси якого оцінено за промисловими категоріями. Корисні копалини цього родовища при існуючих технологіях їх переробки є не конкурентноздатними з імпортною сировиною.

На території області розвідані родовища нерудної сировини для металургії – глини вогнетривких, піску формувального, флюсових вапняків, доломіту, талько-магнезиту, високоглиноземної сировини. Також на території області виявлено комплекс корисних копалин, що використовуються для виробництва будівельних матеріалів. Це вапняки та глини для виготовлення цементу, вапняки для випалювання на вапно, пісок будівельний, камінь облицювальний, будівельний і пиляний, тощо.

Просянський ГЗК розробляє Просянське родовище первинних і лужних каолінів. Каолін лужний надходить на збагачення разом з первинним. За відсутністю технології вилучення польовошпатового концентрату з лужних каолінів, піщана складова, що відповідає вимогам високосортної керамічної сировини, відводиться у хвостосховище. Видобувні виробничі потужності використовуються на 24 %. Забезпеченість підготовленими запасами складає більше 25 років.

З двох відомих в області родовищ вогнетривких глин розробляється П'ятихатське. Глини використовуються машинобудівними та металургійними підприємствами для виробництва вогнетривів. Розвідане Девладівське родовище має велику потужність розкривних порід, експлуатація його може бути ефективною за умови вилучення нікелевих руд, що залягають нижче вогнетривких глин. Інші два родовища, що мають незначну кількість запасів, тож не плануються до експлуатації.

В області розміщене велике Криворізьке родовище доломітів та Правдинське родовище талькомагнезитів.

Васильківське родовище кварциту розробляється ТОВ „Кварцит-ДМ” відкритим способом. Виробничі потужності кар'єру використовуються на 42 %, забезпеченість запасами складає понад 70 років. Продукція споживається заводами феросплавів, Дніпродзержинським металургійним та Красногорівським вогнетривким заводами.

Місцева сировинна база забезпечує потреби області у будівельному камені, стіновій кераміці та будівельному піску. Найбільш потужними в області є Скілеватсько-Магнетитовий кар'єр по видобутку кварциту (виробнича потужність використовується на 50 %), Новопавлівський кар'єр граніту і мігматиту (використання 20 %), кар'єр на Рибальському родовищі гранодіориту, виробничі потужності якого використовуються лише на 15 %. Забезпеченість запасами складає 20-25 і більше років. Всі відомі в області родовища каменю облицювального залучені до експлуатації і забезпечені розвіданими запасами більш ніж на 25 років. Виробляються гранітні блоки, бруківка, тес, облицювальні вироби, камінь будовий тощо. Розробляється також 7 родовищ цегельно-черепичної сировини. Цегельні заводи випускають цеглу звичайну і пустотілу, яка реалізується в межах області.

Родовища, що експлуатуються

№ з/п	Кількість родовищ, сировина за напрямками використання		Місцезнаходження об'єкта, назва родовища	Площа, га		Площа рекультивованих земель, га
	усього	розроблюється		родовища	відвалів	
I. Горючі корисні копалини						
1.1. Газоподібні та рідкі корисні копалини						
	17	12				
1			Новомосковський р-н, Перещепинське ГКР	980	-	-
2			Магдалинівський р-н, Виноградівське ГКР	983	-	-
3			Магдалинівський р-н, Кременівське НГКР	800	-	-
4			Магдалинівський р-н, Східно-Новоселівське ГКР	786,74	-	-
5			Магдалинівський р-н, Новоселівське ГКР	269,26	-	-
6			Магдалинівський р-н, Личківське НГКР	907,37	-	-
7			Юріївський р-н, Левенцівське ГКР	1460	-	-
8			Новомосковський р-н, Богатойське ГКР	9630	-	-
9			Новомосковський р-н, Голубівське НГКР	660	-	-
10			Магдалинівський р-н, Юріївське НГКР	677	-	-
11			Царичанський р-н Михайлівське НГКР	400	-	-
12			Магдалинівський р-н Пролетарське ГКР	600	-	-
	77	10				
1.2. Тверді корисні копалини						
1			Поле ш. Тернівська	1925	-	-
2			Поле ш. Павлоградська	2250	-	-
3			Поле ш. Самарська	6500	-	-
4			Поле ш. Дніпровська	5500	-	-
5			Поле ш. ім. Героїв Космосу	3600	-	-
6			Поле ш. Західно-Донбаська	5600	21,0	-
7			Поле ш. Степова	7600	21,5	-
8			Поле ш. Ювілейна	6300	18,4	-
9			Поле ш. ім. М. І. Сташкова	7800	13,5	-
10			Поле ш. Благодатна	3000	-	-
II. Металеві корисні копалини						
	30	18				
2.1. Руди чорних металів						
1			м.Кривий Ріг Поле ш. ім.Орджонікідзе	220	-	-
2			м.Кривий Ріг Поле ш. ім.Леніна	114,10	-	35,7
3			м.Кривий Ріг Поле ш. Гвардійська	150,5	-	48,5
4			м.Кривий Ріг Поле ш. Октябрьська	417,0	24,06	3,0

№ з/п	Кількість родовищ, сировина за напрямками використання		Місцезнаходження об'єкта, назва родовища	Площа, га		Площа рекультивованих земель, га
	усього	розроблюється		родовища	відвалів	
5			м.Кривий Ріг Поле ш. Родіна	166,1	-	49,91
6			м.Кривий Ріг, р-ще Першотравневе	722,0	789,0	504,3
7			м.Кривий Ріг, р-ще Ганнівське	815,95	910,0	
8			м.Кривий Ріг, р-ще Велика Глеюватка	612,4	242,0	114
9			м.Кривий Ріг, р-ще Новокриворізьке	306,0	Відвали металургійного виробництва – 380; Розкривних порід – 902,05	469,0
10			м.Кривий Ріг, р-ще Валявкінське	420,0		
11			м.Кривий Ріг, р-ще "РУ ім.Кірова"(поле шахти ім.Артема)	587,3	38,25	14,16
12			м.Кривий Ріг, р-ще Скелеватське-Магнетитове	1521,0	1210,0	191,7
13			м.Кривий Ріг, р-ще Інгулецьке	754	-	303,69
14			м.Кривий Ріг, р-ще Саксаганське	250	-	-
15			м.Кривий Ріг, поле ш.Ювілейна	-	-	-
16			м.Кривий Ріг, поле ш. ім.Фрунзе	-	-	-
17			м.Кривий Ріг, поле ш.Гігант Глибока	594,4	-	-
18			м.Жовті Води, р-ще Жовторіченське	387,9	23,4	-
	3	2	2.2. Руди марганцю			
1			Томаківський р-н, Нікопольське р-ще (Східна частина)	13364	5,7	2501,1
2			м.Орджонікідзе, Нікопольське р-ще (Західна частина)	24171,6	-	1745
	2	2	2.3. Титан – цирконієві розсипи			
1			Верхньодніпровський р-н, Малишевське р-ще	586,2	-	1327,1
2			Васильківський р-н, Вовчанське р-ще	3,3	1,9	-
III. Неметалеві корисні копалини						
	1	1	3.1. Каолін			
1			Покровський р-н, Просяньське р-ще	950,0	63,4	112,3
	4	3	3.2 Камінь облицювальний (граніт)			
1			Криничанський р-н Болтишське	6,0	-	-

№ з/п	Кількість родовищ, сировина за напрямками використання		Місцезнаходження об'єкта, назва родовища	Площа, га		Площа рекультивованих земель, га
	усього	розроблюється		родовища	відвалів	
2			Апостолівський р-н, Токівське р-ще, Діл. Ювілейна	2,5	-	-
3			Апостолівський р-н, Токівське р-ще, Діл. Центральна 2	2,6	-	-
	44	15	3.3. Камінь будівельний (граніт, магнетит, гранодіорит)			
1			Верхньодніпровський р-н Мишурино-Різьке р-ще	-	-	-
2			Верхньодніпровський р-н Бородаївське р-ще	-	-	-
3			Апостолівський р-н Підstepнянське р-ще	26	-	-
4			Покровський р-н Великомихайлівське р-ще (Східна ділянка)	7,4	-	-
5			Дніпропетровський р-н Ново миколаївське р-ще (Ділянка Балка Гривіна)	37,76	-	-
6			Софіївський р-н Девладівське р-ще	43,51	-	-
7			м.Кривий Ріг Коломоївське р-ще	43,4	-	-
8			м.Дніпродзержинськ Тритузнівське р-ще	10,3	-	-
9			Синельниківський р-н Надеждівське р-ще	53,725	-	-
10			м. Дніпропетровськ, р-ще Любимівське	21,5	2,3	-
11			м. Дніпропетровськ, р-ще Чаплинське	-	-	-
12			м. Дніпропетровськ, р-ще Рибальське	71,5	24,5	-
13			Апостолівський р-н, Токівське р-ще	-	-	-
14			П'ятихатський р-н, Ерастівське р-ще	25,85	-	-
15			Нікопольський р-н, Новопавлівське р-ще	109,6	-	-
	1	1	3.4 Кварцит металургійний			
1			Васильківський р-н, Васильківське р-ще	42,5	-	-
	1	1	3.5 Цементна сировина			
1			Апостолівський та Софіївський р-ни, Жовтокам'янське р-ще	308,7	21,1	132,5
	5	1	3.6. Глини для вогнетривів			
1			П'ятихатський р-н, П'ятихатське р-ще	148,0	3,0	-
	1	1	3.7. Лікувальні мулові грязі			
1			Новомосковський р-н, р-ще Солоний Лиман	318	-	-

Проектні пропозиції. Розвиток мінерально-сировинної бази в сучасних економічних умовах потребує реорганізації управління надрокористуванням, насамперед за рахунок посилення прерогатив регіонів щодо управління розвитком і освоєнням наявних в області корисних копалин і, передусім, мінеральної сировини місцевого призначення. Реформування передбачає передачу на обласний рівень права надання ліцензій (спеціальних дозволів) на користування надрами щодо місцевих видів корисних копалин за погодження з державною геологічною службою. Розширення прав і посилення відповідальності в сфері надрокористування на регіональному рівні потребує створення обласного фонду геологічної інформації, зокрема кадастру родовищ і проявів корисних копалин та балансу запасів місцевих видів корисних копалин (в рамках децентралізації системи обліку через посередництво державної геологічної служби).

Реалізація подібних рішень може бути забезпечена за рахунок створення в системі управління регіону відповідного структурного підрозділу, а також формування в рамках обласного бюджету фонду розвитку мінерально-сировинної бази (передусім за рахунок платежів за користування надрами).

Функціонально місцева система забезпечуватиме:

- замовне виконання ревізійно-оціночних, геолого-пошукових і тому подібних робіт на території області;
- формування мінерально-сировинних об'єктів для їх розвідки за рахунок надрокористувачів, підготовка тендерних процедур;
- розвиток місцевої сировинної бази з метою подолання дефіциту в тих чи інших видах корисних копалин через підготовку інвестиційно привабливих об'єктів;
- ліцензійне регулювання щодо місцевих видів мінеральної сировини.

Мінеральні води

Область має значні гідромінеральні ресурси, але їх освоєність незначна. Необхідно проводити подальше їх вивчення в плані повної оцінки лікувальних властивостей та рекомендацій щодо використання.

Відповідно довідника „Курортні ресурси України” в межах області виявлені балансові запаси мінеральних вод потужністю 1200,4 м³/добу.

Назва родовища	Користувач	Затвердження	Експлуатаційні запаси					Видобуток м ³ /добу	Тип мінеральної води	Геологічний індекс горизонту
			Всього	A	B	C ₁	C ₂			
„ПГЗК”	Міська лікарня №11 м. Кривий Ріг	Укр. ТКЗ № 3843	264	125	139	-	-	21,4	Родонічна (БЛ)	pC
Солоно-лиманське	Санаторій „Солоний Лиман”	Укр. ТКЗ № 3985 1979 р.	350	350	-	-	-	н. в.	Без спец. компонент	P ₂ be
Царичанське	3-д мінеральних вод	Укр. ТКЗ № 4510 1985 р.	190	-	190	-	-	н. в.	Без спец. компонент	P ₂ be
Криворізьке	3-д безалкогольних напоїв	Укр. ТКЗ № 4543 1986 р.	146,4	-	120	26,4	-	9,4	Без спец. компонент-в (ЛП)	pC

Назва родовища	Користувач	Затвердження	Експлуатаційні запаси					Видобуток м ³ /добу	Тип мінеральної води	Геологічний індекс горизонту
			Всього	A	B	C ₁	C ₂			
Новомосковське	Санаторій „Новомосковський”	ДКЗ України № 221 1994 р.	90	-	72	18	-	н. в.	Без спец. компонентів (ЛП)	P ₂ be
	Св. № 990п		160	-	130	30	-			
Разом по області			1200	475	651	74,4				

Висновки. Наявність родовищ мінеральних вод дає широкі можливості розвитку лікувально-оздоровчої діяльності в межах області як для регіональних, так і (при подальшій вивченості) державних потреб.

Графічне викладення гідрогеологічної ситуації приведено на схемі „Гідрогеологічне районування”.

Вторинні ресурси

Комплексному вирішенню проблеми охорони навколишнього природного середовища і забезпечення економіки області сировиною сприятиме залучення у господарський обіг вторинного ресурсного потенціалу зі складу відходів.

На долю Дніпропетровської області, що займає 5,3% площі території України, приходить близько половини загальної маси відходів, що утворюються в Україні.

Графічне викладення питання приведено на схемі „Поводження з відходами”.

Згідно з даними статистичної звітності за формою 14-мтп “звіт про утворення і використання вторинної сировини і відходів виробництва” обсяги утворення відходів в Дніпропетровській області на час розробки проекту складають 87,1 млн. т. Разом з тим за цією звітністю не обліковується значна частина відходів видобутку та збагачення корисних копалин. З урахуванням цього орієнтовно за експертними оцінками загальні обсяги щорічного утворення відходів складають близько 350 млн. т. Переважна частина – біля 80% - це пухкі і скельні породи, що утворюються при видобутку залізних і марганцевих руд, до 2% - шлаки металургійної промисловості, далі за обсягами утворення ідуть відходи збагачення титано-цирконієвих руд, золошлакові відходи теплоелектростанцій та місцевих котелень, відходи вуглевидобутку і вуглезбагачення, відходи оброблення металу та машинобудування, хімічної, гумової та пластмасової промисловості, деревообробної, целюлозно-паперової, текстильної, харчової промисловості і переробки сільськогосподарської продукції та ін.

Крім того, за наявними даними “Геоінформу” на території області розташовано більше 80 об’єктів накопичення відходів минулих років, обсяг яких оцінюється в більше ніж 5 млрд. т.

Багато з відходів за сучасних умов становлять ресурсну цінність і розглядаються як сировинний резерв ряду галузей промисловості та будівництва.

На теперішній час в господарстві області знайшли застосування близько 62 млн.т різноманітних відходів. Найбільшим рівнем використання характеризується брухт і відходи чорних металів, в обсязі знов утворених високим рівнем використання характеризуються скельні породи для виробництва щебеню, шлаки доменного і сталеплавильного виробництва, відходи вуглевидобутку і вуглезбагачення. Останнім часом залучаються в господарський обіг глини бентонітові для виробництва керамзиту. Разом з тим рівень використання гірничої маси по відношенню до наявних ресурсів складає біля 5-7%.

Загальні обсяги використання відходів згідно з даними статистичної звітності за 2003 рік склали 61,9 млн.т. З початку 2000 року спостерігається тенденція до зниження використання таких ресурсноцінних відходів як макулатура, сировина полімерна вторинна, матеріали текстильні вторинні, золошлакові відходи теплоелектростанцій (7,8%) тощо. Недостатньо використовуються шини зношені, суміші формові відпрацьовані (13,8%), шлаки ливарні (1,3%), відходи деревини (37,9%), жом буряковий (43,6%), сироватка молочна (26,9%) тощо.

Відсутні дані про використання фосфогіпсу, відходів збагачення поліметалевих руд для виробництва піску формового, дефекату.

В Дніпропетровській області в сфері поводження з відходами задіяний потужний науково-технічний і виробничий потенціал, що поряд з даними про наявні ресурсні резерви зі складу відходів визначає можливість значного розширення їх використання.

Зростання обсягів будівельно-монтажних робіт, виробництва будівельних матеріалів зумовлює розширення використання відходів для будівельного комплексу.

Ресурси скельних порід оцінюються в 100-120 млн. т (Інгулецький і Центральний ГЗК), піску – 1,5 млрд.т (хвостосховища Північного і Центрального ГЗК), талькових сланців – 37 млн. т, глинистих порід – 100 млн. т, вапняків – 30 млн.т тощо. В області розроблено ряд технологій розширення їх використання, зокрема: переробка гранатовмісних порід з виділенням гранатового концентрату для абразивної промисловості (25 тис. т в рік, Північний ГЗК), переробка талькових сланців (400 тис.т в рік, Інгулецький ГЗК), збільшення обсягів виробництва щебеню на 1120 тис. т в рік (Інгулецький ГЗК), переробка мусковітовмісних розкривних порід з отриманням цільового продукту (20 тис. т в рік, Північний ГЗК), переробка порід супутнього видобування з виділенням кварцпольовошпатової сировини 200 тис. т в рік, ВО “Кривбасруда”) тощо.

Наявні ресурсні можливості дозволяють збільшити в перспективі випуск щебеню (до 3-5 млн. м³), керамічної цегли (до 160 млн. шт.. ум. цегли) на базі талькових сланців, відходів вуглевидобутку і вуглезабезпечення Павлоградської ЦЗФ, піску, вапна, будівельних блоків (на базі відходів збагачення золошлакових відходів ТЕС) та ін. Можливе розширення використання глин і суглинків, які зараз використовуються недостатньо. Збільшення випуску будівельної продукції доцільно зорієнтувати не лише на покриття потреб області, але і на поставку в інші регіони (щебеню, цементу, пористих заповнювачів. Інших видів будівельних матеріалів).

Як додаткові джерела металеві сировини для чорної металургії розглядаються шлами збагачення залізних і марганцевих руд (марганцю – 8-12 %) - шляхом повторного збагачення. Це ж стосується залучення у виробництво окислених кварцитів (Інгулецький ГЗК), що дозволить збільшити виробництво залізородного концентрату (до 650 тис. т в рік).

Актуальним залишається розширення перероблення металургійних шлаків в щебін та інші будівельні матеріали з супутнім вилученням металу (вміст металу – 7-10 %). Першочергової уваги при цьому заслуговують шлаки МК ім. Дзержинського Дніпродзержинського МК та ін. Вторинний метал може бути отримано шляхом регенерації формувальних сумішей (АТ Дніпроважмаш), переробки шлаків і пилу сталеплавильного виробництва (МК „Криворіжсталь”) та ін.

Щодо кольорових і рідкісних металів перспективним є перероблення шлаків Вільногірського ГЗК з отриманням цирконієвого концентрату та інших компонентів, регенерація свинецьовмісних відходів з отриманням свинцю та свинцевих сплавів (20 тис. т /рік), виробництво кобальту з кобальтових відходів (1,05-2,0 т/рік, НВП „Континент”), вилучення ртуті її сполук з відходів нафтопереробки і коксохімії (Дніпродзержинський КХЗ), переробка шлаків гальванохімічних виробництв методом електрошлакового відновлення з отриманням лігатур та металевих сплавів та ін.

Важливим аспектом реструктуризації металургійної галузі має стати розвиток вторинної металургії. Діяльність в цій сфері має бути спрямована на удосконалення системи обліку. Збирання, оброблення металобрухту та відходів, освоєння нових технологій їх перероблення.

Попередні геологорозвідувальні роботи на об'єктах накопичення відходів визначають доцільність подальшого їх вивчення щодо вилучення кольорових, благородних, рідкісних металів та рідко земельних елементів. Така оцінка підтверджується досить інтенсивним нарощуванням технологічної бази. За попередніми даними близько 20 таких об'єктів можуть бути джерелом металеві сировини. Але характеризуються вони різним ступенем вивченості. Перспективними до подальшого вивчення щодо вилучення цінних компонентів є відходи Вільногірського ГМК (цирконій, гафній, рідко земельні елементи), відходи металургійного переділу залізних руд (германій, кадмій, цинк, срібло та ін), шлаки Нікопольського заводу феросплавів (цинк, свинець, стронцій, рубідій, талій), кварцові піски Проснянівського каолінового комбінату (монацитовий концентрат, циркон), шлами ДП-9 „Криворіжсталь” (свинець, золото, германій та ін.), ГЗК Кривбасу (на різних із них – золото, скандій, ванадій, срібло, германій, вольфрам, рідкісні і розсіяні елементи), шахтні води Кривбасу (кольорові і рідкісні метали) та ін. В зазначеному аспекті в завдання перспективного періоду має входити підтвердження достовірності виявлених ресурсів корисних компонентів у техногенних накопиченнях, проведення геолого-економічної оцінки ефективності їх освоєння, а також пошук та створення нових прогресивних технологій і технологічних засобів їх розроблення при позитивних результатах техніко-економічних оцінок.

Наявні ресурси відходів деревини та низький рівень їх використання дозволяють визначити як один з пріоритетів розширення виробництва композиційних матеріалів на базі деревини, а також промислову їх переробку в гідролізну і лісохімічну продукцію. Рівень використання відходів деревини в прогнозний період має досягати 95-98 %.

Одним із пріоритетних напрямків вторинного ресурсокористування є залучення у господарський обіг залишків продуктів кінцевого споживання. В області працює система збирання і заготівлі відходів як вторинної сировини, однак обсяги заготівлі нижче реальних можливостей. При належній організації збирання і заготівлі вторинної сировини обсяги перероблення можуть бути збільшені: макулатури – до 12-15 тис. т, сировини полімерної вторинної – до 8-10 тис.т, матеріалів текстильних вторинних – до 3-5 тис. т, склобою – до 20 тис. т тощо. Досягнення зазначених цілей пов'язується з розвитком підприємств зі збирання і заготівлі вторинної сировини ВЕО “Укрворма” та переробних підприємств державної компанії “Укрекокомресурси”.

Одним із важливих завдань раціонального використання відходів харчової промисловості та перероблення сільськогосподарської продукції є підвищення рівні їх промислової переробки. В першу чергу це стосується жому бурякового, сироватки молочної, дефекату.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів зусилля обласної влади мають бути спрямовані на створення організаційно-економічних механізмів привабливості такої діяльності, сприяння формуванню та функціонуванню елементів ринкової інфраструктури, організації і сприяння створенню підприємств усіх форм власності для збирання, заготівлі та утилізації відходів та ін.

Проектні пропозиції.

Потребує вирішення питання об'ємів накопичення відходів сільськогосподарського виробництва, які можуть бути ресурсом для впровадження енергозберігаючих технологій (біогаз, відходи соломи).

Окремим питанням залишається проблема утилізації об'ємів накопичення отрутохімікатів сільськогосподарського виробництва. Дане питання може вирішуватись лише централізовано з урахуванням можливих потужностей хімічних базових підприємств, потенціал яких може бути задіяний при відповідному обґрунтуванні для утилізації даних відходів.

До актуальних питань відноситься також проблема нормативного забезпечення територій кладовищами традиційного захоронення. Дане питання, в першу чергу, актуальне для великих міст регіону. Доцільно передбачити будівництво крематоріїв для Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Кривого Рогу.

Відновлення роботи санітарно-ветеринарних заводів (на першому етапі двох заводів для сільськогосподарських районів на Лівобережжі та Правобережжі регіону).

Найбільш гострою проблемою залишається питання утилізації твердих побутових відходів. Орієнтовне накопичення складає біля 4 млн. м³/рік. Розміщуються на 201 звалищі. Їх переробка та захоронення вирішуються незадовільно. Дані звалища в переважній більшості не відповідають санітарним і природоохоронним нормам, вони переповнені; більша їх частина потребує закриття. Єдиним напрямком вирішення даного питання є проектування та будівництво сміттєпереробного заводів і полігонів щодо захоронення неутілізованих відходів.

Нормативні об'єми накопичення ТПВ на міське населення складають (ДБН 360-92**, п. 10.33):

міст обласного значення – 755,3 тис. т/рік;
адміністративних районів – 92,6 тис. т/рік.

№ п/п	Адміністративні райони	Міське населення (тис.чол.)	Об'єм накопичення ТПВ (тис. тон/рік)
Райони			
1	Апостолівський	29,5	8,9
2	Васильківський	17,1	5,1
3	Верхньодніпровський	36,2	10,9
4	Дніпропетровський	38,8	11,6
5	Криворізький	5,0	1,5
6	Криничанський	11,7	3,5
7	Магдалинівський	6,6	2,0
8	Межівський	8,9	2,7
9	Нікопольський	6,6	2,0
10	Новомосковський	29,3	8,9
11	Павлоградський	тільки сільське	-
12	Петропавлівський	8,9	2,7
13	Петриківський	8,7	2,6
14	Покровський	16,4	4,9
15	П'ятихатський	24,2	7,3
16	Синельняківський	13,2	4,0
17	Солонянський	9,5	2,9
18	Софіївський	7,7	2,3
19	Томаківський	7,7	2,3
20	Царичанський	7,6	2,3
21	Широківський	11,5	3,5
22	Юр'ївський	2,3	0,7
Разом по районам			92,6
Міста			
23	м. Дніпропетровськ	1049,6	300,0
24	м. Дніпродзержинськ	254,3	76,3
25	м. Кривий Ріг	692,2	207,7
26	м. Вільногірськ	23,9	7,2
27	м. Жовті Води	50,2	15,1
28	м. Марганець	49,1	14,7
29	м. Нікополь	130,4	39,1
30	м. Новомосковськ	70,2	21,1
31	м. Орджонікідзе	44,6	13,4
32	м. Павлоград	112,6	33,8
33	м. Першотравенськ	29,0	8,7
34	м. Синельникове	31,4	9,4
35	м. Тернівка	29,2	8,8
Разом по містам			755,3

На виконання Постанови КМУ № 265 - 2004 р. „Програма погодження з ТПВ” проектом намічається будівництво сміттєпереробних заводів з урахуванням об'ємів річного накопичення та радіусів обслуговування - будівництво 12 сміттєпереробних заводів у першу чергу в містах – Дніпропетровську (2 заводи, рішення генерального плану), Дніпродзержинську (рішення генерального плану), Кривому Розі, Павлограді, Нікополі, Новомосковську. Інші 5 заводів доцільно розміщувати з урахуванням системи розселення.

Окрім того, для переробки будівельних відходів пропонується будівництво заводів по переробці відходів (важливих вторинних ресурсів) в містах Дніпропетровську (відповідно рішення генерального плану), Дніпродзержинську, Кривому Розі, Павлограді, Нікополі.

Ефективне вирішення усього комплексу питань пов'язаних з ліквідацією чи обмеженням негативного впливу відходів на довкілля та здоров'я людини можливе на основі заходів, передбачених загальнодержавною та регіональними програмами щодо поводження з токсичними та побутовими відходами.

II СТАН ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

1. Екологічна ситуація в області

Дніпропетровська область є однією з найбільш індустріально-розвинених областей України, з високим рівнем урбанізації. Створена потужна енергетична база, яка забезпечує виробництво біля 33 млрд. квт/годин на рік. Енергетична база стала основою розвитку потужного гірничо-металургійного комплексу. В області виявлено більше 30 видів мінеральної сировини, яка використовується сучасною промисловістю. Відкрито та розвідано більше 300 родовищ і ділянок корисних копалин, з яких по 284 затверджено балансові запаси. В цілому з надр області видобувається більше 50% державного видобутку різних корисних копалин. З шахт Західного Донбасу видобувається понад 11 млн.т вугілля. В області у машинобудівному комплексі виробляються як міжконтинентальні ракети, так і унікальне ковальсько-пресове обладнання та багато іншого.

Все це, а також багато інших причин зумовили значне погіршення стану навколишнього природного середовища, а саме: забруднення повітря, поверхневих та підземних вод, земель, нагромадження у дуже великій кількості шкідливих, у тому числі високотоксичних відходів виробництва. Такі процеси тривали десятиріччями і призвели до погіршення стану довкілля.

Навколишнє природне середовище області зазнає негативного впливу від викидів шкідливих речовин в атмосферу, скидів забруднених стічних вод у водойми та розміщення відходів.

Атмосферне повітря

На території Дніпропетровської області розташовано 733 підприємства, викиди шкідливих речовин в атмосферу від них у 2007 році становили 1119,051 тис.т, що на 17,963 тис.т (1,6 %) більше ніж за 2006 рік.

Перелік підприємств - основних забруднювачів атмосферного повітря

N з/п	Підприємство - забруднювач	Валовий викид, тонн		Зменш./- Збільш./+	Причина зменшення/ збільшення
		2006 р.	2007 р.		
1.	Придніпровська ТЕС	73860,377	73074,671	-785,706	Зміна обсягів виробництва та складу палива
2.	Криворізька ТЕС	150354,517	142579,946	-7774,571	
3.	ВАТ "Дніпровський меткомбінат ім. Дзержинського"	121803,735	114910,392	-6893,343	Зміна обсягів виробництва
4.	ВАТ "Нікопольський завод феросплавів"	25480,017	29665,497	4185,48	-//-/-
5.	ВАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"	402543,517	419551,721	17008,204	-//-/-
6.	ВАТ "Південний ГЗК"	143973,912	157552,73	13578,818	-//-/-
7.	ВАТ "Північний ГЗК"	17557,363	18588,234	1030,871	-//-/-
8.	ВАТ "Центральний ГЗК"	4326,497	4232,1	-94,397	-//-/-
9.	ВАТ "Дніпрококс"	1919,240	1436,26	-482,98	-//-/-
10.	ВАТ "Дніпропетровський метзавод ім. Петровського"	23924,817	22003,939	-1920,878	-//-/-
11.	ВАТ "Нижньодніпровський трубопрокатний завод"	12311,652	12755,39	443,738	-//-/-
12.	ВАТ "Баглійкокс"	1272,336	1211,868	-60,468	-//-/-
13.	ВАТ "Дніпродзержинський коксохімічний завод"	1458,610	1248,644	-209,966	-//-/-
14.	ВАТ "Орджонікідзевський ГЗК"	12908,887	12276,987	-631,9	-//-/-

У 2007 році підприємства гірничо-металургійної промисловості викинули в атмосферу 801,241 тис.т (71,6 %) шкідливих речовин від загального обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств енергетики у загальному обсязі викидів становить 19,7 %, підприємств

вугільної галузі – 5,1 %, підприємств будівельного комплексу – 0,6 %, підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості – 0,1 % .

Динаміка викидів в атмосферне повітря

Показники	2005 рік	2006 рік	2007 рік
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, од.	1505	1716	1852
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, поставлених на державний облік, од.	726	777	827
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що мають дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, од.	1505	1716	1170
Потенційний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел за суб'єктами підприємницької діяльності, поставленими на облік, тис. т	21152,123	21307,977	21401,314
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, тис. т	1165,200	1273,702	1324,764
у тому числі:			
від стаціонарних джерел, тис. т	993,647	1101,088	1119,051
від пересувних джерел, тис. т	171,553	172,614	205,713
у тому числі від автомобільного транспорту, тис. т	166,807	167,869	183,093
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел у розрахунку на км ² , т	36,500	39,899	41,529
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел у розрахунку на одну особу, кг	337,000	370,744	388,414
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	31,126	34,492	35,055
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	287,383	320,500	328,1
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел у розрахунку на км ² , т	5,374	5,407	6,474

Динаміка викидів забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами в атмосферне повітря

Викиди по області	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Загальна кількість викидів у атмосферне повітря, тис.т в т.ч.	1165,2	1273,702	1324,764
- від стаціонарних джерел забруднення, тис .	993,647	1101,088	1119,051
- від пересувних джерел забруднення, тис.т	171,553	172,614	205,713

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел та автотранспорту по містах та районах, тис. т

	Стаціонарні джерела забруднення			Автотранспорт		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Всього по області	993,6	1101,1	1119,1	166,8	167,8	183,1
міста						
м. Дніпропетровськ	128,8	127,1	122,8	53,1	56,0	57,7
м. Вільногірськ	0,8	1,3	1,9	1,8	1,6	1,6
м. Дніпродзержинськ	126,1	128,1	120,7	11,7	12,7	12,1
м. Жовті Води	0,9	1,0	1,0	3,0	2,8	2,4
м. Кривий Ріг	523,9	577,5	608,5	37,5	38,4	41,4
м. Марганець	0,6	0,7	0,5	2,3	2,1	2,3
м. Нікополь	24,6	28,1	32,2	6,1	5,5	5,7
м. Новомосковськ	0,3	0,2	0,2	3,9	3,6	3,5
м. Орджонікідзе	11,2	13,0	12,4	2,7	2,5	2,3
м. Павлоград	20,6	19,5	18,8	6,6	7,6	6,7
м. Першотравенськ	13,2	12,3	12,2	1,4	1,0	1,1
м. Синельникове	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	1,4
м. Тернівка	25,3	31,7	29,7	1,0	0,8	1,1
райони						
Апостолівський	108,7	150,5	142,7	2,0	2,0	2,6
Васильківський	0,2	0,2	0,2	1,2	1,1	1,6
В.-Дніпровський	0,4	0,4	0,4	2,2	2,2	2,6
Дніпропетровський	0,2	0,7	0,8	4,9	4,3	5,3
Криворізький	2,3	3,7	8,7	1,4	1,3	2,2
Криничанський	0,0	0,0	0,0	1,5	1,3	1,7
Магдалинівський	2,1	1,6	0,8	1,7	1,8	2,3
Межівський	0,1	0,1	0,2	1,0	0,8	1,3
Нікопольський	0,3	0,3	0,5	1,9	1,8	2,4
Новомосковський	0,3	0,3	0,3	2,6	2,9	3,9
Павлоградський	0,0	0,4	0,5	0,9	0,7	1,3
Петропавлівський	0,1	0,1	0,1	1,1	1,1	1,4
Петриківський	0,0	0,1	0,0	0,9	0,9	1,4
Покровський	0,4	0,4	0,5	2,2	2,2	1,9
П'ятихатський	0,2	0,2	0,2	1,5	1,5	2,0
Синельниківський	0,4	0,3	0,3	1,9	1,9	1,8
Солонянський	0,2	0,1	0,0	1,5	1,5	2,1

	Стационарні джерела забруднення			Автотранспорт		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Софіївський	0,1	0,0	0,1	0,8	0,8	1,1
Томаківський	0,0	0,1	0,1	1,3	1,3	1,5
Царичанський	0,0	0,	0,0	1,2	1,2	1,3
Широківський	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1	1,3
Юр'ївський	1,1	0,9	1,6	0,6	0,6	0,8

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським обласним центром з гідрометеорології у містах Дніпропетровську, Кривому Рогу та Дніпродзержинську.

Переважає більшість викидів (76,1%) припадає на міста Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ та Кривий Ріг, де розташований основний промисловий потенціал області.

Середньорічні концентрації становили:

- м. Кривий Ріг: по пилу 2,7 ГДК, діоксиду азоту – 1,3 ГДК, фенолу – 0,7 ГДК, аміаку – 0,5 ГДК, бенз(α)пірену – 0,7 ГДК, формальдегіду – 3,3 ГДК, діоксиду сірки – 0,22 ГДК, оксиду вуглецю – 1,0 ГДК; оксиду азоту – 0,3 ГДК;
- м. Дніпродзержинськ: по пилу 1,3 ГДК, діоксиду азоту – 1,8 ГДК, фенолу – 2,0 ГДК, бенз(α)пірену – 0,6 ГДК, формальдегіду – 6,3 ГДК, оксиду азоту – 0,5 ГДК, оксид вуглецю – 0,7 ГДК;
- м. Дніпропетровськ: по пилу 1,3 ГДК, аміаку – 1,0 ГДК, бенз(α)пірену – 1,3 ГДК, діоксиду азоту – 2,0 ГДК, формальдегіду – 3,0 ГДК, оксиду азоту – 0,7 ГДК, фенолу – 1,0 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК.

Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря
вцілому по області та в розрізі населених пунктів, тис. т

Населені пункти	2007 р.							(+/-) 2007 р. до 2006 р.							
	разом	в т.ч.						пересувні джерела	разом	в т.ч.					пересувні джерела
		стаціонарні джерела					стаціонарні джерела								
		разом	в т.ч.				разом			в т.ч.					
	пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю		пил	діоксид сірки	діоксид азоту	оксид вуглецю						
Дніпропетровськ	185,393	122,794	43,964	44,024	20,526	20,048	62,599	-1,265	-4,286	15,653	-0,397	0,876	-3,480	6,601	
Кривий Ріг	658,837	608,535	119,44	38,015	18,343	425,82	50,302	41,92	31,047	14,719	1,491	2,334	23,669	1,704	
Дніпродзержинськ	133,537	120,697	20,950	13,291	6,183	79,072	12,840	-7,277	-7,419	-1,332	-0,615	-0,013	-4,407	1,171	
Вільногірськ	3,901	1,886	0,284	0,727	0,325	0,540	2,015	1,0	0,588	0,088	0,484	-0,009	0,134	0,068	
Жовті Води	3,569	1,035	0,167	0,550	0,083	0,148	2,534	-0,266	0,014	0,077	-0,119	0,0008	0,035	0,214	
Новомосковськ	3,661	0,187	0,082	0,0006	0,047	0,035	3,474	-0,105	-0,018	0,028	0,0002	-0,006	-0,010	0,264	
Нікополь	38,082	32,241	3,423	0,334	1,076	27,884	5,841	4,490	4,156	1,901	0,021	-0,057	3,671	0,435	
Марганець	3,009	0,537	0,176	0,112	0,010	0,121	2,472	0,169	-0,199	-0,222	0,008	-0,006	0,016	0,193	
Орджонікідзе	14,875	12,386	0,132	0,379	0,395	11,419	2,489	-0,641	-0,626	0,014	-0,079	-0,091	-0,475	0,049	
Павлоград	25,784	18,831	1,814	1,503	0,200	0,132	6,953	-1,292	-0,646	0,469	-0,558	-0,250	-0,584	0,086	
Синельникове	1,590	0,177	0,033	0,049	0,007	0,039	1,413	-0,367	-0,042	0,004	0,00004	-0,008	-0,009	0,164	
Першотравенськ	13,374	12,233	0,889	0,812	0,040	0,392	1,141	0,121	-0,049	0,046	0,272	-0,005	0,001	0,115	
Тернівка	30,742	29,670	0,720	0,770	0,109	0,048	1,072	-1,791	-2,026	0,183	0,065	0,027	-0,062	0,117	
Разом по області	1324,764	1119,051	213,824	210,042	60,418	567,581	205,713	51,062	17,963	28,314	-4,177	3,573	18,288	13,902	

Висновки. З метою покращення стану атмосферного повітря в регіоні необхідно:

- підвищення ефективності експлуатації пило-газоочисного устаткування;
- вдосконалення проведення державного і виробничого контролю за дотриманням технологічних нормативів на підприємствах незалежно від форми власності;
- вдосконалення транспортних розв'язок в містах області, перехід на екологічно чисті види палива;
- розвиток та вдосконалення постійно діючої системи спостережень за станом атмосферного повітря.
- виконання вимог загальнодержавних та регіональних програм щодо охорони довкілля з урахуванням дії Кіотського протоколу по контролю за викидами парникових газів.

Стан поверхневих вод

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середній по водності рік становлять 52,8 млрд.м³, в тому числі місцевий стік (стік, що формується в межах області) – 0,826 млрд.м³ і 0,381 млрд.м³ – запаси підземних вод. Транзитний стік, обсягом 51,6 млрд.м³, розкладається на санітарний стік не менше як 15 млрд. м³ та 37 млрд. м³, що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей. Поверхневий стік малих річок становить 1,6 млрд.м³, в тому числі 0,83 млрд.м³ – місцевий стік.

У відповідності до статей 87-91 Водного кодексу України, постановою Кабінету Міністрів України від 08.05.1996 № 486 затверджено Порядок визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режим ведення господарської діяльності в них. В межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги з особливим режимом їх використання.

Загальна площа водоохоронних зон відповідно до розроблених проектів на даний час складає 14,6 тис.га. Протяжність прибережних захисних смуг в межах області орієнтовно складає 33,4 тис км. Загальна їх площа – 90,2 тис га. На даний час закріплено на місцевості лише 11,2 тис.га, з довжиною зовнішньої межі 1,85 тис км, в тому числі у першому кварталі 2007 року відповідно 0,251 тис.га та 79,6 км (у I кв. 2006 р. відповідно 0,2 тис.га довжиною 58,7 км), в основному за рахунок орендарів водних об'єктів.

Більшість річок та водойм області відчувають надмірне антропогенне навантаження, яке перевищує їх здатність до самоочищення та самовідновлення. Серйозною проблемою стала необхідність створення умов для забезпечення здатності самовідновлення і самоочищення водних систем.

Головною причиною низької якості води є невисока потужність очисних споруд. Основними забруднювачами залишаються водогінно-каналізаційні господарства населених пунктів, очисні споруди яких перебувають у незадовільному стані, перевантажені, зі зношеним обладнанням, що потребує капітального ремонту. У 2007 р., за даними 2-ТП (водгосп), обсяг скиду стічних вод, що пройшли очистку на 23-х підприємствах комунального господарства області, склав 359,5 млн.м³. При цьому більше 88 % обсягу скиду не відповідає технологічним та екологічним вимогам якості очистки. Каналізаційні мережі в Дніпропетровській області мають 19 міст, 29 селищ міського типу та 18 населених пунктів. Проекти на розширення та реконструкцію каналізаційних очисних споруд в містах Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Павлоград реалізуються не в повному обсязі. Очисні споруди перевантажено, методи очистки та доочистки зворотних вод не відповідають екологічним нормативам скиду забруднюючих речовин у поверхневі водойми. В області потужність водопровідних мереж практично у 2 рази перевищує потужність очисних споруд каналізації. Технічний стан 30 % водопровідно-каналізаційних комунікацій населених пунктів (дореволюційного та довоєнного будівництва) незадовільний, решта також зношені на 80 %, що не відповідає вимогам надійної експлуатації та є причиною аварійних ситуацій з великими втратами питної води або забрудненням навколишнього середовища.

Крім вказаних джерел забруднення, значна кількість забруднюючих речовин та біогенних елементів надходить у водні об'єкти з території населених пунктів зі стічними водами, утвореними внаслідок атмосферних опадів, які скидаються в основному без очистки.

Значно впливають на якість води забруднені донні відкладення, які з певних умов можуть стати джерелом вторинного забруднення водних об'єктів важкими металами, органічними сполуками, нафтопродуктами та іншими речовинами.

Додатковим джерелом забруднення водних об'єктів пестицидами, гербіцидами, мінеральними солями є дренажні води зрошувальних систем.

Значні збитки наносять річкам та водоймам області аварійні забруднення, які виникають через безгосподарність.

Всі ці фактори негативно впливають на екологічний та санітарно-епідемічний стан річок і водойм, погіршують якість поверхневих вод.

Спостереження за якістю поверхневих вод проводять держуправління екоресурсів, обласна санепідемстанція, гідрометеослужба, крім того, відповідно до галузевої структури

Основними забруднювачами водних об'єктів басейну Дніпра є промисловість (62 %); скид в 2007 р. склав 790,9 млн.м³; комунальне господарство (28 %) скид 359,5 млн.м³, сільське господарство 123,4 млн.м³ (9,6 %), інші галузі (менше 1 %) – 1,6 млн.м³.

Найбільшими промисловими об'єктами-забруднювачами залишаються: ВАТ "Дніпровський меткомбінат" (м. Дніпродзержинськ), ВАТ "Дніпропетровський металургійний завод ім. Петровського", ВАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», МКВП «Дніпроводоканал», ВАТ "Павлоградвугілля", КП «Кривбасводоканал» та інші.

Збільшили скид забруднених зворотних вод такі підприємства: ВАТ "Дніпровський меткомбінат", МКВП «Дніпроводоканал», НКП «Західне», КП ДОР «Аульський водовід»,

Припинили скид забруднених зворотних вод – ВАТ «Південний ГЗК», ДП НВО «Павлоградський хімічний завод». Відсутній скид зворотних вод Філії ДП «Кримський титан» ВГМК – за рахунок повторного використання води з власного хвостосховища.

Найбільш поширеними чинниками токсифікації поверхневих вод басейну середнього Дніпра є нафтопродукти. Категорії забруднення акваторій водного середовища за екологічними критеріями були у межах від помірно забруднених до дуже брудних. За сукупною дією токсикантів індекси токсичності води для тест-організмів були найбільшими у гирлі р. Самара (26 %) – в місцях впливу шахтних вод, нижче стоків Придніпровської ТЕС (25 %), на правобережжі верхів'я Дніпровського водосховища в зонах впливу промислових агломерацій та мегаполісу.

Бактеріологічні дослідження показали, що максимальна чисельність гетеротрофних бактерій була зафіксована у стоках заводу ім. Петровського та в районі річпорту м. Дніпропетровська.

Від стану поверхневих водойм – джерел водопостачання – залежить якість водопровідної води. На протязі 2007 р. у порядку вибіркового контролю санепідслужбою відібрано і досліджено 11,5 тисяч проб питної водопровідної води. Відхилення якості води від вимог державного стандарту 2874-82 «Вода питна» виявлені в 1,7 % (у 2006 р. – 1,46 %) за бактеріологічними показниками. В Україні середній показник бактеріального забруднення питної водопровідної води становить 3,68 % (у 2006 р. – 3,86 %).

Погіршення бактеріологічних показників на більшості територій області, що пов'язано з перебоями у подачі води та подальшим погіршенням технічного стану водопровідних споруд та мереж. Зокрема, це стосується міст Дніпропетровськ (0,5 – 0,95 %), Дніпродзержинськ (0,8 – 1,1 %), Кривий Ріг (1,3 – 3,2 %), Нікополь (0 – 2,7 %), Павлоград (0,3 – 0,6 %), Жовті Води (2,9 – 3,3 %); районів: Верхньодніпровський (0,8 – 1,1 %), Дніпропетровський (0,8 – 1,1 %), Криворізький (3,9 – 4,4 %), Межівський (0 – 5,8 %), Новомосковський (2,1 – 7,4 %), Покровський (0 – 4,7 %), Томаківський (0 – 1,4 %), Широківський (21,3 – 40,9%). Найбільші показники зареєстровані серед міст – Жовті Води 33 %, серед районів – у Широківському – 40,9 %.

Проектні пропозиції. Для поліпшення охорони вод та використання необхідно:

- сільським радам і іншим організаціям взяти під суворий контроль звітність підприємств за використанням води;
- припинити скид забруднених стічних вод у відкриті водойми та підземні водні горизонти;
- привести в належний робочий стан очисні споруди;
- впорядкувати відведення стічних вод від населених пунктів, господарських об'єктів, сільськогосподарських угідь;
- суворо дотримуватись технологічних норм споживання води через систему дозволів на спеціальне використання водних ресурсів та посилити контроль за дотриманням водоспоживачами умов дозволу;
- встановити прибережні захисні смуги уздовж річок, навколо водойм, винести їх в натуру, провести їх облаштування.

Питання комунальних очисних споруд вирішується генеральними планами населених пунктів; розвитком очисних споруд виробничих комплексів – планами технологічної модернізації виробництв.

Питання оздоровлення водних басейнів (у першу чергу Дніпра, Саксагані, Інгульця) необхідно вирішувати впровадженням системи очисних споруд комунального та виробничого

призначення, провести модернізацію технологічних процесів щодо очистки та контролю за якістю скидів.

Окрему увагу приділити питанню водогосподарської обстановки гірничорудних підприємств Кривбасу. Реалізувати програму щодо якості питної води, в першу чергу, на Карачунівському водосховищі.

Стан підземних водних ресурсів

У загальному водоспоживанні області (4040 тис.м³/добу) підземні води складають у 2007 році лише 1,3 %, що використані на господарчо-побутові потреби (883 тис.м³/добу) – 5,9 %. Водопостачання Васильківського, Магдалинівського, Межівського, Петропавлівського і Юр'ївського районів засновано тільки на використанні підземних вод. У найбільш великих містах і селищах міського типу за рахунок підземних вод організоване частково чи цілком централізоване водопостачання: міст Павлоград, Першотравенськ, Тернівка, смт. Царичанка, Магдалинівка, Покровське, Васильківка, Просяна, Петропавлівка. Водопостачання більшості населених пунктів, сільськогосподарських об'єктів, що використовують підземну воду, здійснюється з поодиноких свердловин чи шахтних колодязів, що пройдені на різні водоносні горизонти. До найбільш сприятливих умов водопостачання за рахунок підземних вод відносяться території Петриківського, Петропавлівського, Павлоградського, Верхньодніпровського, Магдалинівського районів. Зони з більш високою водозбагаченістю горизонтів тяжіють до долин рр. Самари, Орілі, Вовчої на території Донецького басейну, р. Дніпро в районі Дніпродзержинського водоймища, Дюмотканської депресії на території Українського басейну. До практично непридатного для організації водопостачання за рахунок підземних вод відноситься значна частина території області, що відноситься до Українського басейну тріщинних вод і Причорноморського басейну (Апостолівський, Васильківський, Криворізький, Нікопольський, Софіївський, Томаківський, Широківський райони).

Розвіданість підземних вод по області складає 66,4 %, з обліком апробованих НТР ДРПВ – 81,3 %, у тому числі: по Дніпровсько-Донецькому басейну – 51,9 % (82,3 %), Українському – 76,8 % (81,1 %). Загалом, розвідано і затверджено Д К З і Т К З 23 ділянки родовищ підземних вод (ДРПВ) із сумарною кількістю експлуатаційних запасів 692,985 тис.м³/добу. Крім того апробовані експлуатаційні запаси підземних вод у кількості 155,16 тис.м³/добу по 27 ДРПВ.

Сумарна кількість видобутої підземної води з мінералізацією, в основному, до 1,5 г/дм³, використовуваних організаціями-водокористувачами для водопостачання населення, сільськогосподарських об'єктів, технічних цілей, зрошення, а також видобутих на підігрітих масивах, складає 51,56 тис.м³/добу.

За цілями використання води, що відбираються, розподіляються:

- на господарсько-питне водопостачання, у тому числі СГВ – 29,23 тис.м³/добу;
- виробничо-технічне водопостачання – 7,00 тис.м³/добу;
- зрошення – 0,70 тис.м³/добу;
- скид без використання – 14,15 тис.м³/добу;
- розлив – 0,48 тис.м³/добу.
- освоєння прогнозних запасів – 5,0 %.

Перспективна оцінка експлуатаційних запасів підземних вод по території Дніпропетровської області виконана в 1975-1979 роках з наступним узагальненням і уточненням цифр запасів по території України в 1979-1983 роки. Протоколом №4 засідання Мінгео УРСР від 31.03.1983 р. опробовані запаси в кількості 1025,3 тис.м³/добу. За рахунок затвердження запасів підземних вод у наступні роки на Солониманській, Петрівській і Царичанській ДРПВ прогнозні запаси підземних вод з мінералізацією до 1,5 г/дм³ складають 1043,8 тис.м³/добу.

За гідрогеологічними басейнами прогнозні запаси розподіляються:

- Дніпровсько-Донецький артезіанський басейн – 422,3 тис.м³/добу;
- Український басейн тріщинних вод – 617,3 тис.м³/добу;
- Причорноморський артезіанський басейн – 4,2 тис.м³/добу.

Найбільша кількість прогнозних запасів приходить до водоносні горизонти в четвертинних алювіальних відкладах – 498,4 тис.м³/добу (47,7 %), бучацьких і бучацько-обухівських відкладах – 193,6 тис.м³/добу (18,5 %). Середній модуль прогнозних запасів підземних вод по адміністративних районах змінюється від 0 до 583,6 м³/добу/км², у середньому по області складаючи 32,7 м³/добу/км².

Розподіл прогнозних запасів по площі вкрай нерівномірний. Згідно до районування території області по модулю прогнозних запасів, що проведений в 1993 році, прогнозні запаси

підземних вод відсутні на 22,87 тис км² площі області (71,7 %), на 1,86 тис км² (5,8 %) вони вкрай малі, тобто 77,5 % території не забезпечено підземними водами питної якості.

Щодо екологічного стану підземних вод регіону, то у порівнянні з попередніми роками погіршення якісного складу вод не сталося. В найбільших складних гідрохімічних умовах експлуатації знаходяться Вербський, Тернівський, Першотравенський, Межівський, Просянівський та Вовчанський водозабори, де мінералізація вод в окремих свердловинах досягає 1,6-2,2 г/дм³. Однак, гідрохімічне випробування та аналіз роботи на більшості водозаборів не велися з 1996 р., через недостатність фінансування. Відомості про якість підземних вод на діючих водозаборах одержані від організацій, що їх експлуатують, за даними форми 7-ГР.

Виснаження підземних вод має локальний характер. Основний осередок виснаження підземних вод продовжує залишатися в районі східної групи шахт Західного Донбасу: виведений з ладу Самарський водозабір, що обладнаний на межигірський водоносний горизонт, осушені побутові колодязі південно-східної частини с. Миколаївка Петропавлівського району. Побудований водозабір із 7 свердловин на західній окраїні с. Миколаївки не працює: з 7 пробурених свердловин лінійного водозабору в робочому стані знаходиться лише одна, інші засипані та розкомплектовані. Можливість будівництва водогону по селу та перебурка свердловин у селищної ради відсутня. Водопостачання населення здійснюється за рахунок поодиноких свердловин, обладнаних на більш глибокі горизонти та за рахунок підвозу води спецмашинами.

Виснаження підземних вод спостерігається в зоні впливу гірничих робіт Орджонікідзевського і Марганецького гірничо-збагачувальних комбінатів, де дрениються водоносні горизонти в четвертинних, неогенових і межигірських відкладах. Глибина дренажу 40 – 75 м. Місцеве населення забезпечується питною водою за рахунок магістральних водогонів Нікопольської системи з Каховського водосховища.

На ділянках родовищ підземних вод виснаження не спостерігаються, крім як на Самарській ДРПВ. Під час апробації запасів Самарської ДРПВ спрацювання запасів попереджувалось.

Всього на облік узято 72 джерела забруднення в басейні р. Дніпра Дніпропетровської області. Врахований сумарний скид промислових стічних вод складає 4 млн.м³/добу (за даними форми 2ТП – "Водгосп" по території Дніпропетровської області), із них забруднених та недостатньо очищених – близько 1,8-2 млн.м³/добу, нормативно чистих – 2-2,2 млн.м³/добу.

На ділянках випусків токсичних стічних вод у районі міських агломерацій можливо формування осередків забруднення ґрунтових вод, що характеризуються природною незахищеністю та мають тісний гідравлічний зв'язок з поверхневими водами. Польові роботи з вивчення стану підземних вод на ділянках забруднення не проводилися через недостатнє фінансування.

Деградація земель (стан ґрунтів)

Наслідком високого господарського освоєння земельного фонду є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу екологічній безпеці області.

Особливо великої шкоди родючості чорноземів в області завдає водна ерозія, причинами якої є велика розораність сільськогосподарських угідь, насиченість сівозмін просапними культурами і чистими парами, невиконання протиерозійних заходів на схилах. Водній ерозії піддано 1 млн. га, в тому числі 0,8 млн. га ріллі, із них 0,2 млн. га займають середньо- і сильно змиті ґрунти. За даними Дніпропетровського обласного головного управління земельних ресурсів в області налічується 1104,8 тис. га еродованих сільськогосподарських угідь, у тому числі підданих водній ерозії – 1083,9 тис.га (43,6 % від с/г угідь), вітровій – 20,9 тис.га (0,85 % від с/г угідь). Ерозії ґрунтів найбільш піддані землі Солонянського, Верхньодніпровського, Дніпропетровського районів, де ярами порушено ≈ 1,5 млн. с/г угідь.

Процесам деградації ґрунтів значно сприяє нераціональна водогосподарська політика та використання зрошуваних земель – 215,6 тис. га, із них потребують підвищення технічного рівня – 106,6 тис. га. В області близько 3% території займають перезволожені та підтоплені землі. Агротехніка вирощування с/г культур на зрошуваних землях не відповідає екологічним вимогам. Застарілість основних фондів, відсутність науково-обґрунтованих норм, технологій і термінів поливу призводить до посилення деградаційних процесів, насамперед засолення та осолонцювання зрошуваних ґрунтів, у результаті чого вторинно засолені ґрунти займають 20,9 тис. га.

На території Дніпропетровської області проходять траси великих каналів Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, знаходяться Дніпродзержинське, Каховське, Південне та інші водосховища, більше 1300 господарських ставків, десятки відстійників промислових стічних вод, широко розвинена меліорація земель, продовжується міське та промислове будівництво часто без урахування заходів щодо попередження розвинення процесів підтоплення територій.

Загальна довжина каналів Дніпро-Донбас і Дніпро-Кривий Ріг складає 205,9 км. По обидва боки каналів підтоплені території на відстані 0,3 - 3,0 км.

Розвиток підтоплення дуже істотно сприяє порушенню стоку річок, через замулення їх русел продуктами змиву орного пласта, а також у результаті спорудження чисельних дамб. Річки перестали виконувати свою природну дренажну функцію. Цей фактор займає одне з провідних місць. Із замуленням водотоків і зайвою зарегульованістю пов'язаний додатковий підйом рівня ґрунтових вод.

Забудова території, розвиток мережі доріг і пов'язане з цим зменшення випару з дзеркала ґрунтових вод, та погіршення їх розвантаження викликають підйом рівнів до критичних глибин у мм. Дніпропетровську, Дніпродзержинську, Павлограді і в інших населених пунктах області.

Чималу роль у підвищенні рівня ґрунтових вод у населених пунктах грає витік води із різних водогінних комунікацій.

Осідання земної поверхні, над відпрацьованими гірничими виробками, привели до підтоплення території ґрунтовими водами і повному затопленню значних площ у Криворізькому залізорудному басейні та Західному Донбасі.

За даними Дніпроводгоспу попередніх років, у 39 населених пунктах, розташованих у межах зрошення, із 19283 садиб підтоплено 8116. Підтоплення орних земель приводить їх у непридатність, розвиваються процеси їх засолення та заболочування.

За результатами картування процесів підтоплення території області станом на 2005 рік, на підставі даних про водність року в ув'язуванні із загальними закономірностями режиму ґрунтових вод, підтоплена площа області з глибиною рівня підземних вод 0-3м складає 7262,91 кут - 22,93% від площі області. По районам області у порівнянні із 1982 роком площі глибин рівня до 3м збільшилися з 1693,0 до 7262,91 км². Найбільше підтоплена територія в Петриківському — 548 км², Магдалинівському — 539 км², Нікопольському - 536 км², Дніпропетровському - 487 км², Павлоградському - 483 км², Новомосковському - 447 км², Царичанському - 412 км² і т.д.

Негативний вплив на стан земельних ресурсів спричиняє гірничовидобувна промисловість. Загальна площа усіх кар'єрів – 40,5 км², відвалів гірських порід – 69 км² (зона впливу Кривого Рога, Павлограда).

Одним з основних чинників антропогенного впливу на земельні ресурси є гірничовидобувна промисловість. Розробка корисних копалин відкритим способом потребує проведення розкривних робіт, що призводить до порушення земель. Протягом 2007 року підприємствами області порушено 241,47 га, відпрацьовано 85,53 га, рекультивовано 65,71 га. Загальна площа порушених земель в області за станом на 01. 01. 2008 р. складає 36,722 тис.га, відпрацьованих – 5,233 тис. га. Найбільша площа порушених земель у Криворізькому (8,4% від площі земель району), Широківському (4,3 %), Нікопольському (3,3 %), Томашівському (3%), Покровському (2,4%), Павлоградському (1,5 %), Верхньодніпровському (1,1%) районах, що обумовлено наявністю великомасштабних об'єктів з видобутку корисних копалин.

У області спостерігається значне забруднення ґрунтів промисловими відходами в районах міст Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, Нікополь, Жовті Води. Обстеження ґрунтів навколо металургійних центрів свідчить, що в радіусі 10 км вміст свинцю перевищує фон у декілька разів. Загальна площа порушених земель становить 36,6 тис. га, в тому числі 5,2 тис. га відпрацьованих земель. У той же час рекультивовано земель на площі 248,9 га, що вкрай недостатньо.

Вцілому ж, процес формування гумусового шару та процес його деградації носять довгостроковий характер, тому виділити зміни, які відбулися за останні два-три роки, не представляється можливим.

Утворення та накопичення відходів
(промислові відходи)

На цей час в області накопичено понад 8,74 млрд. т промислових відходів. Протягом 2007 року на підприємствах області утворено понад 266 млн.т промислових відходів, близько 35 % з них утилізовано. Решта 173 млн.т поповнили накопичувачі відходів.

Утворення, використання (утилізація) та розміщення відходів у 2007 р., т

Назва відходів	Зберігалось на підприємствах на початок року	Утворилося на підприємствах за рік	Використано (утилізовано) за рік	Розміщено за рік	Розміщено (зберігається) на підприємствах на кінець року
Відходи I класу небезпеки	402,03	53,86	53,22	0,64	402,67
Відходи II класу небезпеки	172981,30	374967,49	374479,15	488,33	173469,63
Відходи III класу небезпеки	10311438,40	673715,87	651089,54	22626,33	10334064,73
Відходи IV класу небезпеки	8557491917,75	265122622,40	92120079,7	173002542,7	8730494460,45

Утворення відходів I–III класів небезпеки по містах та районах (т)
(Наявність відходів I–III класів небезпеки по містах та районах) (т)

	2000 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Всього по області	9808 42,8 (9114 915,0)	309 009,0 (957 682,7)	296 763,6 (951 354,5)	303 671,4 (943 402,5)	403 152,4 (946 302,0)
міста					
м. Дніпропетровськ	1669 1,9 (1052 32,1)	314 88,3 (107 361,1)	352 50,1 (110 693,4)	309 89,5 (102 542,1)	283 97,0 (106 531,9)
м. Вільногірськ	2011 9,8 (6,1)	82,7 (11, 2)	65,4 (13, 2)	96,3 (13, 0)	46,0 (14, 9)
м. Дніпродзержинськ	2449 1,3 (1796 29,1)	392 00,8 (196 342,4)	377 64,0 (202 051,6)	308 82,9 (213 979,6)	114 192,8 (252 795,0)
м. Жовті Води	837,4 (499, 6)	297, 6 (176 ,4)	159, 6 (260 ,1)	317, 0 (165 ,1)	71,4 (165 ,9)
м. Кривий Ріг	2945 1,3 (1871 34,4)	361 49,2 (286 977,7)	387 23,2 (283 223,4)	400 14,0 (275 920,0)	414 23,4 (258 325,0)
м. Марганець	205,9 (380, 9)	257, 1 (104 6,1)	255, 1 (113 7,3)	27,8 (2,5)	32,6 (34, 3)

	2000 р.	200 4 р.	200 5 р.	200 6 р.	200 7 р.
м. Нікополь	8850 80,9 (8469 980,1)	200 366,5 (192 518,8)	182 419,9 (180 557,8)	199 144,3 (177 214,5)	216 616,1 (154 610,9)
м. Новомосковськ	770,4 (1704 54,2)	369, 1 (172 427,4)	439, 5 (172 631,5)	364, 9 (172 827,8)	257, 3 (172 809,2)
м. Орджонікідзе	256,8 (474, 7)	111, 4 (250 ,7)	99,4 (202 ,4)	168, 7 (62, 5)	76,5 (77, 5)
м. Павлоград	44,2 (57,5)	125, 4 (38, 7)	166, 0 (29, 7)	200, 4 (5,1)	172, 0 (23, 6)
м. Першотравенськ	390,3 (273, 8)	152, 5 (3,3)	118, 7 (0,3)	126, 9 (0,6)	122, 7 (0,3)
м. Синельникове	58,8 (279, 5)	60,3 (101 ,6)	106, 2 (25, 7)	108, 2 (55,0)	120, 9 (37, 6)
м. Тернівка	36,9 (0,0)	34,0 (-)	41,8 (-)	90,1 (0,4)	128, 6 (1,0)
райони					
Апостолівський	- (0,0)	21,0 (5,5)	141, 4 (15, 4)	116, 9 (8,5)	46,7 (6,1)
Васильківський	- (10,5)	0,5 (10, 4)	0,5 (0,8)	0,1 (0,9)	0,5 (0,5)
Верхньодніпровський	2326, 1 (107, 9)	40,1 (26, 5)	46,7 (25, 3)	51,0 (28, 1)	50,5 (23, 2)
Дніпропетровський	- (0,0)	22,1 (0,0)	122, 2 (2,1)	439, 8 (1,8)	604, 3 (0,9)
Криворізький	13,0 (22,3)	107, 3 (112 ,7)	84,4 (84, 3)	64,8 (93, 6)	64,2 (99, 6)
Криничанський	- (15,2)	- (0,2)	9,0 (1,1)	6,0 (1,7)	4,7 (0,5)
Магдалинівський	- (1,6)	- (1,7)	6,9 (3,2)	9,3 (4,6)	6,3 (2,9)
Межівський	6,4 (24,3)	0,2 (7,0)	0,3 (5,4)	0,4 (1,7)	0,7 (1,7)

	2000 р.	200 4 р.	200 5 р.	200 6 р.	200 7 р.
Нікопольський	13,7 (63,3)	13,2 (34, 6)	184, 8 (211 ,1)	97,6 (300 ,0)	270, 0 (559 ,7)
Новомосковський	10,3 (79,7)	3,3 (83, 5)	5,5 (23, 1)	9,4 (8,4)	12,9 (7,7)
Павлоградський	23,2 (51,4)	- (16, 3)	0,3 (6,5)	3,2 (2,5)	3,3 (2,5)
Петропавлівський	0,2 (10,9)	- (13, 6)	3,9 (5,1)	5,0 (2,6)	3,8 (0,7)
Петриківський	4,0 (4,0)	5,8 (5,3)	7,4 (3,4)	5,3 (2,8)	7,3 (3,2)
Покровський	- (-)	0,0 (4,8)	3,5 (5,8)	4,7 (5,8)	6,3 (4,4)
П'ятихатський	1,1 (4,0)	38,7 (5,4)	16,6 (3,6)	21,1 (3,4)	31,4 (1,9)
Синельниківський	1,6 (17,1)	11,4 (24, 6)	13,8 (40, 2)	11,2 (17, 3)	7,2 (20, 9)
Солонянський	1,5 (-)	4,2 (-)	3,7 (-)	8,3 (-)	5,5 (-)
Софіївський	- (-)	- (-)	0,0 (-)	0,0 (-)	1,5 (0,3)
Томаківський	5,7 (48,2)	0,6 (46, 7)	2,6 (2,1)	2,2 (1,2)	1,1 (1,7)
Царичанський	- (21,5)	12,0 (0,6)	4,2 (0,7)	1,3 (1,1)	0,7 (0,2)
Широківський	- (31,0)	32,7 (27, 7)	496, 1 (84, 8)	281, 4 (102 ,8)	365, 0 (142 ,1)
Юр'ївський	0,1 (0,1)	1,0 (0,2)	0,9 (1,1)	1,4 (2,5)	1,2 (3,5)

За обсягами утворення та розміщення відходів, найбільший вплив на довкілля складають гірничо-видобувні підприємства області, зокрема гірничо-збагачувальні комбінати Кривбасу. Протягом 2007 року утворення відходів видобування та збагачення залізних руд склало понад 234 млн т. На гірничо-збагачувальних комбінатах Кривбасу діють 8 хвостосховищ та 12 відвалів пустих порід.

Процес виплавки чавуну і сталі супроводжується утворенням відходів у вигляді скрапу, шламу, шлаку, залишків вогнетривкої цегли, сміття, пилу.

Основну частину твердих відходів складають шлаки, які представлені силікатними розплавами. Річне утворення 5,44 млн т доменних шлаків, 2,92 млн т сталеливарних. Рівень

використання доменного шлаку 80 %. У відвалах знаходиться близько 12 млн т доменних шлаків, вони займають 231 га

Щорічне утворення феросплавних шлаків складає 1,169 млн т. Шлаки використовуються як марганцевмісна сировина. Накопичено у відвалах 7,7 млн т. Площа, зайнята під сховища складає 9,37 га. Шлами феросплавного виробництва вміщують до 25 % марганцю, річне утворення – 180,08 тис т. На площі 21,1 га заскладовано 170,07 тис т шлаків.

Колошниковий пил представляє собою уловлювані фільтрами продукти виносу із доменних і шихтних печей. За складом він містить усі компоненти шихти. Протягом 2007 року утворено 238,9 т цих відходів.

Річне утворення окалини більше 307,78 тис т. За складом окалина представлена майже чистими окислами заліза.

Шлами газоочисток сталеплавильного виробництва характеризуються високим вмістом заліза (до 67 %), застосовуються, як правило, в агломераційному виробництві. Щорічний обсяг утворення 965 тис т. Основними джерелами їх утворення є ливарні цехи металургійних і машинобудівних підприємств. Утворення горілої землі становить 126,536 тис т/рік.

Обсяг утворення відходів вуглевидобутку та вуглезбагачення становить 3,743 млн т, 58,335 млн т знаходяться у відвалах, займаючи площу 200,7 га земельних угідь.

Основні відходи – кам'яновугільні фузи, кисла смолка сульфатного відділення, кисла смолка ректифікації бензолу, лугові води обеззолення кубових залишків.

Річне утворення відходів коксохімічного виробництва 28 тис т. Основна їх частина продукту використовується як добавка до шихти, а також для отримання дорожнього дьогтю та дорожньої смоли.

Головними відходами спалювання вугілля є золошлаки, утворення яких становить майже 1,26 млн т/рік. Джерелами утворення цих відходів є Криворізька та Придніпровська ТЕС. Обсяги накопичення цих відходів у відвалах перевищують 72 млн т, а площа, яку вони займають, становить більше 847 га.

В результаті утворення великих обсягів токсичних (небезпечних) відходів – відходи I-II класу небезпеки, проблема екологічної безпеки набула особливої гостроти. Розрив між прогресуючим накопиченням токсичних відходів і заходами з їх утилізації та знешкодження загрожують поглибленню екологічної кризи.

Окрему групу токсичних відходів становлять непридатні хімічні засоби захисту рослин. За даними офіційної статистики, кількість цих відходів, накопичених в області, становить близько 1076 тонн. Вони знаходяться по всій території області, нерідко у непристосованих і випадкових приміщеннях, а подекуди просто неба.

Стан зберігання заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (станом на 01.01. 2008 року)

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону (район)	Кількість, т	Кількість складів, од.	Стан складських приміщень			
				добрий (од.)	задовільний (од.)	із них паспортизовані (од.)	незадовільний (од.)
1	Апостолівський	11,815	7	-	1	-	6
2	Софіївський	23,15	7	-	3	-	4
3	Верхньодніпровський	-	1	-	1	-	-
4	П'ятихатський	3,475	6	-	1	-	5
5	Криничанський	64,672	13	-	7	-	6
6	Петриківський	7,967	2	-	1	-	1
7	Царичанський	-	1	-	1	-	-
8	Павлоградський	30,12	13	-	4	-	9
9	Петропавлівський	13,062	7	-	5	-	2
10	Юр'ївський	14,853	9	-	9	-	-
11	Дніпропетровський	245,35	6	-	3	-	3
12	Солонянський	3,0	1	-	1	-	-
13	Криворізький	298,7	7	-	2	-	5
14	Широківський	28,192	13	1	6	-	6
15	Нікопольський	104,17	13	-	11	-	2
16	Томаківський	32,882	10	-	-	-	10
17	Новомосковський	115,45	21	-	16	-	5

18	Магдалинівський	21,63	8	-	5	-	3
19	Покровський	4,831	3	-	3	-	-
20	Межівський	17,055	10	-	4	-	6
21	Васильківський	22,85	15	-	5	-	10
22	Синельниківський	13,039	20	2	5	-	13
	Усього	1076,263	193	3	94	-	96

(побутові відходи)

Окремою проблемою регіонального значення залишається питання поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) – санітарна очистка населених пунктів. В області щорічно утворюється близько 4 млн м³ твердих побутових відходів, які розміщуються на 201 звалищі та спалюються на Дніпропетровському заводі з термічної переробки відходів.

Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) станом
на 01.01. 2008 року

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га
Сміттєзвалища			
1	м. Дніпропетровськ	13	12,51
2	м. Дніпродзержинськ	1	8
3	м. Кривий Ріг	2	3,2
4	м. Жовті Води	1	0,5
5	м. Марганець	1	3,6
6	м. Орджонікідзе	8	25,5
7	м. Синельникове	1	3,25
8	Апостолівський район	3	10,3
9	Васильківський район	1	1
10	Верхньодніпровський район	1	6
11	Дніпропетровський район	9	33,1
12	Криворізький район	1	6,37
13	Криничанський район	12	34,048
14	Магдалинівський район	3	13,44
15	Межівський район	1	8,31
16	Нікопольський район	2	8
17	Новомосковський район	1	1,2
18	Павлоградський район	1	5,9
19	Петропавлівський район	1	1,75
20	Петриківський район	1	11
21	Покровський район	1	3,5
22	П'ятихатський район	1	5,5
23	Синельниківський район	31	21
24	Солонянський район	15	8,6
25	Софіївський район	1	2
26	Томаківський район	1	6,7
27	Царичанський район	114	244,278
28	Широківський район	13	12,51
29	Юр'ївський район	1	8
Полігони			
1	м. Кривий Ріг	2	27,35
2	Дніпропетровський район	1	13
3	Нікопольський район	1	1,33
Заводи по переробці твердих побутових відходів			

1	м.Дніпропетровськ	1	-
---	-------------------	---	---

Проблема накопичення, переробки та захоронення твердих побутових відходів в області вирішується незадовільно. Діючі звалища в переважній більшості не відповідають санітарним і природоохоронним нормам, вони переповнені; більша їх частина потребує закриття. Утворення нових або реконструкція діючих звалищ потребує значних капітальних витрат, збільшення парку машин і механізмів, чисельності обслуговуючого персоналу. Не виконує своєї задачі і Дніпропетровський завод з термічної переробки побутових відходів; повільне нарощування потужностей, відсутність сортування породжує нову проблему утилізації шлаку та золи.

Висновки. Проблема знешкодження ТБО актуальна для всієї області, тому необхідна розробка регіональних схем санітарної очистки із опрацюванням варіантів дальнього транспортування, будівництва сміттесортувальних станцій, використання великовантажного транспорту. Будівництво регіональних підприємств промислової переробки і знешкодження відходів на базі сучасної технології, зменшить шкідливий вплив на навколишнє середовище. Керуючись ст. 21 Закону України „Про відходи”, питання щодо розміщення на своїй території об’єктів поводження з відходами, створення полігонів для поховання відходів, ліквідація неконтрольованих та несанкціонованих звалищ, тощо, вирішуються органами місцевого самоврядування.

На виконання вимог Президента України (11. 08. 2008 р.) та постанови КМУ № 265 від 04.03.2004 р. „Програма поводження з ТПВ” проектом намічається будівництво системи сміттєпереробних заводів з урахуванням об’ємів накопичення та радіусів обслуговування.

2. Природно-техногенна небезпека

Природно-техногенна безпека області визначається розміщенням на її території великої кількості потенційно небезпечних об'єктів. Де зберігається значна кількість хімічно-небезпечних речовин (70, 57 тис. т), вибухових і пожежонебезпечних речовин (132 тис. т), значною (понад 40%) зношеністю основних виробничих фондів цих об'єктів, наявністю на території області водосховищ, річок, значної кількості гідротехнічних споруд та вірогідністю проявлення різноманітних природних небезпечних явищ (великі повені, катастрофічні затоплення, зсуви, карст, сильні морози, урагани та ін.).

В структурі потенційно небезпечних об'єктів (ПНО) за видами діяльності перше місце займають промислові підприємства (71 %), значну частку становлять також АЗС (17 %), а за видами небезпек переважають пожежна (45,3 %) та вибухова небезпека.

Графічне викладення питання представлено на схемі „розміщення потенційно-небезпечних об'єктів”.

Вибухова та пожежна небезпеки в області визначаються кількістю (320) ПНО, на яких зосереджено 132 тис. т вибухо-пожежонебезпечної речовини. І можливою площею ураження (14,2 км²), в межах якої проживає 18,12 тис. чоловік.

Найбільш ризиковою з погляду небезпеки виникнення пожеж та вибухів є об'єкти вугільної промисловості, а саме шахти ДХК „Павлоградвугілля”.

Радіаційна небезпека Дніпропетровської області визначається:

- наявністю на її території підприємства із захоронення (збереження) джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ) та 642 об'єктів господарювання, які використовують закриті ДІВ та прилади іонізуючого випромінювання ПІВ. Загальна кількість ДІВ – 35944 од., а ПІВ – 539 од.;
- наявністю радіоактивного забруднення відходами уранового виробництва житлової і промислової зони у м. Жовті Води;
- наявністю уранових об'єктів колишнього ВО „Придніпровський хімічний завод”;
- наявністю на території України і поза її межами АЕС (Запорізька, Південноукраїнська, Курська).

До 1991 року переробкою уранових руд також займалося Виробниче об'єднання „Придніпровський хімічний завод” (ВО „ПХЗ”).

За часів роботи уранового виробництва на підприємстві накопичилось близько 36 млн. т радіоактивних відходів, що зберігаються у 9 спеціально збудованих сховищах загальною площею понад 600 га.

Хвостосховище „Західне”. Сховище твердих радіоактивних відходів (ТРВ) 1 групи „Західне” утворилося внаслідок гідрометалургійної переробки уранових руд у цеху № 5. В експлуатації перебувало з 1951 до 1954 року. Сховище займає площу 4,2 га. Інтенсивність гама-випромінювання в товщі відходів в основному 100-2000 мкР/год, на поверхні – 20-40 мкР/год.

Хвостосховище „Центральний Яр”. Сховище твердих радіоактивних відходів 1 групи „Центральний Яр” утворилося внаслідок гідрометалургійної переробки уранових руд. В експлуатації перебувало з 1949 до 1954 року. Сховище займає площу 2,4 га. Усього в сховищі поховано 220 тис. т радіоактивних відходів. Інтенсивність гама-випромінювання в товщі відходів змінюється з 15-30 мкР/год (у південній частині хвостосховища) до 100 і 10000 мкР/год. На поверхні хвостосховища інтенсивність гама-випромінювання змінюється від 20 до 1000 мкР/год.

Хвостосховище „Південно-східне”. Сховище твердих радіоактивних відходів 1 групи „Південно-східне” утворилося внаслідок гідрометалургійної переробки уранових руд. В експлуатації перебувало з 1956 до 1980 року.

Сховище займає площу 1,8 га. Усього в сховищі поховано 330 тис. т радіоактивних відходів. На поверхні хвостосховища потужність експозиційної дози (ПЕД) у середньому 30-50 мкР/год.

Хвостосховище „Д”. Сховище твердих радіоактивних відходів 1 групи „Д” утворилося внаслідок гідрометалургійної переробки уранових руд. В експлуатації перебувало з 1954 до 1968 року. Сховище займає площу 76 га. У хвостосховищі поховано 5,6 млн. т відходів переробки уранових руд із залишковим вмістом урану до 0,023 %. Інтенсивність гама-випромінювання на поверхні хвостосховища в основному 40 мкР/год.

Хвостосховище „ДП № 6”. Сховище твердих радіоактивних відходів 1 групи „ДП № 6” (Доменна піч) розміщене в північній частині території бази „С” (колишній склад уранової руди) і займає площу 1,8 га. Сховище утворилося після ліквідації доменної печі № 6, на якій виконувалась виплавка чавуну із шахти „Первомайська” (Кривий Ріг) із вмістом урану до 0,7 %. Робота з повної консервації закінчена у 1982 році.

База „С”. База „С”, що була складом уранової руди, містить тверді радіоактивні відходи 1 групи. Перебувало в експлуатації з 1960 по 1991 рік. Площа сховища – 25 га.

Хвостосховище „С” розміщене в 14 км південно-східніше проммайданчика колишнього ВЛО „ПХЗ” у лівому од вершку балки Расоловатой, що впадає в долину ріки Суха Сура. Воно складається з двох секцій, розташованих послідовно одна за одною. Загальна довжина хвостосховища становить 4,8 км.

Сховище № 602. У ньому містяться тверді радіоактивні відходи 1 групи, що утворилося в результаті виділення лантанової фракції при гідрометалургійній переробці урану. В експлуатації перебувало з 1965 до 1988 року. На сьогодні законсервоване. Сховище являє собою залізобетонну ємність 30х60 м, перекриту залізобетонними плитами і ґрунтом. Займає площу 600 м².

На сьогодні всі сховища РАО, крім „ДП - 6” і „№ 602” не відповідають вимогам сучасних „Санітарних правил консервації, ліквідації та міжвідомчої передачі підприємств по добуванню та переробці радіоактивних руд” і є джерелами забруднення об’єктів навколишнього середовища.

Практично на всіх хвостосховищах не організований моніторинг за впливом на довкілля, не ведеться радіаційний контроль у санітарно-захисних зонах та зонах спостереження по причині відсутності належного фінансування об’єктів колишнього уранового виробництва..

Хімічна небезпека. На території Дніпропетровської області, відповідно до Державного реєстру. Функціонує 75 хімічно небезпечних об’єктів (ХНО).

Загальна кількість хімічно небезпечних речовин (ХНР) – 70,57 тис. т (хлору – 1,0362 тис. т, аміаку – 36,498 тис. т, інші – 32,71 тис. т). Площа можливого зараження ХНР – 18,8 тис. км² (58,9 %). Кількість населення в зоні ймовірного хімічного зараження (ЗХЗ) – 3155,7 тис. осіб (89,3 %). Із 75 ХНО, віднесених до Державного реєстру, 32 – IV ступеня хімічної небезпеки, 27 – III, 9 – до II, 7 – I ступеня небезпеки.

Найбільшу хімічну небезпеку з викидом СДОР становлять аміакопровід „Тольятті-Одеса”, ВАТ „Дніпро-Азот” (аміак – 16 тис. т, хлор – 230 т), „Придніпровський хімічний завод” (на 9 сховищах накопичено близько 36 млн. т радиоактивних відходів на загальній площі 163,46 га, існує велика загроза миттєвого скиду відходів радіоактивної пульпи у р. Дніпро), а також ДАК „Українські поліметали”, Аульська хлоропереливна станція та ін.

Гідродинамічні та гідрологічні небезпеки області пов’язані з наявністю 94 водосховищ (у т. ч. таких великих, як Дніпродзержинське, Каховське і Дніпровське), 12 хвосто- і шламосховищ, 78 річок, а також багатьох гребель та шлюзів. Загалом наявні гідродинамічні та гідрологічні небезпеки можуть призвести до паводків, повеней і катастрофічного затоплення територій на площі до 10,8 тис. км², де проживає 1057,7 тис. осіб.

Площа зон гідрологічної небезпеки (повеней) становить 653,9 км², на якій розміщено 9 ПНО і мешкає більше як 40 тис. осіб. Загалом для області характерне постійне існування гідродинамічних та гідрологічних небезпек.

Небезпеки на транспорті. По території області пролягають 384 км газопроводів, 128 км нафтопродуктів, 276 км аміакопроводів („Тольятті-Одеса”) і 128 км продуктопроводів. Небезпеки, пов’язані з функціонуванням комунального господарства області, це аварії, які становлять загрозу забруднення довкілля та життєдіяльності населення. До них відносяться 6 типів об’єктів (16 очисних споруд, 107 насосних станцій водозабезпечення, 150 насосних станцій каналізації, 7064,8 км водопровідної мережі, 2808 км каналізаційної мережі і 2139 км тепломережі).

Загальна площа зон можливого ураження (ЗМУ) від НС техногенного походження становить 31,4 тис. км² (98,5% території області), природного походження – 8,7 тис. км² (27,2%). Кількість населення, що проживає в ЗМУ від джерел небезпеки техногенного характеру, 3344,0 тис. осіб, або 98,5% населення області, природного характеру – 670,3 тис. осіб (18,9%).

Основні природні загрози визначаються фізико-географічними особливостями території області, яка розміщена у центрі України. Стан природної небезпеки в області обумовлюється явищами і процесами геологічного, гідрологічного та метеорологічного характеру.

Гідрометеорологічні небезпеки. Атмосферні процеси над територією області обумовлюють часту повторюваність таких несприятливих метеорологічних явищ, як сильний вітер, сильний дощ, сильні хуртовини. Протягом останніх років серед надзвичайних ситуацій природного характеру найбільшу небезпеку становили саме гідрометеорологічні надзвичайні ситуації: сильні хуртовини (15%), пилові бурі (1%), різкі зміни погоди (5%), замети (1%), налипання мокрого снігу (1%), зниження температури повітря (4%), ожеледь (3%), заморозки (9%), сильний сніг (6%), сильний дощ (15%), сильний вітер (25%), інші (1%).

Геологічні небезпеки. Аналіз НС природного характеру у Дніпропетровській області свідчить про стале зростання цих процесів і явищ, тобто посилення їх негативного впливу на населення і довкілля. Серед них такі небезпечні для об’єктів економіки та життєдіяльності населення явища, як:

- зсуви (303 од.), що призвели до ураження територій на площі 4,51 км²;
- карст – 6220 км²;

- підтоплення на території 1570 км², а також просідання денної поверхні над гірничими виробками та лесових ґрунтів.

Крім того, на території області заболочено 26,5 тис. га території.

Окрім того, проектом врахована ситуація щодо наявних скотомогильників:

с. Чернетчина	с. Іванівка	с. Мироліубівка
с. Мусянково	с. Олександрівка	с. Новолатівка
с. Заплавка	с. Олександрія	с. Явдотівка
с. Деконка	с. Широке	с. Водяне
с. Крамарка	с. Тихий Став	с. Роза Люксембург
с. Топчино	с. Карпівка	с. Чапаївка
с. Почино-Софіївка	с. Андріївка	с. Євдокіївка
с. Поливанівка	с. Забережня	
с. Казначейка	с. Новокурськ	
с. Нововасилівка	с. Новомалинівка	

Першочергові проблеми у сфері природно-техногенної безпеки:

- реконструкція всіх видів економічної діяльності на засадах використання ресурсозберігаючих і безпечних технологій;
- скорочення кількості ПНО, їх модернізація та переоснащення, досягнення і підтримання нормативного рівня безпеки на сучасному світовому рівні (у тому числі і шляхом зменшення обсягів небезпечних речовин на робочих площадках) та підвищення виробничої і техногенної дисципліни персоналу;
- зниження рівня хімічної небезпеки на 75 ХНО шляхом модернізації та переоснащення виробництва на засадах інноваційних технологій, зменшення обсягів НХР;
- попередження та зменшення кількості аварій на транспорті шляхом покращення технічного стану об'єктів транспортного комплексу і колій, переїздів, стрілочних переводів, покриття шляхів, штучних споруд, оновлення рухомого складу, а також підвищення дисципліни руху;
- проведення запобіжних заходів на ділянках території області, уражених зсувами (4,51 км²), відкритим карстом (6220 км²), підтопленням (1570 км²) та просіданням денної поверхні над гірничими виробками;
- екологізація підходів до архітектурно-планувального устрою сельбищних зон міст і селищ міського типу з урахуванням необхідності зменшення площ ЗМУ внаслідок НС на ПНО;
- покращення стану забезпечення засобами пожежогасіння, системами пожежної сигналізації на 20 ВПНО та 30 пожежонебезпечних об'єктах;
- підвищення рівня фахової підготовки працівників органів влади та служб, як безпосередньо задіяних як у виробництві на ПНО, так і в ліквідації та пом'якшенні наслідків впливу НС;
- підвищення якості регулярних гідрометеорологічних спостережень як передумова адекватного реагування на повторювані та масштабні НС природного походження.

Результатом виконання визначеної стратегії стане зниження ризику надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру до рівня нормативних його значень, прийнятих у розвинутих країнах світу.

3. Території і об'єкти з особливим статусом охорони

а. Природно-заповідний фонд

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, тис.га, в тому числі землі лісового фонду становлять 192,4 тис.га, із них вкриті ліською рослинністю 164,3 тис.га, а лісистість області складає 5,1 %. Наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. В результаті більша частина земель антропогенно-трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

В Дніпропетровській області проводиться планомірна діяльність щодо розвитку і розширення заповідних територій, заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

За даними Міністерства охорони навколишнього природного середовища України станом на 01.01.09 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 127 об'єктів загальною площею 45954,2 га, що становить 1,4 % від площі області. Із них 31

об'єктів загальнодержавного значення на площі 35267,2 га, 96 місцевого значення на площі 10687,0 га. На виконання указів Президента України від 11.11.04 №1396/2004 "Про невідкладні заходи щодо забезпечення додержання законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України" та від 23.05.05 № 838 "Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні", та відповідно рішення обласної ради від 19.03.02 № 525-22/XXIII "Про формування національної екологічної мережі станом до 2015 року", з метою поліпшення стану збереження й утримання територій та об'єктів природно-заповідного фонду та прискорення формування національної екомережі передбачається подальше розширення об'єктів ПЗФ.

Реєстр об'єктів природно-заповідного фонду, створених у 2008-му році

Назва	Статус	Площа, га	№ рішення
Апостолівський район			
Кам'янський прибережно-річковий комплекс	Заказник державного значення	2615,0	Указ Президента України від 25.11.2008 №1078/2008
Солонянський район			
Ландшафтний парк «Придніпровський»	Регіональний ландшафтний парк	4917,9	Рішення облради від 25.09.08 № 443-16/V
Павлоградський район			
Тернівський	Заказник місцевого значення	2156,4	Рішення облради від 25.09.08 № 443-16/V
Балка Городище	Заказник місцевого значення	1053,6	Рішення облради від 27.11.08 № 482-17/V

**Перелік територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення Дніпропетровської області
станом на 01. 01. 2008 р.**

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
<i>Території та об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення</i>				
<i>Природні заповідники</i>				
Дніпровсько-Орільський ¹	3766,2 ²	Дніпропетровський та Петриківський райони, Орільське лісництво	Дирекція заповідника Дніпропетровське лісгосподарське об'єднання "Дніпропетровськліс"	Постанова РМ УРСР 15.09.90 N 262
Разом:	1/3766,2			
<i>Заказники ландшафтні</i>				
Богданівський	1387,0	Нікопольський район	ВАТ «ОГЗК» Марганецький держлісгосп	Указ Президента України 09.12.98 № 1341/98
Балка Північна Червона	28,0	Північно-західна околиця м.Кривого Рогу	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Постанова РМ УРСР 12.12.83 N 495
Приорільський	8377,0	Між селами Орілька, Богате та Перещепине Новомосковського району Та між селами Личкове, Бузівка, Ковпаківка, Котовка, Заплавка, Гупалівка Магдалинівського району	Керносівська, Богатська сільські ради, Перещепинська міська рада Личківська, Бузівська, Котовська, Заплавська, Гупалівська, Чернечинська сільські ради	Указ Президента України 09.12.98 № 1341/98
Кільченський	100,0	м.Підгородне Дніпропетровського району	Підгородненська міська рада	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500
Комарівщина	288,0	Відрадне лісництво кв.38,39,45,46,47	Новомосковський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 12.12.83 N 495

¹ Рішення облвиконкому від 07.02.91 № 34; Державні акти на право постійного користування землею Дніпропетровської райради № 613 – Б009010, 1992; Петриківської райради від 05.06.94 № VI-39 Рішення Облради від 19.03.02 № 525-22/XXIII

² Уточнена площа об'єкта ПЗФ - 3759,4 га/

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Солоний лиман ³ охоронна зона	341,0 112	Між с.Новотроїцьке, Знаменівка Новомосковського району	Знаменівська сільська рада	Постанова РМ УРСР 25.02.80 N 132
Інгулецький степ	65,6	с. Недайвода Криворізького району	Недайводська сільська рада	Указ Президента України від 21.02.02 №167/2002
Мар'їн Гай	2803,0	Між селами Миколаївка, Бажани, Дмитрівна та Катеринівка Петропавлівського району	Дмитрівська сільрада – 1610,3га; Миколаївська сільрада – 301,5га; Петровська сільрада – 363,3га; Петропавловське лісництво Павлоградського держлісгоспу – 527,9га.	Указ Президента України від 12.09.05 № 1238
Петропавлівські лимани	4193,0	смт Петропавлівка, с.Хороше, Брагинівка, Петрівка, Зелений Гай, Миколаївка Петропавлівського району	Петропавловська селищна рада – 902,6 га; Хорошевська сільрада – 335,3 га; Самарська сільрада – 716,4га; Брагинівська сільрада – 869,4га; Петровська сільрада – 511,0га; Миколаївська сільрада – 701,4га; Петропавловське лісництво Павлоградського держлісгоспу – 156,9га.	Указ Президента України від 12.09.05 № 1238
Дебальцівські лимани	429,3	с. Дебальцеве Васильківського району	Дебальцівська сільрада – 429,3га.	Указ Президента України від 12.09.05 № 1238
Бакаї	690,0	смт Васильківка Васильківського району	Васильківська селищна рада – 690,0га.	Указ Президента України від 12.09.05 № 1238

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Преображенський	312,6	с. Преображенське, с. Богданівка, с. Правда Васильківського району	Васильківська селищна рада – 130,3га; Васильківський держлісгосп – 63,0га; Бонранівська сільрада – 119,3га.	Указ Президента України від 12.09.05 № 1238
Вишневецький	615,0	На південний схід від м. Верхівцеві Верхньодніпровського району та на північ і північний захід від с. Семенівна та с. Барвінок Криничанського району	Семенівська сільрада – 545,0га; Новоселівська сільрада – 70,0га.	Указ Президента України від 12.09.05 № 1238
Разом:	13/19629,5			
лісові				
Урочище Яцево ⁴	175,0	с.Любимівка Дніпропетровського району, Любимівське лісництво кв.18-20	Дніпропетровський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 19.04.77 N 198
охоронна зона Велика Западня	1189,0	с.Зарічне, Верхньодніпровське лісництво кв.3,4	Верхньодніпровський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500
Грушеватський	598,0	с.Іванівка, П'ятихатське лісництво кв.58-90	Верхньодніпровський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500
Комісарівський	947,0	с.Новоукраїнка, П'ятихатське лісництво кв.9-46	Верхньодніпровський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500
Дібрівський	1079,0	с.Великомихайлівка, Великомихайлівське лісництво кв.1-24,26-29,31-39	Васильківський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500
Разом:	5/2956			
ботанічні				
Грабівський	207	с.Біленщина, Мишурінорізьке лісництво кв.45-70	Верхньодніпровський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500
Балка Бандурка	125	с.Свецько-Миколаївка, Новомосковський військлісгосп кв.47,48	Новомосковський військлісгосп	Постанова РМ УРСР 28.10.74 N 500

⁴ Матеріали лісовпорядкування рішення облради від 28.12.01 № 502-19/XXIII

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Разом:	2/332,0			
орнітологічні				
Булахівський лиман	100,0	с.Булахівка Павлоградського району	Булахівська сільська рада	Постанова РМ УРСР 19.04.77 N198
Волошанська дача	648,0	с.Преображенка Юр'ївського району, Юр'ївська виробнича ділянка кв.1-12	Павлоградський держлісгосп	Постанова РМ УРСР 14.10.75 N 780-Р
Разом:	2/748,0			
Пам'ятки природи				
комплексні				
Урочище "Лелія" ⁵	30,0	Біля с.Турово Царичанського району	Царичанська селищна рада	Розпорядження РМ УРСР 14.10.75 N 780-Р
Разом:	1/30,0			
ботанічні				
Урочище Паськове	56,0	В 4 км південніше с.Івашкове Верхньодніпровського району Бородаївське лісництво, кв.47	Верхньодніпровський держлісгосп	Розпорядження РМ УРСР 14.10.75 N 780-Р
Разом:	1/56,0			
геологічні				
Скелі Мопра ⁶	62,0	м.Кривий Ріг	Управління містобудування і архітектури виконкому Криворізької міськради	Розпорядження РМ УРСР 14.10.75 N780-Р
Разом:	1/62,0			
Ботанічні сади				
Ботанічний сад ДНУ ⁷	33,0	м.Дніпропетровськ, пр.Гагаріна, 72 Міністерство освіти України, Дніпропетровський національний університет	Дніпропетровський ботанічний сад Дніпропетровського національного університету	Постанова Держкомприроди УРСР 26.07.72 N 22 /зміни Указ Президента України від 20.08.96N 715/96 /

⁵ При роздержавленні земель, (розпорядження голови Царичанської РДА від 14.03.95 № 104) Рішення облради від 28.12.01 № 502-19/XXIII

⁶ Рішення виконкому Криворізької міської ради від 15.11.95 № 563 (матеріали інвентаризації територій ПЗФ м. Кривого Рогу)

⁷ Акт на право постійного користування землею Рішення Дніпропетровської міськради від 19.07.02 №1717 та рішення облради від 28.12.01 №502-19/XXIII

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Криворізький ботанічний сад ⁸	75,0	м.Кривий Ріг, Тернівський район,	Дирекція Криворізького ботанічного саду НАН України	Постанова Президії Академії наук України 1992 р. N144
Разом:	2/108,0			
Парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва				
Парк ім. Шевченка	45,0	м. Дніпропетровськ, пл. ім. Шевченка	Управління культури та мистецтв Дніпропетровської місьради	Постанова РМ УРСР 26.07.72 р. N 22
Разом:	1/45			
<u>Території та об'єкти ПЗФ місцевого значення</u>				
<u>Заказники ландшафтні</u>				
Балка Північна Червона	26,0	Північно-західна околиця м. Кривого Рогу	ВО "Кривбасруда"	Рішення облвиконкому 09.06.88 N 231
Балка Кирпична	2,5	с.Новоалександрівка Дніпропетровського району	Дніпропетровське заводоуправління будматеріалів	Розпорядження облдержадміністрації 28.09.92 N 473
Старовишневецький	113,4	с.Старовишневецьке Синельниківського району	Старовишневецька сільрада	Рішення облвиконкому 07.12.85 N 703, /зміни Розпорядженням 19.12.95 N 50-Р/
Отченашкові наділи	400,0	м.Підгородне Дніпропетровського району	Підгородненська міська рада	Розпорядження облдержадміністрації 19.12.95 N 50-Р
Вершина	48,0	Біля хутора Вершина та с.м.т. Просяна Покровського району	ВАТ "Просяньський гірничо-збагачувальний комбінат"	Рішення обласної ради 16.10.98 N 70-3/XXIII
Візирка	121,0	На північній околиці м. Інгuleць	ВАТ "ІнГЗК"	Рішення облради від 28.12.01 № 502-19/XXIII

⁸ Рішення виконкому Криворізької місьради від 10.03.93 № 101 (акт на право постійного користування землею Рішення Облради від 19.03.02 № 525-22/XXIII)

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Урочище Хорошево	15,0	Біля с.Хорошеве Синельниківського району	Мар'ївська сільська рада	Рішення облради від 28.12.01 № 502-19/XXIII
Разом:	7/726,3			
лісові				
Балка Парна	361,0	с.Бородаївка, Бородаївське лісництво кв.21-23,45,48-50	Верхньодніпровський держлісгосп	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Андріївський ліс	10,0	с.Андріївка Покровського району	Андріївська сільрада	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Новопавлівський ліс	650,0	с.Новопавлівка Межівського району	Новопавлівська сільрада	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Разом:	3/1021,0			
ботанічні				
Балка Сад	38,6	с.Воскресенівка Васильківського району	Воскресенівська сільрада	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Урочище Балка Дурна	136,0	с.Івашкове, Верхньодніпровське лісництво, кв.18,19	Верхньодніпровський держлісгосп	Рішення облвиконкому 21.07.77 N 473
Урочище Балка Глибока	150,0	Верхньодніпровське лісництво кв.10,11	Верхньодніпровський держлісгосп	Рішення облвиконкому 21.07.77 N 473
Урочище Балка Яранська	4,2	с.Миколаївка П'ятихатського району, Мишуринорізьке лісництво кв.28,діл.6	Верхньодніпровський держлісгосп	Рішення облвиконкому 21.07.77 N 473
Балка Павлівська	28,0	с.Василівка Дніпропетровського району	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568
Балка Орлова	9,4	с. Василівка Дніпропетровського району	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568
Балка Липова	3,1	с. Василівка Дніпропетровського району	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Балка Осипова	14,4	с. Василівка Дніпропетровського району	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Балка Бубликова	11,3	с. Василівка Дніпропетровського району	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568
Балка Водяна	5,0	с. Преображенка Юр'ївського району	Жемчужненська сільська рада	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Урочище Балка Климова	272,0	Бородаївське лісництво кв.4-8	Верхньодніпровський держлісгосп	Рішення облвиконкому 21.07.77 N 473 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-Р/
Урочище Балка Гостра	175,0	с.Суслівка, Бородаївське лісництво кв.2,3	Верхньодніпровський держлісгосп	Рішення облвиконкому 21.07.77 N 473
Балка Ягідна	32,0	с.Ягідне Новомосковського району	Піщанська сільрада	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-Р/
Разом:	13/879,0			
орнітологічні				
Василівська колонія сірих чапель	144,0	с.Василівка Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568
Заплави р.Самара	270,0	с.Зелений Гай Петропавлівського району	Брагинівська сільрада	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Заплави р.Базавлук	48,6	с.Ленінське Апостоловського району	Ленінська сільрада	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Разом:	3/462,6			
ентомологічні				
Новостепанівський	245,0	Між селами Новостепанівка та Івано-Михайлівка Новомосковського району	Новостепанівська сільрада	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654
Покровський	30,6	с.м.т.Покровське	Покровська селищна рада	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654
Топчинський	85,5	с.Топчино Магдалинівського району	Топчинська сільрада	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-Р/
Шандрівський	101	с.Шандрівка Юр'ївського району	Шандрівська сільрада	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-Р/
Разом:	4/462,1			
загальнозоологічні				

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Новоселівський лиман	287,0	с.Новоселівка Новомосковського району	Новоселівська сільська рада	Рішення облвиконкому 09.06.88 N 231 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-Р/
Разом:	1/287,0			
іхтіологічні				
Балка Велика Осокорівка	2000	с.Варварівка Синельниківського району	Дніпропетровська облдержрибінспекція	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654
Балка Ворона "-	422,0	с.Мар'ївка Синельниківського району	Мар'ївська сільрада	Рішення облвиконкому 07.12.85 N 703 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-РУ
Разом:	2/2422,0			
гідрологічні				
Озеро Довге	22,0	с.Бабайківка Царичанського району	Бабайківська сільрада	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568 /зміни розпорядження 19.12.95 N 50-Р/
Разом:	1/22,0			
Пам'ятки природи				
ботанічні				
Ділянка тополевих насаджень	5,0	В 1 км північно-західніше с.Сухачівка Ленінського району м.Дніпропетровська Ленінське лісництво кв.16, діл.3	Дніпропетровський Держлісгосп	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 346
Ділянка дубових насаджень	1,8	В північній частині с.Таромське Ленінського району м.Дніпропетровська Ленінське лісництво кв.33, діл.6	Дніпропетровський Держлісгосп	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 346
Дерево культурної груші	0,03	Сакганський район м.Кривого Рогу	Рудоуправління ім.Кірова	Рішення облвиконкому 17.12.90 N 469
Павлівський ліс	5,0	Біля с.Василівка Дніпропетровського району	Навчально-дослідне господарство "Самарський"	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Ділянка соснових насаджень	5,0	В 300 м від північної околиці с.Степанівка Магдалинівського району Котовське лісництво, кв.18, діл.17	Новомосковський держлісгосп	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 346
Зразкова лісосмуга	0,9	В 300 м північніше с.Славногo Межівського району	ТОВ "Дніпро"	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Поодинокі стоячі вікові сосни	0,4	Новомосковське лісництво кв.30	Новомосковський держлісгосп	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Орлівщанські дубові насадження	5,4	В 1,5 км північніше с.Орлівщина Новомосковського району Новомосковське лісництво кв.15, діл.15	Ново московський держлісгосп	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Високопродуктивні дубові насадження	4,7	В 1 км південніше с.Хащеве Новомосковського району Новомосковське лісництво кв.13, діл.15	Новомосковський держлісгосп	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 346
Високопродуктивні дубові насадження	7,1	В 1,5 км південніше с.Хащеве Новомосковського району Новомосковське лісництво кв.13,діл.7	Новомосковський держлісгосп	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 34
Дуб пам'яті Леніна	0,1	На околиці с. Василівка, Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.56, діл.22	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Віковий дуб	0,5	Південно-західна околиця с.Андріївка Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.14, діл.16	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Вільнянські вікові дуби	0,5	Між селами Вільне та Гвардійське Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.200,діл.2	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Орлівщанські вікові сосни	3,0	Новомосковський район, Новомосковське лісництво, кв.30	Новомосковський держлісгосп	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Сторічні дубові насадження природного походження	7,0	Новомосковський район	Новомосковський військлісгосп, кв.190, діл.11	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Сторічні дубові насадження природного походження	1,9	Новомосковський район	Новомосковський військлісгосп, кв.191, діл.12	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Ділянка дубового лісу Василівської лісової дачі	5,8	Східна околиця с.Василівка Новомосковського району	Новомосковський військлісгоп, кв.58 діл.2	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Вікові дуби	3,0	Біля с.Вільне Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.199, діл.12	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Вікові дуби	11,0	Південно-західна околиця с.Андріївка Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.21, діл.15	Рішенням облвиконкому 22.06.72 N 391
Штучні дубові насадження	2,2	Південіше с.Василівка Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.81, діл.2	Рішення облвиконкому 22.06.72N 391
Сторічні дубові насадження Василівської лісової дачі	3,4	Східніше с.Підлісного Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп кв.66, діл.5	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Ділянка вікових дубів Василівської лісової дачі	2,4	с.Вільне Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.83, діл.37	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Штучні дубові насадження	4,3		Василівська лісова дача, кв.80 діл.13 Новомосковського військлісгоспу	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Вікові дуби	15,0	Південно-західна околиця с.Івано-Михайлівка Новомосковського р-у	Кочеріжківське лісництво, кв.3 Новомосковського ДЛГ	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Ділянка насаджень сосни звичайної	43,0	с. Кочеріжки Павлоградського району	Кочеріжківське лісництво, кв.21 Новомосковського держлісгоспу	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 346
Столітні дубові насадження	1,8	Південно-західна околиця с.Івано-Михайлівка Новомосковського району	Новомосковський військлісгосп, кв.192, діл.9	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
В'язівські вікові дуби	5,0	с.Кочеріжки Павлоградського району	Кочеріжківське лісництво, кв.40 Новомосковського держлісгоспу	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Віковий дуб	0,3	с.Кочеріжки Павлоградського району	Кочеріжківське лісництво кв.9 Новомосковського держлісгоспу	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Високопродуктивні насадження сосни	5,0	с.Кочеріжки Павлоградського району	Кочеріжківське лісництво кв.38 Новомосковського держлісгоспу	Рішення облвиконкому 26.05.77 N 346
Роздорський	15,0	Біля сіл Роздолля та Запоріжжя-Грудувате Синельниківського району	Роздорська сільрада	Рішення облвиконкому 07.12.85 N 703
Білі тополя	1,0	В 2 км від південної околиці м.Марганця	Марганецьке лісництво, кв.46 Марганецького держлісгоспу	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Балка Садова	25,7	Східніше с.Зелений Гай	Писарівська сільрада Синельниківського району	Рішення облвиконкому 07.12.85 N 703
Сад	40,0	В 1 км південно-західніше с.Ляшківка Царичанського району	Ляшківська сільрада	Рішення облвиконкому 09.06.88 N 231
Разом	33/232,23			
комплексна				
Нікопольські плавні	3,7	Південно-східна околиця с.Червоногригорівка Нікопольського району	Марганецьке лісництво, кв.37 Марганецького держлісгоспу	Рішенням облвиконкому 28.11.74 N 687
Разом	1/3,7			
гідрологічна				
Чиста криниця	1,5	с. Кочеріжки Павлоградського району	Кочеріжківське лісництво, кв.17 Новомосковського держлісгоспу	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Водопад на р. Кам'янка	2,0	В 2,5 км північно-східніше с.Червоний Ток Апостолівського району	Токівський гранітний кар'єр ВО "Дніпронерудпром"	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Разом	2/3,5			
геологічна				
Виходи аркозових пісковиків	4,0	Селище Південного ГЗК, лівий берег р.Інгулець	ВАТ "Південний ГЗК"	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Сланцеві скелі	4,0	Біля шахт "Південна" та "Північна", правий берег р.Саксагань	Рудоуправління ім.Кірова	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Скелеватські виходи	9,0	В 500 м від кар'єру ПГЗК, лівий берег р.Інгулець	ВАТ "Південний ГЗК"	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Пісковикова скеля	1,0	Біля підстанції ПГЗК м.Кривого Рогу	ВАТ "Південний ГЗК"	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Виходи амфіболітів	5,0	Біля шахти "Родина" м.Кривого Рога	Саксаганська райрада м. Кривого Рогу	Розпорядження облвиконкому 14.11.75 N 388-Р
Мальовничий каньйон на р.Кам'янці в Токівських гранітах	5,0	Біля п.Мар'ївка Апостолівського району	Токівський гранітний кар'єр ВО "Дніпронерудпром"	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Скелі залізистих кварцитів на р.Вовчій	5,0	В 5 км північніше смт.Васильківка	Васильківський держлісгосп	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Гранітні скелі	4,0	На правому березі р.Дніпро біля південної околиці с.Волоське Дніпропетровського району	Волоська селищна Рада	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Виходи мігматиту	5,0	Праий берег р.Інгулець Криворізького району	Валівська сільрада	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Мігматитові скелі	1,0	В 0,5 км північніше с.Валового Криворізького району	Валівська сльрада	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Природне відслонення Новомосковського горизонту з стародавньою фауною	0,5	Біля с.Губініха Новомосковського району	Губиниське міжрайонне підприємство по відгодівлі ВРХ	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Відслонення аркозових пісковиків	1,0	Правий берег р.Інгулець Широківського району	Новоселівська сільрада	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Разом:	12/44,5			
Ботанічні сади				
Дендрологічний парк	27,0	Держинське лісництво, кв.52 Криворізького держлісгоспу	Криворізький держлісгосп	Розпорядження Представника Президента України в Дніпропетровській області 30.12.93 N 518
Разом	1/27,0			
Дендрологічні парки				
Дендрологічний парк „Саксагань”				
Разом	1/2,8			

Назва об'єкту, ПЗФ	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи-землекористувача (землевласника) у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно якої створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ
Парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва				
Парк Лазаря Глоби	40,0	Пр. Карла Маркса,96 м. Дніпропетровськ	Управління культури та мистецтв Дніпропетровської міськради	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Севастопольський парк	6,5	Лоцманський спуск,2 м. Дніпропетровськ	Центр культури виконкому Жовтневої райради м. Дніпропетровська	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Парк ім.Леніна	35,0	Ленінський район м.Дніпропетровськ	Виконком Ленінської райради	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Центральний	8,0	м. Дніпродзержинськ, вул. Шевченківська	Виробниче культурно-комерційне підприємство "Відпочинок"	Рішення облвиконкому 28.11.74 N 687
Парк ім.газети "Правда"	36,0	м. Кривий Ріг, Центральний міський район	Управління житлово-комунального господарства м. Кривого Рогу	Рішення облвиконкому 22.06.72 N 391
Орджонікідзевська зона відпочинку	290,0	м. Орджонікідзе	ВАТ "Орджонікідзевський гірничо-збагачувальний комбінат"	Розпорядження облдержадміністрації 19.12.95 N 50-Р
Синельниківський	2,0	м. Синельникове	Елітне-насінне господарство	Розпорядження облдержадміністрації 19.12.95 N 50-Р
Разом:	7/417,5			
Заповідні урочища				
Горіховий сад	33,9	В 2 км південно-західніше с.Правобережне Верхньодніпровського району	Бородаївське лісництво, в.63 Верхньодніпровського держлісгоспу	Рішення облвиконкому 09.10.79 N 568
Гора Калитва	400	Біля північної околиці с.Китайгород і південнозахідної околиці смт. Царичанка	Китайгородська сільська рада	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654
Балка Крутенька	32,5	2,5 км східніше с.Зоря Томаківського району	Зорянська сільрада	Рішення облвиконкому 14.10.82 N 654
Разом:	3/466,4			

Проектні пропозиції. Подальший розвиток об'єктів ПЗФ області ґрунтується на Законі України „Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”, а також на регіональній „Програмі формування екологічної мережі Дніпропетровської області на 2003-2015 роки”.

На перспективу (до 2031 р.) передбачається збільшення площі ПЗФ області до 12,0 % (відповідно Рішення сесії обласної ради від 17.02.2006 № 55-р-6).

1. Національні природні парки:
 - „Самарський бір” - орієнтовна площа – 40,0 тис. га;
 - „Орільський” - орієнтовна площа - 55,6 тис. га.
2. Природні заповідники:
 - Дніпровсько-Орільський (розширення) – 505,0 га.
3. Регіональні ландшафтні парки та загальнодержавні заказники:
 - Верхньодніпровський – 65 тис. га, РЛП;
 - Петриківський (створення) – 25,3 тис. га, РЛП;
 - Кільченський (підвищення статусу) – 15,0 тис. га, РЛП;
 - Вольшанський (підвищення статусу, розширення) – 15,0 тис. га, РЛП;
 - Петропавлівський (підвищення статусу, розширення) – 15,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Синельниківський (підвищення статусу, розширення) – 3,5 тис. га, ЗДЗ;
 - Васильківський степовий (створення) – 10,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Покровсько - Дібрівський (підвищення статусу, розширення) – 11,5 тис. га, РЛП;
 - Мишуринірський (створення) – 10,0 тис. га, РЛП;
 - Домоткань-Самарський (створення) – 30,0 тис. га, РЛП;
 - Сурський (створення) – 10,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Саксаганський (створення) – 6,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Інгулецький (підвищення статусу, розширення) – 4,0 тис. га, РЛП;
 - Балка Кобильна (створення) – 7,0 тис. га, РЛП;
 - Середньо-Базавлуцький (створення) – 5,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Кам'янсько-Базавлуцький (створення) – 7,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Томаківський (створення) – 5,0 тис. га, ЗДЗ;
 - Дніпровські пороги (підвищення статусу, розширення) – 16,0 тис. га, РЛП.

Орієнтовна загальна площа складає 356,4 тис. га.
4. Передбачається також створення об'єктів ПЗФ місцевого значення загальною кількістю 158 об'єктів (малих площ).
 - Намічається подальший розвиток об'єктів ПЗФ антропогенного походження:
 - 5 об'єктів рекультивованих та відновлених земель;
 - 4 об'єкти штучних водойм.

Передбачається подальший розвиток об'єктів геологічної спадщини екомережі області – 23 об'єкти.

В цілому, реалізація „Програми формування екологічної мережі області” дозволяє сформувати надійний екологічний каркас області, що спрямований на поліпшення стану довкілля та зниження техногенного навантаження на територію.

б. Екомережа та біорізноманіття

До складу національної екологічної мережі Дніпропетровської області включаються території та об'єкти природно-заповідного фонду, ліси, водні об'єкти, водоохоронні зони та прибережні захисні смуги водних об'єктів, інші землі водного фонду, водно-болотні угіддя, сіножаті, пасовища, полезахисні лісові смуги, землі оздоровчого та рекреаційного призначення, а також землі історико-культурного характеру, що мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища, збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, насамперед видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України, рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.

На сучасному етапі розвитку господарювання в межах Дніпропетровської області спостерігається посилення впливу антропогенних чинників на структурні елементи екомережі та стан біорізноманіття. Зокрема, відбувається відновлення діяльності гірничодобувних підприємств, відводяться нові території під будівництво кар'єрів по видобутку корисних копалин, влаштування полігонів твердих побутових відходів, під промислову та житлову забудову. До складу цих земель значною мірою потрапляють і природні території, які могли б стати елементами екомережі, але втрачаються безповоротно внаслідок названої вище діяльності. За останні роки знову підсилився вплив на балково-степові екосистеми, які займають важливе місце в системі екомережі Дніпропетровської області. Тут основними негативними чинниками виступають надмірне випасання худоби та випалювання сухих залишків природної трав'яної рослинності. Останній чинник набув останніми роками масового характеру і є причиною значних трансформацій у видовому складі та характері угруповань степової рослинності. Помітно скоротилась чисельність вегетуючих та квітучих ефемероїдів і ефемерів, в тому числі рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоної книги України. З другого боку, після випалів звільнені екологічні ніші швидко заповнюють види з активною екологічною стратегією, внаслідок чого ділянки ковилових та типчаківих степів починають поступово замінюватися угрупованнями пирію повзучого, куничника наземного та інших довгокореневищних злаків. Полезахисні лісосмуги повсюдно, а особливо – в південних районах області, потерпають не тільки від випалів, але й від незаконних порубок, здійснюваних здебільшого місцевим населенням для задоволення власних потреб (заготівля деревини для опалення будинків взимку). Внаслідок цього значна частина лісосмуг втратила захисні функції, і мають вигляд розстроєних і дуже розріджених насаджень, а подекуди знищені й повністю.

У більш задовільному стані знаходяться землі лісового фонду, які є важливим елементом екомережі, але в області, яка знаходиться в степовій зоні, ліси займають незначні площі і не можуть суттєво впливати на формування безперервного екологічного каркасу. Крім того, і в лісах відбуваються лісовідновні та суцільні санітарні рубки, нерідко трапляються лісові пожежі, влаштовуються локальні кар'єри для видобутку піску, що загалом також поступово знижує захисну роль лісів для довкілля та їх значення як елементів екомережі.

Відсоткове співвідношення територій земельних угідь – складових екомережі та тих угідь, що знаходяться під антропогенним впливом для Дніпропетровської області має наступний вигляд: 22 % площі області становлять землі потенційних складових екомережі (в тому числі 1,1 % - землі ПЗФ), і 78 % - землі, які знаходяться під інтенсивним антропогенним впливом (в тому числі 5 % - землі під промисловістю, решта – орні землі).

У відносно задовільному стані перебувають тільки найвіддаленіші від міст і промислових центрів природні території – структурні елементи екомережі. Більшість ділянок зазнають як прямого антропогенного впливу, так і опосередкованого, пов'язаного із змінами рівня ґрунтових вод, змінами в мінералізації як поверхневих, так і підземних вод, штучною регуляцією рівнів води в річках і водосховищах, яка не враховує вимог самих екосистем щодо мінімізації впливу на них і т.д. Крім того, на стан біорізноманіття істотно впливають полювання, рибальство, збір лікарських рослин, які нерідко відбуваються з порушенням вимог законодавства. Достовірний облік та контроль за вилученням деяких рослинних та тваринних ресурсів в багатьох випадках встановити не можливо.

На виконання Закону України "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр." Держуправлінням із залученням фахівців інших управлінь та науково-дослідних закладів регіону було розроблено Проект програми формування національної екомережі в межах області, який був затверджений сесією обласної ради у березні 2006 р.

Основною метою програми є формування територіально-функціональної системи екологічної мережі в області, яка забезпечить збільшення відсотку заповідності щонайменше до 8 % від загальної площі області при нинішньому 1,1 %, а також збереження і відтворення ландшафтного та біологічного різноманіття в межах області. Однак, виконання даної Програми потребує фінансування як із державного, так і з місцевого бюджетів.

Створення повноцінних, реально діючих заповідних об'єктів з власною інфраструктурою, яка повинна враховувати всі природні і соціально-економічні передумови для їх функціонування - складна справа, яка потребує значних коштів і залучення достатнього науково-виробничого потенціалу.

Складові структурних елементів екологічної мережі
в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою Дніпропетровської області (станом на 01.01. 2008 р.)*

№ з/п	Одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Складові елементи екомережі, тис. га											
				об'єкти ПЗФ	водно-болотні угіддя	відкриті заболочені землі	водоохоронні зони	прибережні захисні смуги	ліси та інші лісовкриті площі	курортні та лікувально-оздоровчі території	рекреаційні території	землі під консервацією	відкриті землі без рослинного покриття або з незначним рослинним покриттям	пасовища, сіножаті	радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
1	Апостолівський р-н	138,142	-	0,056	-	0,393	-	-	4,914	-	-	-	-	10,067	-
2	Васильківський р-н	133,007	-	1,475	-	0,231	-	-	5,707	-	-	-	-	16,304	-
3	Верхньодніпровський район	128,563	-	1,341	-	1,139	-	-	15,081	0,027	0,090	-	-	14,792	-
4	Дніпропетровський район	140,637	-	1,916	-	1,365	-	-	9,513	0,001	0,795	-	-	13,460	-
5	Криворізький район	134,724	-	0,071	-	0,591	-	-	6,911	0,013	0,212	-	-	11,291	-
6	Криничанський р-н	167,825	-	0,615	-	0,284	-	-	5,675	-	-	-	-	18,139	-
7	Магдалинівський район	159,891	-	6,239	-	5,177	-	-	5,094	-	0,003	-	-	13,137	-

8	Межівський район	125,052	-	0,651	-	0,061	-	-	6,186	-	0,006	-	-	18,744	-
9	Нікопольський р-н	194,344	-	1,391	-	0,315	-	-	6,752	-	0,071	-	-	15,233	-
10	Новомосковський район	199,077	-	3,756	-	2,805	-	-	23,807	0,037	0,473	-	-	22,937	-
11	П'ятихатський р-н	165,021	-	1,756	-	0,223	-	-	12,812	-	0,008	-	-	17,163	-
12	Павлоградський р-н	145,305	-	0,169	-	2,733	-	-	13,054	0,005	0,095	-	-	24,601	-
13	Петриківський р-н	92,777	-	2,603	-	2,964	-	-	15,782	-	0,135	-	-	14,245	-
14	Петропавлівський район	124,787	-	6,996	-	2,365	-	-	4,981	-	0,017	-	-	15,255	-
15	Покровський район	120,977	-	1,168	-	0,639	-	-	7,321	-	0,016	-	-	12,620	-
16	Синельниковський район	164,684	-	2,593	-	0,420	-	-	7,219	-	0,039	-	-	17,752	-
17	Солонянський р-н	173,195	-	-	-	0,513	-	-	6,734	-	0,055	-	-	15,557	-
18	Софіївський район	136,361	-	-	-	-	-	-	5,204	-	0,164	-	-	13,094	-
19	Томаківський район	119,102	-	0,033	-	0,451	-	-	4,031	-	0,115	-	-	9,212	-
20	Царичанський р-н	90,293	-	0,492	-	3,101	-	-	6,706	-	0,071	-	-	14,063	-
21	Широківський р-н	121,474	-	0,001	-	0,009	-	-	4,774	-	0,014	-	-	11,511	-
22	Юр'ївський район	90,216	-	0,754	-	0,402	-	-	4,440	-	-	-	-	12,846	-
23	м. Вільногірськ	1,046	-	-	-	-	-	-	0,022	-	-	-	-	-	-
24	м. Дніпродзержинськ	13,779	-	0,008	-	0,032	-	-	1,244	0,013	0,059	-	-	0,094	-
25	м. Дніпропетровськ	40,508	-	0,166	-	0,328	-	-	3,694	-	0,330	-	-	0,318	-
26	м. Жовті Води	3,325	-	-	-	0,036	-	-	0,098	-	0,016	-	-	0,056	-
27	м. Кривий Ріг	43,140	-	0,398	-	0,021	-	-	2,806	0,008	0,251	-	-	-	-
28	м. Марганець	3,671	-	-	-	0,002	-	-	0,800	0,002	0,038	-	-	0,047	-

29	м. Нікополь	5,001	-	-	-	0,010	-	-	0,295	0,010	0,029	-	-	-	-
30	м. Новомосковськ	3,600	-	-	-	-	-	-	0,019	-	0,002	-	-	0,008	-
31	м. Орджонікідзе	2,575	-	0,290	-	-	-	-	0,245	-	0,015	-	-	0,037	-
32	м. Павлоград	5,930	-	-	-	0,015	-	-	0,068	-	0,025	-	-	0,101	-
33	м. Першотравенськ	0,290	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	м. Синельникове	2,258	-	-	-	-	-	-	0,086	-	-	-	-	0,101	-
35	м. Тернівка	1,761	-	-	-	0,027	-	-	0,009	-	-	-	-	0,254	-
	Дніпропетровська область	3192,338	-	34,938 / 45,95*	-	26,5	-	73,324	192,40	0,116	3,2	-	-	335,3	-

* - за даними Міністерства охорони навколишнього природного середовища України

** - з урахуванням поточних змін – станом на 01.01.2009 р.

Основні завдання у сфері формування національної екологічної мережі:

- визначення просторової структури екологічної мережі області з метою систематизації та визначення шляхів об'єднання природних середовищ існування популяцій видів дикої флори та фауни у територіально цілісний комплекс;
- визначення площі окремих елементів екологічної мережі для забезпечення сприятливих умов існування, вільного розселення та міграції видів рослин і тварин;
- обґрунтування та опрацювання організаційних, економічних, науково-практичних та інших заходів щодо забезпечення процесу формування та захисту екологічної мережі;
- визначення ділянок для формування складових елементів регіональної екологічної мережі - природних регіонів, природних коридорів загальнодержавного та регіонального значення, їх місця у структурі земельних угідь;
- оптимізація площі, структури, стану елементів екологічної мережі, підвищення статусу їх охорони;
- резервування та подальше надання статусу заповідним територіям, багатим на біорізноманіття, особливо старовіковим природним угрупованням, прирусловим, байрачним лісам, цілиним землям, типовим та унікальним екосистемам і ландшафтам, середовищам існування рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, геологічним утворенням, еталонним типам ґрунтів тощо;
- узгодження питань, пов'язаних із транскордонним поєднанням елементів екологічної мережі суміжних країн (республіка Молдова) з елементами регіональної екологічної мережі України з метою розбудови Загальнодержавної екологічної мережі;
- інформування населення про роль екологічної мережі в дотриманні екологічної рівноваги в регіонах, участь місцевих органів виконавчої влади та населення у збереженні ландшафтного різноманіття.

Створення екомережі є логічним наступним кроком розвитку заповідної справи після створення окремих об'єктів природно-заповідного фонду. Це передбачає взаємопов'язаність основних програмних дій, цільове управління міжгалузевими та міжрегіональними зв'язками, залучення до виконання Програми місцевих громад та органів самоврядування, контроль за ходом виконання завдань, залучення фінансових коштів із різних джерел, не заборонених законом.

в. Висновки

Головні екологічні проблеми

Головними екологічними проблемами Дніпропетровської області є:

1. Високий рівень забруднення повітряного та водного басейнів.
2. Утворення та накопичення великих обсягів промислових та побутових відходів, особливо на території Кривбасу.
3. Відсутність систем центрального водопостачання та каналізації в населених пунктах області.
4. Недостатня потужність існуючих очисних споруд в найбільш техногенно-навантажених містах області.
5. Утворення значних обсягів високомінералізованих шахтних вод Західного Донбасу та Кривбасу.
6. Великі площі порушених земель.
7. Екологічно недопустима сільськогосподарська освоєність земель, високий рівень розорюваності територій.
8. Однією з гострих екологічних проблем Дніпропетровської області є підтоплення територій у Криворізькому та Західно-Донбаському регіонах.
9. Низька лісистість території.
10. Недостатня кількість природоохоронних територій різного рівня заповідання.
11. Зменшення видового різноманіття рослин і тварин..
12. Незадовільний стан річок і водойм області і надалі продовжує погіршуватися. Споживацьке ставлення до річок на протязі десятиріч призвело їх до катастрофічного виснаження.
13. Незадовільний технічний стан діючих зливових каналізаційних мереж та їх експлуатації в містах області, розташованих на берегах річок.
14. Незадовільна ситуація у сфері поводження з непридатними хімічними засобами захисту рослин (ХЗЗР) (аварійний стан складів, відсутність охорони, невиконання умов перезатарювання і зберігання непридатних ХЗЗР, небажання новоутворених суб'єктів підприємницької діяльності поставити їх на свій баланс).
15. Проблема радіоактивних відходів уранодобувної та уранопереробної промисловості.
16. Розораність водозабірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені заселення. На багатьох річках і водоймах не закріплені прибережні захисні смуги, а деякі з наявних, не завжди відповідають вимогам водного законодавства України. З причин того, що річки являються частиною природної державної системи ґрунтових водоносних горизонтів, замулення і зниження стоку призводить до розвитку процесів підтоплення, заболочування, засолення ґрунтів і негативно впливає на санітарно-гігієнічні і побутові умови населення.

Стратегічні напрямки покращення екологічного стану

Головні напрямки покращення екологічної ситуації:

- а) розробити та впровадити, на основі законодавства про місцеве самоврядування, адміністративні механізми впливу на власників та керівників підприємств з метою безумовного виконання природоохоронних норм та вимог, виконання природоохоронних програм, впровадження новітніх науково-технічних досягнень в галузі охорони навколишнього середовища;
- б) забезпечити своєчасне та в повному обсязі фінансування природоохоронних заходів програм державного та місцевого значення.
- в) внести зміни до природоохоронного законодавства у частині обов'язкового впровадження на промислових підприємствах України сучасних новітніх технологій та обладнання з мінімізацією утворення відходів, обсягів викидів та скидів у навколишнє природне середовище;
- г) провести на всіх основних підприємствах-забруднювачах області, на підставі Закону України "Про екологічний аудит", комплексний енерго-екологічний аудит;

д) удосконалення системи екологічного моніторингу в області;

е) з метою ліквідування чисельних стихійних звалищ побутового сміття та звалищ, якими використано ресурси експлуатації, розробити та впровадити комплексну програму поводження з побутовими відходами на підставі сучасних технологій селективного збору та утилізації побутових відходів без сміттєспалювання та захоронення;

ж) по ряду екологічних проблем області національного масштабу (утилізація шахтних вод Кривбасу та Західного Донбасу, забезпечення екологічної безпеки хвостосховищ радіоактивних відходів), звернутися до уряду України з метою розробки та реалізації національних програм.

		2000р		2000р		2000р		2000р		2000р
Залізничний	<u>37900</u> 61300	0,62	-	-	-	-	-	-	-	-
Автомобільний	<u>341900</u> <u>179600</u>	1,90	19,1 28,4	0,67	<u>6079,9</u> 2731,3	2,2	<u>23744,5</u> 22309,7	1,1	<u>312000</u> 62200	5,0
Авіаційний	<u>235,0</u> 88,0	2,67	<u>127,9</u> 51,7	2,5	<u>106,8</u> 36,4	2,9	-	-	-	-
Всього по області (зовнішній транспорт)	<u>380035</u> 240988	1,73	<u>147,0</u> 80,1	1,59	<u>6186,7</u> 2767,7	2,55	<u>23744,5</u> 22309,7	1,1	<u>312000</u> 62200	5,0

Примітка: об'єми перевезень – у чисельнику за 2007 р., у знаменнику за 2000 р.

В умовах ринкової економіки відбувався перерозподіл вантажних і пасажирських перевезень між видами транспорту. Постійне зростання об'ємів перевезень вантажів і пасажирів відбувається на автомобільному транспорті (78-90% від загального обсягу перевезень). Починає відновлювати свою роботу авіаційний та річковий транспорт.

На сьогодні у порівнянні з 2000 р. загальні обсяги вантажоперевезень і пасажироперевезень зросли в 1,5-1,6 рази.

У зв'язку з падінням об'ємів перевезень у роки економічної кризи з'явилися резерви пропускної спроможності на всіх видах транспорту. Тому у найближчі роки в Дніпропетровській області необхідне проведення технічної і технологічної модернізації системи транспортного комплексу із початком створення якісної мережі автомобільних магістралей (реконструкція доріг, будівництво обхідних доріг), будівництво автомобільного транспортного коридору (згідно державного розвитку національної мережі транспортних коридорів).

Модернізація транспортного комплексу регіону дозволить активізувати економічні зв'язки і одержати значний економічний ефект в межах регіону і України.

Дніпропетровською облдержадміністрацією проводиться пошук шляхів залучення інвестицій у розвиток економіки регіону, в тому числі через ряд проектів та програм у транспортній галузі: "Регіональна програма вдосконалення пасажирських перевезень автомобільним транспортом", „Державна програма забезпечення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях міст, інших населених пунктів і залізничних переїздах”.

Реалізація державних програм та інвестиційних проектів в значній мірі має підтримати економічні реформи й розвиток регіону.

Далі наведена характеристика існуючого стану транспортної системи області і основні проблеми, що постали в транспортній галузі на сьогодні.

Залізничний транспорт

Залізничний транспорт Дніпропетровської області є основним видом зовнішнього виду транспорту у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень у дальньому сполученні.

Залізнична мережа Дніпропетровської області є одна з найбільших на мережі залізниць України.

Експлуатаційна довжина залізниць загального користування у межах області складає 1540,0 км (7% від загальної довжини залізничних колій по Україні).

Довжина двоколієних залізничних ліній становить 590,0 км (38% від загальної довжини залізничних ліній Дніпропетровської області).

Довжина триколієних залізничних ліній - 30,0 км (2% від загальної довжини залізничних ліній Дніпропетровської області).

Електрифіковані залізничні лінії складають 1232,0 км (80% від загальної довжини залізничних ліній Дніпропетровської області).

Показники довжини залізничних ліній по районах області приведені нижче у таблиці

№/№	Найменування районів	Загальна довжина залізничних ліній (км)	У тому числі			
			Одноколійні	Двоколієні (з двоколієним и вставками)	Триколієні	Електрифіковані

1	Апостолівський	100,0	50,0	50,0	-	100,0
2	Васильківський	60,0	-	60,0	-	60,0
3	Верхньодніпровський	60,0	-	60,0	-	60,0
4	Дніпропетровський	200,0	70,0	100,0	30,0	200,0
5	Криворізький	210,0	110,0	100,0	-	210,0
6	Криничанський	50,0	-	50,0	-	50,0
7	Магдалинівський	20,0	-	20,0	-	-
8	Межівський	60,0	20,0	40,0	-	60,0
9	Нікопольський	60,0	-	60,0	-	60,0
10	Новомосковський	70,0	30,0	40,0	-	-
11	Павлоградський	70,0	45,0	25,0	-	70,0
12	Петриківський	40,0	40,0	-	-	40,0
13	Петропавлівський	50,0	50,0	-	-	50,0
14	Покровський	60,0	45,0	15,0	-	52,0
15	П'ятихатський	90,0	20,0	70,0	-	-
16	Синельниківський	120,0	-	120,0	-	120,0
17	Солонянський	70,0	70,0	-	-	-
18	Софіївський	40,0	40,0	-	-	40,0
19	Томаківський	40,0	-	40,0	-	40,0
20	Царичанський	-	-	-	-	-
21	Широківський	40,0	-	40,0	-	40,0
22	Юр'ївський	30,0	-	30,0	-	30,0
	Разом	1540,0	590,0	920,0	30,0	1232,0

Щільність залізничної мережі становить – 48 км/тис.кв.км, що у 1,3 раза вище середнього показника по Україні (36 км/тис.км²).

У межах області функціонує 135 залізничних станцій, характеристика станцій наведена нижче у таблиці.

Характеристика залізничних станцій

№/№	Клас станції	Найменування основних станцій, кількість	Характер роботи
1	позакласна	Дніпропетровськ – Вузол Кривий Ріг Кривий Ріг Головний	пасажирська сортувальна вантажна вантажна
2	I клас	6 11 1 (Кривий Ріг – Сорт.)	дільничних вантажних сортувальна
3	II клас	5 9	дільничних вантажних
4	III клас	35	вантажних проміжних
5	IV	20	проміжних
6	V	34	проміжні

Територію Дніпропетровської області перетинають важливі залізничні магістралі України.

Із заходу на схід через область проходить напружена двоколійна електрифікована з триколіною вставкою залізнична магістраль **Знам'янка – П'ятихатки – Дніпропетровськ – Синельникове – Чаплине – Красноармійськ**, по якій здійснюються інтенсивні вантажні перевезення з Донецької, Луганської областей до центральної частини України та її західних кордонів.

З півночі на південь через область проходить двоколійна електрифікована залізнична магістраль Лозова – Павлоград I – Синельникове I – Запоріжжя – Сімферополь, яка забезпечує пасажирські перевезення переважно у напрямку Криму.

Великі обсяги вантажних та пасажирських перевезень забезпечують також електрифіковані залізничні лінії Помічна – Волинське – Кривий Ріг – Апостолове – Нікополь – Запоріжжя, Кривий Ріг – Саксагань – П'ятихатки, які проходять у південно-західній частині області.

Окрім основних залізничних напрямків територію області перетинають одноколіїні залізниці: Кривий Ріг – Верхівцеве, Дніпродзержинськ – Новомосковськ - Дніпровський – Павлоград I – Красноармійськ, Савро – Грековата – Мойсіївка – Інгулець (електрифіковані) та не електрифікована з двоколібною електрифікованою вставкою Красноград – Дніпропетровськ – Апостолове – Снігурівка.

Характеристика залізничних дільниць області приведена нижче.

№	Назва дільниці	Довжина (км)	Кількість головних колій	Вид тяги	Засоби сигналізації
1	Чаплине - Синельникове	73	2	електр	Автоблокування (АБ)
2	Синельникове – Нижньодніпровськ Вузол	36	2	електр	АБ
3	Нижньодніпровськ Вузол-Дніпропетровськ	12	2	електр	АБ
4	Дніпропетровськ - Сухачівка	18	2	електр	АБ
5	Сухачівка-Верхівцеве	53	2	електр	АБ
6	Верхівцеве – П'ятихатки	44	2	електр	АБ
7	П'ятихатки – Зелена (Користівка)	15	2	електр	АБ
8	Нижньодніпровськ Вузол – Зустрічний - Сухачівка	28	1	електр	АБ
9	Лозова - Павлоград	65	2	електр	АБ
10	Павлоград - Синельникове	49	2	електр	АБ
11	Павлоград - Красноармійськ	114	1	електр	АБ
12	Павлоград - Новомосковськ	49	1	електр	АБ
13	Новомосковськ – Нижньодніпровськ Вузол	24	2	електр	АБ
14	Верхівцеве – Кривий Ріг Головний	97	1-2	електр	АБ
15	Кривий Ріг - Тимкове	47	2	електр	АБ
16	Інгuleць – Мусяївна	30	1	електр	Напівавтоблокування (НАБ)
17	П'ятихатки – Кривий Ріг Головний	81	1-2	електр	НАБ
18	Савро – Терни	16	1	електр	АБ
19	Апостолове – Канцерівка	117	2-1	електр	Диспетчерська централізація (ДЦ)
20	Апостолове – Кривий Ріг	39	2	електр	АБ
21	Апостолове – Зустрічний	154	1	тепловоз	ДЦ
22	Новомосковськ – Бузівка (Красноград)	60	1	тепловоз	АБ

Головні станції Дніпропетровської області відправляють значну кількість пасажирських та вантажних поїздів.

Нижче у таблиці приведені розміри руху поїздів головних залізничних ділянок області.

№№	Найменування дільниці	Розміри руху поїздів (пар на добу)			
		Пасажи- рські	Приміські	Вантажні	
				графікові	фактичні
1	Чаплине - Синельникове	21	7	67	46/29
2	Синельникове – Нижньодніпровськ Вузол	41	24	75	47/30
3	Нижньодніпровськ Вузол- Дніпропетровськ	36	29	74	50/32
4	Дніпропетровськ - Сухачівка	33	32	70	50/32
5	Сухачівка-Верхівцеве	36	23	69	47/42
6	Верхівцеве– П’ятихатки	24	7	50	39/32
7	П’ятихатки – Зелена (Користівка)	33	3	38	31/30
8	Нижньодніпровськ Вузол – Зустрічний - Сухачівка	8	6	31	5/20
9	Лозова - Павлоград	57	6	38	20/20
10	Павлоград - Синельникове	57	5	36	19/17
11	Павлоград - Красноармійськ	1	3	35	21/8
12	Павлоград - Новомосковськ	2	4	35	10/24
13	Новомосковськ – Нижньодніпровськ Вузол	3	6	50	5/20
14	Верхівцеве – Кривий Ріг Головний	3	9	42	12/16
15	Кривий Ріг - Тимкове	3	7	38	20/16
16	Інгулець – Мусіївна	0	3	16	11/9
17	П’ятихатки – Кривий Ріг Головний	5	7	30	16/10
18	Савро – Терни	0	2	14	10/5
19	Апостолове – Канцерівка	7	5	32	18/17
20	Апостолове – Кривий Ріг	8	5	28	17/10
21	Апостолове – Зустрічний	0	1	15	4/4
22	Новомосковськ – Бузівка (Красноград)	0	3	5	-

Найбільші розміри руху поїздів на залізничних ділянках: Синельникове-НДВ, НДВ-Дніпропетровськ, Дніпропетровськ-Верхівцеве 110- 115 пар поїздів на добу.

Найбільша кількість відправлення пасажирських поїздів - 15 на добу припадає на ст.Дніпропетровськ. Ця станція також є головною для приміського руху - 60 пар поїздів.

Станція Кривий Ріг відправляє 8 пасажирських та 34 приміських поїздів на добу.

Загальний рух населення області становить 10 поїздок на рік (у тому числі у прямому та місцевому сполученні 0,9 поїздки), що наближається до середніх показників по Україні.

Залізничний транспорт Дніпропетровської області виконує значні обсяги пасажиро та вантажоперевезень.

У 2007 р. залізничним транспортом Дніпропетровської області було відправлено 37,9 млн. пасажирів. Найбільші обсяги відправлень пасажирів по всіх видах сполучення припадають на станції: Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Кривий Ріг.

Залізничний транспорт Дніпропетровської області забезпечує значні річні обсяги вантажної роботи.

На сьогодні залізничний транспорт Дніпропетровської області виконує 29% вантажної роботи від загального обсягу по Україні.

Річний обсяг вантажної роботи по області досягає таких показників: відправлення вантажів близько 100млн.т, прибуття-60,0млн. т.

Значно завантажена вантажними транспортними потоками залізнична ділянка П’ятихатки-Дніпропетровськ-Чаплине.

Найбільші обсяги вантажних перевезень виконують залізничні станції: Нижньодніпровськ-Вузол, Синельникове I, Верхівцеве, Дніпродзержинськ, Кривий Ріг-Сорт.

Нижче у таблицях № ,№ приведені річні показники відправлених пасажирів, навантаження та вивантаження по станціях області.

Обсяги відправлення пасажирів по основних залізничних станціях області

№/№	Найменування станцій, дільниць	Відправлено пасажирів за рік (тис.чол.)			
		Всього	в тому числі		
			прямому	місцевому	приміському
2	Апостолове – Кривий Ріг (включно)	2897	426	147	2324
3	Кривий Ріг Головний – Кривий Ріг Західний	1532	1	-	1531
4	Мусіївна - Тимкове	77	-	1	76
5	Кривий Ріг – П'ятихатки	1655	150	16	1489
6	Кривий Ріг - Верхівцеве	102	-	-	102
7	Верхівцеве – П'ятихатки	918	13	4	901
8	Дніпродзержинськ	2308	133	12	2163
9	Дніпропетровськ	16576	1378	424	14774
Інші станції напрямку:					
10	Нижньодніпровськ Вузол – Верхівцеве	878	3	4	871
11	Зустрічний - Апостолове	130	-	-	130
12	Зустрічний Нижньодніпровськ-Вузол	789	101	29	659
13	Синельникове – Нижньодніпровськ-Вузол – Мечетна - Чапліне	252	-	-	252
14	Синельникове	2257	22	11	2220
15	Бузівка - Новомосковськ	142	9	1	132
16	Новомосковськ – Нижньодніпровськ-Вузол	249	-	-	249
17	Павлоград – Новомосковськ - Дніпродзержинськ	52	-	-	52
18	Павлоград - Синельникове	2982	26	30	2926
19	Красноармійськ - Павлоград	31	6	4	21
	Всього по станціям	33827	2268	687	30872

Обсяги навантаження та вивантаження вантажів станціями області

№/№	Найменування станції	Відправлено(млн.т за рік)		Прибуло (млн. т за рік)	
		разом	в тому числі	разом	в тому числі
1	Білогірськ	0,8	Руда 0,3	-	-
2	Правда	4,5	Чорні метали 3,1 Будівельні 0,7	2,6	Кам.вугілля 1,3
3	Дніпрдзержинськ	1,0	Будівельні 1,0	8,0	Кокс 1,1 Руда 5,2
4	Баглій	1,9	Кокс 0,8 Добрива 0,8	1,3	Кам.вугілля 1,1
5	Нижньодніпровськ	0,9	Метали 0,7	1,5	Метали 0,9
6	Горяїнове	0,4	Метали 0,2	3,7	Руда 2,8
7	Павлоград	0,1	-	0,2	-
8	Ароматне	5,7	Кам. вугілля	0,1	-
9	Богуславський	3,4	Кам. вугілля	-	-
10	Самарівка	0,1	-	0,8	Метали 0,4
11	Новомосковськ	0,3	Метали 0,2	0,7	Метали 0,3 Будівельні 0,3
12	Діївка	0,2		1,2	Кам.вуг. 1,0
13	Марганець	1,0	Руди 1,0	0,1	-
14	Нікополь	2,9	Метали 1,2 Будівельні 1,5	3,5	Кокс 0,5 Руди 1,8 Метали 0,6
15	Інгулець	13,2	Руди 13,0	0,2	-
16	Мудрьона	0,6	Руди 0,6	0,1	-
17	Шмакове	4,1	Руди 4,1	-	-
18	Вечірній Кут	3,0	Руди 3,0	-	-
19	Рокувата	4,8	Руди 4,8	0,1	-
20	Кривий Ріг Головний	1,2	Метали 1,1	11,1	Кам.вугі. 4,3 Кокс 0,9 Руди 1,8
21	Кривий Ріг	6,2	Метали 6,0	0,6	-
22	Батуринська	1,7	Будівельні 1,7	2,0	Будівельні 1,0
23	Жовті Води	0,5	Руди 0,4	1,8	Руда 1,0 Будівельні 0,7
24	Терни	11,4	Руди 11,4	1,3	-
25	Грекувата	5,5	Руда 5,5	0,3	-
	Всього в межах області	102,0		61,0	

Висновки

1. Залізнична мережа області, яка відноситься до Придніпровської залізниці має високий показник щільності- 48 км/тис.кв.км (в 1,3 раза вище середнього показника по Україні).
2. Обсяг вантажних перевезень залізничним транспортом області становить близько 29% від загального обсягу вантажоперевезень залізничним транспортом по Україні.
3. Пропускна спроможність найбільш напружених напрямків: Чаплине-Дніпропетровськ-П'ятихатки, Лозова-Синельникове-Славгород майже вичерпана.
5. Постала проблема розвитку паралельних залізничних ходів із переключенням на них частини вантажних та пасажирських поїздопотоків.
6. Необхідність модернізації залізничних ліній за напрямками залізничних коридорів.

Автомобільні дороги

Довжина мережі автомобільних доріг загального користування Дніпропетровської області у 2008 р. становила 9180,5 км, з них державного значення – 936,0 км (10,2% від всієї довжини) та місцевого значення – 8244,5 км.

Щільність доріг державного значення становила 28,0 км/тис.кв.км при середньому показнику по Україні 26,8 км/тис.кв.км.

Протяжність доріг з твердим покриттям становила 9173,7 км, або 99,9 % від наявності шляхів. Щільність, або забезпеченість регіону автомобільними дорогами загального користування з твердим покриттям, становила 281 км/тис.кв.км при середньому показнику по Україні 273 км/тис.кв.км.

Найбільше забезпечення автомобільними дорогами з твердим покриттям мають райони: Васильківський, Криворізький, Криничанський, Покровський, Синельниківський, Солонянський, Царичанський, Широківський. В цілому, 14 районів області з 22 мають показники щільності вище за середній по Україні (273 км/тис.кв.км) (див.табл.).

Основою автодорожньої мережі є дороги державного значення. В межах області міжнародні дороги співпадають з трасами міжнародних європейських магістралей: М-04 (Е-50) Знам'янка – Луганськ – Ізварине (на Волгоград через Дніпропетровськ, Донецьк), М-18(Е-105)Харків – Сімферополь – Алушта - Ялта.

Окрім міжнародних доріг, область перетинають чотири національні та регіональна автомобільні дороги, а також дороги місцевого значення - територіальні, обласні, районні.

Нижче у таблицях наведено протяжність автомобільних доріг по районах області та перелік доріг державного і місцевого значення, які проходять по території області.

Протяжність автомобільних доріг в розрізі адміністративних районів Дніпропетровської області станом на 01.01.08р.

№	Район	Всього	в т.ч. з твердим покриттям	%	В тому числі дороги державного значення				В тому числі дороги місцевого значення					
					Всього	Міжнародні	Національні	Регіональні	Всього	в т.ч. з твердим покриттям	%	Територіальні	Обласні	Районні
1	Апостолівський	342,0	342,0	100	50,9	-	50,9	-	291,1	291,1	100	48,5	140,4	102,2
2	Васильківський	436,6	436,6	100	-	-	-	-	436,6	436,6	100	117,1	86,0	233,5
3	Верхньодніпровський	359,7	359,7	100	57,4	-	57,4	-	302,3	302,3	100	80,3	98,7	123,3
4	Дніпропетровський	483,0	483,0	100	167,3	65,5	80,7	21,1	315,7	315,7	100	117,7	61,8	136,2
5	Криворізький	469,9	469,9	100	32,3	-	32,3	-	437,6	437,6	100	27,5	140,6	269,5
6	Криничанський	574,8	574,8	100	103,2	50,0	53,2	-	471,6	471,6	100	109,8	80,0	281,8
7	Магдалинівський	476,9	476,9	100	-	-	-	-	476,9	476,9	100	151,0	164,5	161,4
8	Межівський	381,6	381,6	100	15,6	15,6	-	-	366,0	366,0	100	104,0	86,8	175,2
9	Нікопольський	447,0	447,0	100	34,7	-	34,7	-	412,3	412,3	100	135,2	153,6	123,5
10	Новомосковський	559,2	559,2	100	114,1	114,1	-	-	445,1	445,1	100	105	159,6	180,5
11	Павлоградський	280,1	280,1	100	31,2	31,2	-	-	248,9	248,9	100	65,9	129,4	53,6
12	Петриківський	215,4	215,4	100	20,6	-	-	20,6	194,8	194,8	100	69,6	54,7	70,5
13	Петропавлівський	328,7	328,7	100	46,0	46,0	-	-	282,7	282,7	100	53,9	85,7	143,1
14	Покровський	388,7	388,7	100	43,9	-	43,9	-	344,8	344,8	100	55,8	74,1	214,9
15	П'ятихатський	539,7	539,7	100	49,0	49,0	-	-	490,7	490,7	100	84,7	211,5	194,5
16	Синельниківський	574,8	574,8	100	43,9	43,9	-	-	530,9	530,9	100	108,0	212,3	210,6
17	Солонянський	564,3	564,3	100	23,1	-	23,1	-	541,2	541,2	100	64,9	253,4	222,9
18	Софіївський	414,6	414,6	100	38,0	-	38,0	-	376,6	376,6	100	94,4	78,4	203,8
19	Томаківський	370,3	370,3	100	28,0	-	28,0	-	342,3	342,3	100	116,4	93,8	132,1
20	Царичанський	352,7	352,7	100	36,8	-	-	36,8	315,9	315,9	100	63,3	97,6	155,0
21	Широківський	378,6	378,6	100	-	-	-	-	378,6	378,6	100	41,7	114,8	222,1
22	Юр'ївський	241,9	241,9	97,2	-	-	-	-	241,9	235,1	97,2	57,1	115,9	68,9
	Разом по області	9180,5	9173,7	99,9	936,0	415,3	442,2	78,5	8244,5	8237,7	99,9	1871,8	2693,6	3679,1

Технічні категорії доріг загального користування державного і місцевого значення Дніпропетровської області

№	Індекс	Назва дороги	Довжина		Технічна категорія				
			Всього	в т.ч. з твердим покрит.	I	II	III	IV	V
I. Дороги державного значення									
1/ міжнародні									
1	М - 04	Знам'янка – Луганськ - Ізварине	244,0	244,0	74,0	170,0	-	-	-
	М - 18	Харків – Сімферополь – Алушта - Ялта	171,0	171,0	90,0	81,0	-	-	-
		<i>Всього по міжнародних дорогах</i>	<i>415,0</i>	<i>415,0</i>	<i>164,0</i>	<i>251,0</i>	-	-	-
2/ національні									
2	Н - 08	Бориспіль – Дніпропетровськ - Запоріжжя	177,0	177,0	113,0	64,0	-	-	-
	Н - 11	Дніпропетровськ - Миколаїв	94,0	94,0	44,0	50,0	-	-	-
	Н - 15	Запоріжжя - Донецьк	44,0	44,0	-	44,0	-	-	-
	Н - 23	Кіровоград – Кривий Ріг - Запоріжжя	127,0	127,0	-	127,0	-	-	-
		<i>Всього по національним дорогам</i>	<i>442,0</i>	<i>442,0</i>	<i>157,0</i>	<i>285,0</i>	-	-	-
3/ регіональні									
3	Р - 52	Дніпропетровськ – Царичанка – Кобелянка - Решетилівка	79,0	79,0	43,0	36,0	-	-	-
		Разом по дорогах державного значення	936,0	936,0	364,0	572,0	-	-	-
II. Дороги місцевого значення									
1/ територіальні									
Райони області:									
1		Апостолівський	48,5	48,5			10,7	37,8	-
2		Васильківський	117,1	117,1		1,3	54,1	61,7	-
3		Верхньодніпровський	80,3	80,3			42,0	38,3	-
4		Дніпропетровський	117,7	117,7			67,8	49,9	-
5		Криворізький	27,5	27,5			27,5		-
6		Криничанський	109,8	109,8			22,8	87,0	-
7		Магдалинівський	151,0	151,0			118,4	32,6	-
8		Межівський	104,0	104,0			11,4	92,6	-
9		Нікопольський	135,2	135,2		43,5	26,1	65,6	-
10		Новомосковський	105,0	105,0			56,1	48,9	-
11		Павлоградський	65,9	65,9		3,7	9,3	52,9	-
12		Петриківський	69,6	69,6		3,5	49,6	16,5	-
13		Петропавлівський	53,9	53,9			2,3	51,6	-
14		Покровський	55,8	55,8			28,6	27,2	-
15		П'ятихатський	84,7	84,7		4,8		79,9	-
16		Синельниківський	108	108		16,0	47,7	44,3	-
17		Солонянський	64,9	64,9				64,9	-
18		Софіївський	94,4	94,4			38,4	56,0	-
19		Томаківський	116,4	116,4		32,2	62,2	22,0	-

№	Індекс	Назва дороги	Довжина		Технічна категорія				
			Всього	в т.ч. з твердим покрит.	I	II	III	IV	V
20		Царичанський	63,3	63,3			43,5	19,8	-
		Широківський	41,7	41,7			29,7	12,0	
		Юр'ївський	57,1	57,1			57,1		
		Всього по територіальних дорогах	1871,5	1871,5		105,0	805,0	961,5	-
		Разом по місцевих дорогах	8244,5	8237,7 100%	-	122,1 1,48%	974,7 11,82%	7127,4 85,45%	158,8 1,92%
Всього по автомобільних дорогах Дніпропетровської області			9180,5	9173,7 100%	364,0 3,86%	694,1 7,44%	974,7 10,53	7127,4 76,54%	158,8 1,63%

Технічний стан доріг області потребує посилення.

Окремі ділянки існуючої мережі державних доріг проходять безпосередньо територією населених пунктів, що призводить до поєднання автотранспортних потоків транзитних, регіональних і міських, чим порушується однорідність потоку транспорту, підвищується аварійність, знижується швидкість руху та ін.

Основою автодорожньої мережі Дніпропетровської області є дороги державного значення, які забезпечують транспортні зв'язки з головними промисловими центрами регіонів центральної, східною та західною частинами України (Київом, Харковом, Донецьком, Запоріжжям, Луганськом,) та з південною промислово-рекреаційною зоною (Сімферополем, Николаєвим).

Головні значні транспортні навантаження приймають автомагістралі:

Міжнародна автомобільна дорога М-04 Знам'янка – Луганськ – Ізварине, проходить територією області у напрямку з заходу на схід, перетинаючи безпосередньо східну частину м. Дніпропетровська та чергу населених пунктів: П'ятихатки, Павлоград, Дмитрівка, Николаївка. Автомагістраль навантажена транзитними, міжобласними, внутрішньообласними транспортними потоками.

Добова інтенсивність руху транспорту на окремих ділянках міжнародної автодороги досягає 18000 авт/доб.

Міжнародна автомобільна дорога М-18 Харків – Сімферополь – Алушта – Ялта, яка перетинає область із півночі на південь, проходячи поблизу східної межі м. Дніпропетровська, забезпечує головним чином, проходження транспортних потоків у напрямках Харкова, Запоріжжя, Сімферополя.

Здійснено будівництво нової ділянки цієї траси: від а/д М-04 до м. Перещепине (межа області), яка прокладена в об'їзд населених пунктів, за параметрами І технічної категорії (проїзна частина 2х7,5 м).

Добова інтенсивність руху транспорту на окремих ділянках міжнародної автодороги **М-18** досягає 17000 авт/доб.

Національні автомобільні дороги: Н-08 Бориспіль-Запоріжжя, Н-11 Дніпропетровськ-Миколаїв, виконують переважно транспортні зв'язки з обласними центрами областей прилеглих до Дніпропетровської області і забезпечують внутрішньообласні перевезення.

Добова інтенсивність руху транспорту на трасі Бориспіль-Запоріжжя становить – 8000-9000 авт/доб, на трасі Дніпропетровськ-Миколаїв до 7000 авт/доб.

Окрім цих доріг, транспортні зв'язки південно-східної частини області забезпечує **національна** дорога Н-23 Кіровоград – Запоріжжя, яка має значне навантаження (8000 - 9000 авт/доб), а також **регіональна** автодорога Р-52 Дніпропетровськ-Решетилівка, яка забезпечує транспортні зв'язки північно-західної частини області (Полтавський напрям), добова інтенсивність руху на трасі становить 9000 авт/доб.

Середньорічні добові показники інтенсивності руху транспортних засобів на ділянках державних автомобільних доріг, які проходять у межах Дніпропетровської області, приведені згідно даних Укрдпродору (2008р.).

Загальна протяжність мережі міжнародних, національних та регіональної доріг- **936,0** км.

Дороги загального користування місцевого значення – територіальні, обласні, районні, загальною протяжністю **8245,0** км, забезпечують внутрішньорайонні та міжрайонні транспортні зв'язки, є під'їздами до доріг державного значення.

У межах Дніпропетровської області у місцях перетину державних автодоріг з іншими автодорогами і залізничними лініями функціонують сім транспортних розв'язок у різних рівнях.

Мережа існуючих доріг загального користування Дніпропетровської області в цілому дозволяє здійснювати автотранспортне сполучення в регіоні, але технічний стан її потребує проведення значних робіт із будівництва, реконструкції, капітального ремонту.

Окремі ділянки існуючої мережі державних і місцевих доріг проходять безпосередньо територією населених пунктів, що у значній мірі перевантажує їх вуличну мережу, підвищує аварійність, знижує швидкість руху, погіршує екологію та ін.

Технічний стан доріг для області з високим коефіцієнтом транзитності є незадовільний. Державні дороги із значною інтенсивністю руху автотранспорту є більше за все II технічної категорії (61%), а I технічної категорії тільки 39%, що не відповідає нормативним вимогам.

За останні роки в області проводилися роботи, головним чином, пов'язані з будівництвом нових ділянок міжнародної автодороги Харків-Сімферополь, реконструкцією автодоріг: Бориспіль-Запоріжжя, Знам'янка-Луганськ, Дніпропетровськ-Миколаїв.

За останні роки витрачені значні кошти (майже 10 млрд грн.) на утримання та удосконалення автомобільних доріг області.

У подальшому автомобільна мережа області потребує ще значних капіталовкладень у будівництво, реконструкцію і модернізацію.

Дороги місцевого значення мають в основному IV технічну категорію (85,5%), є окремі ділянки V технічної категорії (1,9% від загальної довжини місцевих доріг).

Нижче у таблиці № наведені показники довжини, щільності залізничних колій та автомобільних доріг загального користування по районах Дніпропетровської області.

Показники щільності автомобільних доріг і залізниць у районах Дніпропетровської області.

№	Найменування району	Територія району (тис. км ²)	Довжина залізничних колій загального користування (км)	Щільність залізничних колій загального користування (км/тис.км ²)	Довжина автодоріг загального користування (км)				Щільність автодоріг загального користування (км/тис.км ²)	
					Державного значення	Місцевого значення				Загальна довжина автодоріг (км)
						Територіальні	Обласні	Районні		
1	Апостолівський	1,3	100	77	50,9	48,5	140,4	102,2	342	263
2	Васильківський	1,33	60	45	-	117,1	86	233,5	436,6	328
3	Верхньодніпровський	1,3	60	46	57,4	80,3	98,7	123,3	359,7	277
4	Дніпропетровський	2,82	200	71	167,3	117,7	61,8	136,2	483	171
5	Криворізький	1,75	210	120	32,3	27,5	140,6	269,5	469,9	269
6	Криничанський	1,67	50	30	103,2	109,8	80	281,8	574,8	344
7	Магдалинівський	1,6	20	13	-	151,1	164,5	161,4	477	298
8	Межівський	1,23	60	49	25,6	104	86,8	175,2	391,6	318
9	Нікопольський	2,07	60	29	34,7	135,2	153,6	123,5	447	216
10	Новомосковський	1,99	70	35	114,1	105	159,6	180,5	559,2	281
11	Павлоградський	1,53	70	46	31,2	65,9	129,4	53,6	280,1	183
12	Петриківський	0,91	40	44	20,6	69,6	54,7	70,5	215,4	237
13	Петропавлівський	1,25	50	40	46	55,8	74,1	214,9	390,8	313
14	Покровський	1,21	60	50	43,9	55,8	74,1	214,9	388,7	321
15	П'ятихатський	1,7	90	53	49	84,7	211,5	194,5	539,7	317
16	Синельниківський	1,66	120	72	43,9	108	212,3	210,6	574,8	346
17	Солонянський	1,72	70	41	23,1	64,9	253,4	222,9	564,3	328
18	Софіївський	1,34	40	30	38	94,4	78,4	203,8	414,6	309
19	Томаківський	1,27	40	31	28	116,4	93,8	132,1	370,3	292
20	Царичанський	0,9	-	-	36,8	63,3	97,6	155	352,7	392
21	Широківський	1,21	40	33	-	41,7	114,8	222,1	378,6	313
22	Юр'ївський	0,89	30	34	-	57,1	115,9	68,9	241,9	272
	Разом	32,65	1540	47	936	1871,8	2693,6	3679,1	9180,5	281

Автомобільний транспорт

Автомобільний транспорт відіграє провідну роль у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень.

Перевезення пасажирів і вантажів здійснюється спеціалізованими автопідприємствами (на сьогодні ВАТ) та приватними перевізниками. За 2007 рік автомобільним транспортом області було перевезено 367,0 млн.т вантажів та 341,9 млн. пасажирів.

Основні показники роботи автомобільного транспорту

№/№	Найменування показників	Об'єми перевезень			Динаміка 2007р./2000р.
		2000р.	2005р.	2007р.	
1	Перевезення вантажів, млн. тонн	234,9	303,7	367,0	1,56
2	Вантажообіг, млн. т-км	1389,7	2180,6	3219,2	2,32
3	Середня відстань перевезення 1 т вантажів, км	6,0	7,0	9,0	1,5
4	Перевезення пасажирів, млн.	179,6	341,4	341,9	1,9
5	Кількість поїздок на 1 особу у середньому за рік, од.	49	99	100	2,04

На сьогодні в Дніпропетровській області функціонує розгалужена мережа автобусних станцій. Нижче у таблиці наведено перелік автостанцій та річні обсяги пасажирських перевезень.

№/№	Найменування автовокзалу, автостанцій	Відправлено пасажирів за 2008 рік, (тис.пас)
Центральне відділення		
1	Дніпропетровський АВЦ	2031,2
2	АС «Новий Центр»	846,2
3	Новомосковськ АС	220,7
4	Новомосковськ АС-2	457,9
5	Перещепине АС	31,1
6	Солоне АС	196,5
7	Магдалинівка АС	77,6
Східне відділення		
1	Павлоград АС	922,3
2	Тернівка АС	353,2
3	Петропавлівка АС	34,6
4	Межова АС	33,3
5	Покровське АС	117,1
6	Василівка АС	32,9
7	Першотравенськ АС	143,1
Південне відділення		
1	Нікополь АС	360,5
2	Марганець АС	67,0
3	Томаківка АС	61,5
4	Орджонікідзе АС	166,1
5	Апостолове АС	53,4
Західне відділення		
1	Кривий Ріг АС-1	354,3
2	Софіївка АС	61,1

№/№	Найменування автовокзалу, автостанцій	Відправлено пасажирів за 2008 рік, (тис.пас)
3	Терни АС	75,8
4	Інгулець АС	20,5
5	Кривий Ріг АС-2	379,2
Північно-східне відділення		
1	Дніпродзержинська АС-1	183,4
2	Дніпродзержинська АС-2	205,7
3	Верхньодніпровськ АС	265,4
4	Вільногорськ АС	64,4
5	Кринички АС	76,9
6	Царичанка АС	44,3
7	Петриківка АС	124,8
8	Жовті Води АС	269,0
9	Пятихатки АС	128,5
	Разом	8459,5

Обласна автобусна маршрутна мережа приміського та міжміського сполучення (610 міжміських та приміських автобусних маршрутів) охоплює всі сільські населені пункти, що мають дороги з твердим покриттям. За останні п'ять років обсяги відправлених пасажирів по автостанціям області збільшилися у 2,5-3,рази.

Більшість автостанцій області потребує проведення реконструкції, подальшого удосконалення маршрутної мережі і облаштування сучасним технічним обладнанням. Відсутність обігових коштів у суб'єктів господарювання – автоперевізників призвела до прогресуючого старіння рухомого складу, погіршення його технічного стану. Необхідна модернізація та відновлення транспортних засобів.

Для подальшого розвитку автомобільного транспорту та задоволенні потреб населення щодо надання послуг з перевезення вантажів і пасажирів, необхідно провести ряд заходів, а саме: провести реконструкцію та благоустрій окремих існуючих автостанцій, побудувати нові автостанції та автостанційні комплекси приміського сполучення, обладнати місця зупинок автобусів та маршрутних таксі, оновити рухомий склад, розширити географію перевезень на регулярних та чартерних автомобільних рейсах.

Легковий транспорт

На 1.01.08р. рівень автомобілізації в області складав 134 легкових автомобілів на тисячу мешканців.

Нижче у таблиці наведена динаміка росту рівня автомобілізації за ряд років.

№/№	Найменування Показників	Кількість автотранспорту, тис.одиниць			
		2000р.	2005р.	2006р.	2007р.
1	Населення, тис. чол.	3662,6	3476,2	3447,2	3422,9
2	Вантажні автомобілі	47,6	48,5	48,4	72,8
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	13,0	14,0	14,0	21,0
3	Автобуси	12,6	12,8	14,2	17,7
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	3,0	3,0	4,0	5,0
4	Легкові автомобілі ,всього	400,8	421,3	424,9	474,0
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	109,0	121,0	123,0	138,0
	В т.ч. легкові автомобілі приватні	390,0	405,7	407,9	453,4

№/№	Найменування Показників	Кількість автотранспорту, тис.одиниць			
		2000р.	2005р.	2006р.	2007р.
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	106,0	117,0	118,0	134,0
5	Інші спеціальні	-	6,9	9,8	12,4
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	-	2,0	3,0	4,0
6	Загальна кількість автомобілів	476,2	489,5	497,3	576,9
	Загальний рівень автомобілізації по області, од./1000 мешканців	130,0	141,0	144,0	168,0
7	Мотоцикли	150,7	99,4	54,9	44,6
	Рівень моторизації, од./1000 мешканців	44,0	28,0	16,0	13,0

Парк автотранспорту, що очікується, необхідно забезпечити місцями постійного та тимчасового зберігання, а також послугами технічного обслуговування. На трасі міжнародного транспортного коридору, дорогах державного значення необхідно передбачити комплекси автосервісу різного рівня.

Виходячи з намічених тенденцій збільшення кількості легкових автомобілів, виникне необхідність в організації мережі нових місць зберігання легкових автомобілів, готелів і кемпінгів на головних магістралях.

Вантажний транспорт і автобуси повинні зберігатись, здебільшого, в базових автотранспортних підприємствах, і частково – в господарствах суб'єктів різних форм господарської діяльності. Легковий автотранспорт державного призначення має утримуватись в спеціалізованих автотранспортних підприємствах, а приватний – за місцем проживання його власників, в кооперативних гаражах та на облаштованих автостоянках.

Повітряний транспорт

На сьогодні основним авіаперевізником в Дніпропетровській області є відкрите акціонерне товариство «Авіаційна компанія «Дніпроавіа», яке в свою чергу відноситься до провідних авіапідприємств України. До складу товариства входять авіаційна компанія «Дніпроавіа» та аеропорт м. Дніпропетровська, що має статус міжнародного.

На території аеропорту (площею 160,0 га) у виробничих цілях використовується одна злітно-посадкова смуга зі штучним покриттям розміром 2850×44м, яка, разом із обслуговуючими спорудами аеродрому, забезпечує зліт та посадку повітряних суден.

Аеровокзальний комплекс аеропорту Дніпропетровськ було збудовано у 1974 році і реконструйовано у 1996 році відповідно з вимогами до аеропортів, що мають статус міжнародного.

Аеропорт, що знаходиться у м. Кривий Ріг, використовується здебільшого як вантажний, з незначним виконанням пасажирських чартерних рейсів.

В цілому за останні роки рік намітилась тенденція зростання обсягів пасажирських і вантажних перевезень авіаційним транспортом, так у 2007 році по Дніпропетровській області було перевезено авіаційним транспортом 235,0 тис пасажирів, якщо порівнювати з показником за 2000 рік, то кількість перевезених пасажирів збільшилось у 2,6 рази.

Основними напрямками виконання польотів в межах України є: Київ, Севастополь (регулярні рейси), Івано-Франківськ, Ужгород, Харків, Одеса (чартерні рейси); до зарубіжних держав – Австрія, Туреччина, Росія, Ізраїль, Єгипет та інші.

Річковий транспорт

У межах Дніпропетровської області суднохідними є ріка Дніпро, Дніпровське, Дніпродзержинське та Каховське водосховище. Обслуговування річкових перевезень забезпечують Дніпропетровський, Дніпродзержинський та Нікопольський річкові порти.

Дніпропетровський річковий порт відноситься до I розряду, в наявності якого є 7 вантажних причалів:

- причальна набережна Міської ділянки (295 п.м);
- причальна набережна ділянки Нові Кайдаки (243 п.м);
- вугільний причал вантажного району Амур-Гавань (829 п.м);
- причальна набережна естакадної ділянки району Амур-Гавань (220п.м);
- причал мінерально-будівельних вантажів району Амур-Гавань (240 п.м);

- причал пристані Новомосковськ (240 п.м);
- інші допоміжні причали району Амур-Гавань (331п.м).

Протяжність усіх вантажних причалів складає 2398 п.м. Всі причали механізовані, мають під'їзні залізничні та підкранові шляхи.

Наявність пасажирських причалів:

- 4 залізобетонних двосторонніх пірса, довжина пірса 51 п.м;
- Набережна пасажирських причалів. Довжина 130 п.м;
- Головний пасажирський пірс річкового вокзалу 120 п.м;
- 1 залізобетонний пірс Обухівка – 35 п.м;
- 1 залізобетонний причал Обухівка – 30 п.м;
- 1 залізобетонний причал Нікольське – 25 п.м.

Дніпропетровський річковий порт виконує пасажирські та вантажні перевезення. Основними напрямками вантажних перевезень порту є: м. Дніпродзержинськ, м. Новомосковськ, м. Миколаїв, м. Ізмаїл, м. Рені.

Приміські пасажирські перевезення здійснюються на двох лініях: Дніпропетровськ – Обухівка – Орельський ліс – Галявина та Дніпропетровськ – Парус – Грушевате – Тягинка.

Дніпродзержинський річковий порт третього класу призначення, має 3 причали. Порт виконує вантажні перевезення за напрямками: Кременчук, Орлик, Дніпропетровськ. Пасажирські лінії на даний час відсутні.

Нікопольський річковий порт, який розміщується на березі Каховського водосховища, відноситься до Запорізького річкового порту. Порт забезпечує внутрішні вантажоперевезення. Перевезення пасажирів здійснюється на поромній лінії Нікополь-Кам'янка-Дніпровська.

Основні показники роботи річкового транспорту Дніпропетровської області

№/	Найменування показника	Об'єми перевезень			Динаміка 2007р./2000р.
		2000р.	2005р.	2007р.	
1	Перевезення вантажів, тис. тонн	729,0	1524,0	2090,0	2,87
2	Вантажообіг, млн.т-км	75,0	149,4	240,5	3,2
3	Середня відстань перевезення 1 т вантажів, км	103	98	115	1,12
4	Перевезення пасажирів, тис.	30,0	58,0	80,0	2,66

Основними проблемами, що гальмують подальший розвиток річкового транспорту є незадовільний стан матеріально-технічної бази портів, аварійний стан причалів, недобудова основних вантажних споруд.

Висновки

З метою задоволення потреб економіки регіону в пасажиро- і вантажоперевезеннях потрібно забезпечити ефективне використання його транзитного потенціалу з інтеграцією транспортного комплексу до європейської та світової транспортно-комунікаційної системи.

Характеристика існуючого стану транспортної системи регіону свідчить про наявність досить потужної його інфраструктури і розвиненої мережі автомобільних магістралей і залізниць. Для освоєння очікуваних об'ємів вантажних і пасажирських перевезень, на найближчу перспективу існуючого потенціалу транспортного комплексу достатньо при проведенні робіт по його модернізації.

Однією з найгостріших проблем для всіх видів транспорту є високий рівень амортизації виробничих фондів, перш за все рухомого складу, невідповідність його технічного рівня сучасним вимогам, недостатність об'ємів інвестицій, що вкладаються в техніко-технологічну модернізацію і розвиток. Зношеність рухомого складу негативно впливає на кількісні і якісні показники транспортної галузі, безпеку руху, екологічний стан навколишнього середовища, стримує розвиток внутрішніх об'ємів перевезень і транзиту.

Найближчим часом потрібно буде провести значну роботу по будівництву мережі доріг державного значення, модернізації і реконструкції існуючих шляхів сполучення для досягнення високих швидкостей і забезпечення безпечних умов руху транспорту.

Недостатнє фінансування дорожньої галузі приводить до скорочення об'ємів робіт з будівництва, реконструкції і ремонту доріг.

Не повною мірою щодо сучасних євростандартів технічно оснащена залізниця. З метою інтеграції мережі залізниць в міжнародну транспортну систему необхідно здійснити модернізацію залізничного комплексу, особливо шляхів, які є складовими міжнародних трас, провести реконструкцію станцій.

Одним з основних напрямів розвитку авіатранспорту на перспективу є подальше розгалуження мережі повітряних ліній, проведення заходів щодо модернізації і реконструкції існуючого аеропортів відповідно до міжнародних вимог.

Перераховані головні проблеми, що постали на сьогодні, приводять до недостатньо ефективного використання геополітичного положення Дніпропетровського регіону і можливостей транспортних комунікацій для забезпечення транзиту через його територію.

Проектні пропозиції

На даний час внутрішній і міжнародний ринок пред'являє високі вимоги до транспортної системи з питань якості, регулярності і надійності транспортних зв'язків, забезпечення умов збереження і безпеки перевезень вантажів і пасажирів, швидкості і вартості доставки.

У стратегії економічного й соціального розвитку України на 2004-2015 рр „Шляхом Європейської інтеграції”, підготовленої у відповідності до розпорядження Президента України за №372/2001-рп від 21.12.2001р. і №385/2002-рп від 8.11.2002р. відмічається, що до 2010-2015 рр. в Україні повинні бути створені реальні передумови впровадження таких двох головних макротехнологій, як: „Україна - транзитна держава” і „Україна - високотехнологічна, авіакосмічна держава”. Перша макротехнологія спиратиметься на вигідне розташування України на межі двох інтеграційних зон (європейської і євразійської) і необхідність активізації співпраці в обох напрямках інтеграційних процесів.

Провідну роль у проведенні державної ефективної транспортної політики має набувати прискорений розвиток транспортної інфраструктури, створення у відповідності з міжнародними стандартами національної мережі міжнародних транспортно-комунікаційних коридорів. Тарифна політика має розглядатися як один з найважливіших чинників забезпечення конкурентоспроможності транспортних підприємств і залучення додаткових об'ємів транзитних вантажів.

У зв'язку з чим до стратегічних пріоритетів державної політики в транспортній галузі Дніпропетровської області *на перспективу* слід віднести: оновлення основних виробничих фондів, в першу чергу рухомого складу і дорожнього господарства; технічне переоснащення підприємств транспорту, підвищення технічного рівня і якостей будівництва і ремонту автомобільних шляхів, штучних споруд, транспортних розв'язок, аеродромів, залізниць, залізничних станцій і приведення їх у відповідність з євростандартами транспортної інфраструктури із застосуванням сучасних технологій транспорту.

У Дніпропетровській області необхідно проведення технічної і технологічної модернізації всієї системи транспортного комплексу з початком створення якісно нової мережі автомобільних і залізничних магістралей, без яких неможливий подальший розвиток регіону.

Пропозиції та заходи щодо розвитку транспортної системи Дніпропетровської області передбачені з урахуванням рішень Постанов Кабінету Міністрів України, Регіональних програм Дніпропетровської області, нового генерального плану м. Дніпропетровська:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 1997 р. № 821 „Про затвердження Концепції створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні”.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 1998 р. за №346 „Про затвердження Програми створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні”.

3. Закон України від 7 лютого 2002 року №3022-III „Про комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2005 р. ”Про затвердження Державної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2005-2010 роки”.

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 651-р „Про схвалення програми реформування залізничного транспорту”.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2006 р. №496 Про затвердження „Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006-2010 роки”.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2006 р. №865 „Про затвердження переліку автомобільних доріг загального користування державного значення.”

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007р.№1295 Київ „Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу”.

9. Програма забезпечення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях міст, інших населених пунктів та залізничних переїздах Дніпропетровської області на 2004-2009 роки.

10. Регіональна програма вдосконалення пасажирських перевезень автомобільним транспортом на 2003-2009 роки у Дніпропетровській області.

Залізничний транспорт

Згідно Програми створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні, затвердженої постановою

Кабінету Міністрів України від 20 березня 1998 р. за №346 напрямки проходження залізничних міжнародних транспортних коридорів Дніпропетровською областю, намічені такими:

Європа-Азія – Фастів - Знам'янка – Дніпропетровськ – Донецьк - Красна Могила,

ЧЕС - Рені-Ізмаїл-Одеса-Колосівка-Помічна-Знам'янка-Дніпропетровськ-Ясинувата-Квашине,

ЧЕС - Харків-Синельникове-Джанкой-Севастополь.

Програма створення та функціонування залізничних коридорів передбачає модернізацію та посилення залізничних ділянок, поліпшення якості перевезень і їх безпеки, підвищення вимог до інфраструктури залізничного транспорту.

На період розрахункового строку передбачається комплекс заходів із метою поліпшення функціонування залізниці Дніпропетровської області з урахуванням загального розвитку залізничного транспорту України, Придніпровської залізниці.

1. Часткове розвантаження найбільш напруженої залізничної магістралі Знам'янка – П'ятихатки – Дніпропетровськ – Синельникове – Чаплине – Красноармійськ шляхом використання паралельних залізничних магістралей: Полтава-Кременчук-Бурти-Користівка , Знам'янка-Миколаїв-Херсон-Вадим, які передбачені до модернізації (будівництво додаткових колій з електрифікацією).

2. Модернізація напрямку Київ – Гребінка – Полтава – Красноград - Дніпропетровськ: посилення залізничної ділянки **Красноград - Дніпропетровськ** шляхом будівництва другої колії та електрифікації (згідно концепції Державної програми впровадження на залізницях швидкісного руху пасажирських поїздів на 2005-2015 роки).

Слід визначити, що використання напрямку Київ – Гребінка – Полтава – Красноград - Донецьк для відхилення частини пасажирських поїздів Кримського напрямку за маршрутом Апостолове-Херсон, у сполученні з відхиленням значної частини вантажопотоків з напрямку Чаплине-Дніпропетровськ – Пятихатки, а також з більш інтенсивним використанням південного напрямку Волноваха - Снігурівка-Миколаїв - Колосівка вирішує проблему пропускнуої спроможності залізничних магістралей в межах Дніпропетровської області на період розрахункового строку.

3. Згідно Державної програми впровадження на залізницях швидкісного руху передбачено організацію швидкісного руху на напрямку Дніпропетровськ-Знам'янка-Джанкой-Сімферополь із необхідною модернізацією інфраструктури цього напрямку.

4. Розвиток залізничних станцій:

реконструкція залізничних вокзалів Дніпропетровськ –Південний, Павлоград -1.

У разі сприятливого розвитку економіки необхідно передбачати подальше посилення Дніпропетровської залізниці:

будівництво додаткових колій на залізничних ділянках: Зустрічний – Апостолове (друга), Верхівцеве-Кривий Ріг (друга), Дніпродзержинськ – Верхівцеве (третя), Апостолове-Нікополь (друга);

впровадження електрифікації залізничних магістральних ділянок: Зустрічний –Апостолове;

реконструкція залізничних станцій НДВ, Кривий Ріг, П'ятихатки, Апостолове.

Крім того, згідно рішень генеральних планів м. Дніпропетровська, передбачені значні заходи з розвитку залізниці, яка обслуговує місто: будівництво приміського залізничного вокзалу на станції Дніпропетровськ.; будівництво залізничного тунеля поряд з існуючим тунелем, який функціонує на залізничній ділянці Зустрічний-Дніпропетровськ-Південний у межах м. Дніпропетровська; будівництво сумісного залізнично-автомобільного мосту у м. Дніпропетровськ, якій запроектовано поряд із Мерефо-Херсонським залізничним мостом (новий міст буде важливою ділянкою в організації у подальшому швидкісного руху у напрямленнях Полтави, Донецька, Кривого Рога).

Згідно подальших планувальних перспективних рішень розвитку Дніпропетровської області передбачається формування нового транспортного ходу на зв'язку між проектним автомобільним коридором Європа-Азія (Дніпропетровська область) і автомобільним коридором ЧЕС (Запорізька область), уздовж якого запроектована залізнична ділянка, яка пройде від залізничної лінії Енергодар-Васильівка через проектний сумісний мостовий перехід у районі міста Енергодар до примикання до залізничної лінії Нікополь-Запоріжжя.

Автомобільні дороги

З метою удосконалення та розвитку мережі автомобільних доріг загального користування Дніпропетровської області, доведення дорожньої мережі області до європейського рівня (створення безпечних умов руху для перевезень пасажирів і вантажів, розвиток сучасної дорожньої інфраструктури) передбачається черга важливих заходів.

Проект передбачає, проходження територією області нового автомобільного транспортного коридору **Європа-Азія** – Косини-Івано-Франківськ-Тернопіль-Вінниця-Кіровоград-Дніпропетровськ-Донецьк-Ізварине, якій забезпечить дальні вантажні й пасажирські перевезення з високими швидкостями.

Очікувана інтенсивність руху транспортних потоків нового транспортного коридору становить до 30,0 тис. автомобілів на добу.

Згідно з Концепцією створення та функціонування національної мережі транспортних коридорів в Україні, будівництво автомобільного транспортного коридору передбачається на розрахунковий строк.

Напрямок проходження автомобільного транспортного коридору територією області намічено відповідно до Програми створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 1998 р. за №346.

Новий автомобільний коридор пройде на відстані 35,0 км від м. Дніпропетровська.

Ділянка коридору „Жовті Води – Межова”, загальною протяжністю 260,5 км, пройде через П’ятихатський, Софіївський, Криничанський, Солонянський, Синельниковський, Покровський, Васильківський, Межівський райони; на перетині траси автомобільного коридору з р. Дніпро запроектовано автомобільний міст; у місцях перетину автомобільного коридору з державними автомобільними дорогами, залізничними лініями передбачено 24 транспортних об’єкта: шляхопроводи та транспортні розв’язки у різних рівнях; (орієнтовна вартість ділянки автомобільного коридору у межах

Дніпропетровської області з урахуванням автомобільного мосту через р. Дніпро станове 15,0 млрд гривень).

Слід визначити, що при виборі напрямку трасування автомобільного коридору особливе місце займає комплексна багатофакторна оцінка території регіону складена з урахуванням багатьох факторів: розселення, рівня розвитку економіки, гідротехнічних особливостей, мінерально-сировинних ресурсів, якісної оцінки землі, стану рослинності й лісів, рекреаційних ресурсів, розміщення заповідних та історично цінних територій, екологічних витрат та ін.

У подальшому функціонування нового коридору буде сприяти збільшенню обсягів міжнародного транзиту територією Дніпропетровської області, і таким чином може стати важливим фактором стабілізації та структурної перебудови її економіки. Транзит, як вид експорту транспортних послуг, є одним із найбільш ефективних, а інвестиції до сфери транспортної діяльності дають швидку віддачу.

Крім того, передбачений до будівництва автомобільний транспортний коридор, забезпечить зручні, швидкісні транспортні зв'язки Дніпропетровської області з прилеглими Кіровоградською, Донецькою, Запорізькою областями, а також буде сприяє розвитку економічних відносин, торгівлі та транспортного сполучення у межах Дніпропетровської області.

У межах Дніпропетровської області паралельно проектному транспортному автомобільному коридору передбачено будівництво нових ділянок альтернативних автодоріг державного значення. загальною протяжністю – 234,0 км. Загальна протяжність альтернативної дороги (з урахуванням існуючих ділянок) становить 282,5 км.

На трасі міжнародного транспортного коридору передбачається розташування комплексів автосервісу різного рівня.

З метою забезпечення швидкісного та комфортного руху на дорогах **державного значення**, виносу суто транзитних транспортних потоків за межі сельбищних територій головних міст області: Дніпропетровська, Кривого Рога, Дніпродзержинська, Новомосковська, Павлограда та інших, поліпшення екологічного стану всієї області, передбачені заходи з будівництва обхідних автомобільних доріг, нових ділянок доріг державного та місцевого значення.

1. Формування **Південного обходу** м. Дніпропетровська:

на період розрахункового строку передбачається організація Південної обхідної автомобільної дороги, загальною протяжністю 81,0 км, з використанням існуючого Південного мосту через р. Дніпро. У зв'язку з чим намічено:

а/будівництво нової ділянки автодороги, протяжністю 17,0 км, яка пройде від а/д М-04 Київ-Ізварине до а/д Н-08 Дніпропетровськ-Запоріжжя, поза південно-західною межею міста;

б/реконструкція існуючої ділянки а/д Н-08 Дніпропетровськ-Запоріжжя, протяжністю 13,0 км, від місця примикання запроектованої ділянки обходу до перетину з автомобільним під'їздом аеропорту „Дніпропетровськ”;

в/будівництво нової ділянки автомобільної дороги, загальною протяжністю 51,0 км (лівобережний та правобережний підходи до Південного мосту та ділянка з'єднання з а/д М-18 Харків-Сімферополь).

Запропонована траса Південного обходу м. Дніпропетровська у найблищій роки вирішить важливу проблему виносу транзитного транспорту з вуличної мережі міста, з'єднає напрямки автодоріг на Київ, Миколаїв, Запоріжжя, Сімферополь.

У подальшому *на поза розрахунковий строк* з метою відведення очікуваних транзитних транспортних потоків поза південно-східну частину міста та Південний міст, передбачається формування дальнього Південного обходу з використанням запроектованого мосту через р. Дніпро у районі с.Майорка.

2. Будівництво **Північного обходу** м. Дніпропетровська:

на поза розрахунковий строк передбачається будівництво ділянки північної обхідної автодороги від а/д М-18 Харків-Сімферополь до а/д Р-52 Дніпропетровськ – Решетилівка, довжиною 26,0 км.

3. Формування **Південного обходу** м.Кривого Рога.

З метою виносу транзитних транспортних потоків за межі м.Кривого Рога на період розрахункового строку запроектована ділянка південної обхідної автодороги, яка пройде поза межею міста, від західної ділянки автодороги Н-11 Миколаїв-Дніпропетровськ (с. Зелений Луг) до східної ділянки автомобільної дороги Н-11 (с. Червоні Води), загальна протяжність обходу 40,0 км. Південна ділянка обхідної дороги з'єднає напрямки автодоріг на Миколаїв, Широке, Запоріжжя, Дніпропетровськ.

Уздовж залізничної лінії Мусієвка-Червоний Шахтар запроектована, північно-східна ділянка обхідної дороги, яка з'єднає напрямки автодоріг на Миколаїв, Кіровоград.

4. Будівництво **Південного обходу** м.Павлограда:

З метою пропуску переважно транзитних транспортних потоків автодороги Знам'янка-Ізварине на період розрахункового строку передбачається будівництво Південного обходу міста, протяжністю 20,0 км.

5. Формування західної ділянки обхідної автодороги м.Новомосковська.

На період поза розрахункового строку передбачається подовження будівництва автодороги М-18 Харків –Сімферополь в обхід м. Новомосковська до з'єднання з автомобільною дорогою Харків –Сімферополь у районі смт Лозуватка. Довжина запроектованої ділянки 26,0 км. У районі перетину озера Леніна запроектована штучна споруда.

6. Будівництво ділянок обхідних доріг районних центрів та інші населених пунктів області на період *розрахункового строку*:

а/обхідна ділянка населених пунктів: Дмитрівка, Миколаївка, загальною протяжністю 20,0км, яка забезпечить перепуск транзитних потоків а/д М-04 Знам'янка-Ізварине;

б/ нова ділянка автомобільної дороги а/д Р-52 Дніпропетровськ-Царичанка-Кобеляки-Решетилівка, яка пройде, оминаючи міста: Петриківка, Іванівка, Могильов, Китайгород, Царичанка, загальною протяжністю 27,0км;

в/ ділянки обхідних автодоріг міст: Магдалинівка – 10,0 км, Межова – 14,0 км, П'ятихатки - 7,0 км.

7. На період *розрахункового строку* проект передбачає формування нового транспортного ходу - автомобільної дороги міжнародного значення, проходження якої намічено через Харківську, Дніпропетровську, Запорізьку області у напрямку Харків-Бердянськ. У межах Дніпропетровської області траса пройде напрямком Павлоград-Токмак. У зв'язку з чим проект передбачає реконструкцію територіальних автодоріг Т-21-07, Т-04-08 за параметрами І технічної категорії, загальною протяжністю 60,0 км. Будівництво західної обхідної а/д м.Павлограда, протяжністю 17,0 км, та будівництво інших обхідних доріг цього напрямку, загальною протяжністю 20,0 км.

8. Для забезпечення додаткових транспортних зв'язків на період розрахункового строку у межах Томаківського, Нікопольського, Апостолівського районів намічені ділянки територіальних автодоріг, загальною протяжністю 73,0км.

9. На *поза розрахунковий строк* можливе будівництво національної автомобільної дороги, яка пройде у південно - східній частині області від наміченого сумісного мостового переходу через Каховське водосховище (район м.Енергодар) до автомобільної дороги М-04 Знам'янка-Ізварине, загальною протяжністю 70,0 км. Автодорога забезпечить транспортні зв'язки між

автомобільним транспортним коридором ЧЕС у Запорізькій області і транспортним коридором Європа-Азія у Дніпропетровській області, а також обслуговування територій корисних копалин у Запорізькій області.

На період розрахункового строку, проектом передбачаються заходи для посилення та якісної зміни технічного стану дорожньої мережі **автомобільних доріг** державного значення (міжнародних, національних, регіональних), місцевого значення (територіальних), які безпосередньо обслуговують Дніпропетровську область, з урахуванням пропозицій інституту „Діпродор”, Дніпропетровського „Облавтодору” та інституту „Діпромiсто”. Ділянки автодоріг, які передбачені до реконструкції приведені нижче у таблиці.

№/№	Найменування району	Загальна довжина (км)	В тому числі по районах: (км)
Дороги державного значення			
Всього реконструювати доріг державного значення, з них:		536,0	
1	Міжнародні		
	з переведенням до I технічної категорії:		
	М – 04 Знамянка – Луганськ - Ізварине	170,0	Пятихатський – 55,0 Криничанський – 40,0 Петропавлівський – 55,0 Межівський – 20,0
	М – 18 Харків – Сімферополь – Алушта - Ялта	81,0	Синельниківський – 81,0
	Всього по міжнародних дорогах	251,0	
2	Національні		
	з переведенням до I технічної категорії:		
	Н - 08 Бориспіль – Дніпропетровськ - Запоріжжя	64,0	Верхньодніпровський – 64,0
	Н – 11 Дніпропетровськ - Миколаїв	50,0	Софіївський – 50,0
	Н – 15 Запоріжжя - Донецьк	44,0	Покровський – 44,0
	Н – 23 Кіровоград – Кривий Ріг - Запоріжжя	127,0	Криворізький – 14,0 Апостолівський – 51,0 Нікопольський – 34,0 Томаківський – 28,0
	Всього по національних дорогах	285	
Дороги місцевого значення			
	Всього реконструювати доріг місцевого значення, з них:	1086,4	
1	Територіальних		
	з переведенням із IV технічної категорії у II-III:		
	Т–04-01 Дніпропетровськ – Васильківка – Покровське – Гуляй Поле – Пологи – Токмак – Мелітополь	1,0	Васильківський
	Т–04-02 Ігрені – Олександрівка до а/д М-18	13,8	Дніпропетровський – 4,8 Новомосковський – 9,0
	/Г – 04-04/ Дніпропетровськ – Кіровське до а/д Дніпропетровськ – Хутірське	18,4	Дніпропетровський
	/Г–04-05/ Дніпропетровськ – Хутірське	5,4	Петриківський

№/№	Найменування району	Загальна довжина (км)	В тому числі по районах: (км)
/Г-04-06/	Григорівка-Межова-Красноармійськ	70,9	Васильківський – 11,3 Межівський – 46,3 Покровський – 13,3
/Г-04-08/	Павлоград – Васильківка – Новомиkolaївка – Орхів – Токмак	48,7	Васильківський – 34,6 Павлоградський – 14,1
/Г-04-11/	Широке – Олександрівка – Запоріжжя	12,0	Широківський
/Г-04-12/	Дніпродзержинськ – Шульгівка – Михайлівка – Котовка – Перещепине – Чернявщина – Жемчужне	48,6	Магдалинівський – 21,6 Петриківський – 11,1 Царичанський – 15,9
/Г-04-13/	Царичанка – Магдалинівка – Губиниха	27,7	Царичанський – 3,9 Новомосковський – 12,8 Магдалинівський – 11,0
/Г-04-15/	Верхньодніпровськ – Вільногірськ – до а/д М – 04	16,4	П'ятихатський
/Г-04-16/	Павлоград – Синельникове	15,8	Павлоградський – 7,3 Синельниковський – 8,5
/Г-04-17/	Дніпродзержинськ – Николаївка – Солоне до а/д Н – 08	32,1	Солонянський
/Г-04-18/	П'ятихатки – Кривий Ріг – Широке	28,8	Пятихатський
/Г-04-19	П'ятихатки – Апостолове – Зеленодольськ	82,1	Пятихатський – 17,2 Апостолівський – 37,8 Софіївський – 27,1
Г-04-20	Одарівка – Томаківка – Вищетарасівка	45,2	Криничанський – 12,4 Солонянський – 32,8
/Г-04-21/	Дніпропетровськ – Новомиkolaївка до а/д М-04	26,7	Дніпропетровський
/Г-04-22/	Павлоград – Надеждівка – Голубінка	40,3	Новомосковський – 17,0 Павлоградський – 23,3
/Г-04-23/	Мишури́н Ріг – Вільногірськ	46,0	Верхньодніпровський – 28,5 Пятихатський – 17,5
/Г – 04-24/	Веселе – Олександрополь – Петропавлівка до а/д М-04	21,8	Петропавлівський
/Г – 04-25/	Від а/д М-04 – Підпільне – Дерезувате – Синельникове	33,5	Новомосковський – 10,1 Синельниківський – 23,4
/Г-04-26/	Від а/д М-04 - Козачий Гай	20,6	Синельниківський – 12,4 Павлоградський – 8,2
/Г-04-27/	Дмитрівка – Зелений Гай – Гаврилівка	33,4	Васильківський – 14,8 Межівський – 2,3 Петропавлівський – 16,3
/Г-04-28/	Слов'янка – Межова – Бердянськ	34,0	Межівський
/Г – 04-29/	Ст. Верхньодніпровськ – Верхівцеве – Щорськ	26,2	Верхньодніпровський – 9,8 Криничанський – 16,4
/Г – 04-31/	Першотравенськ – Васильківське – Володимирівка – Солоне	23,5	Межівський – 10,0 Петропавлівський – 13,5

№/№	Найменування району	Загальна довжина (км)	В тому числі по районах: (км)
	Т-04-32/ Щорськ – Малософіївка – Нікополь	48,1	Криничанський – 35,7 Нікопольський – 12,4
	/Г – 04-33/ Щорськ – Болтишка – Малософіївка	22,5	Криничанський
	/Г – 04-34/ Ордо-Василівка – Сергіївка – Веселі терни до а/д Н-11	8,9	Софіївський
	/Г-04-35/ Від а/д Щорськ – Малософіївка – Нікополь Новоіванівка – Марганець – Вищетарасівка	63,1	Нікопольський – 41,1 Томаківський – 22,0
	Всього по територіальних дорогах	926,6	
2	Обласних		
	з переведенням із V технічної категорії у IV	43,5	Верхньодніпровський – 30,4 Павлоградський – 8,5 П'ятихатський – 4,6
3	Районних		
	з переведенням із V технічної категорії у IV :	115,3	Апостолівський – 1,5 Верхньодніпровський – 10,3 Дніпропетровський – 35,2 Магдалинівський – 15,3 Нікопольський – 2,1 Новомосковський – 2,9 Павлоградський – 9,5 Петриківський – 5,1 Петропавлівський – 8,0 Синельниковський – 1,2 Солонянський – 10,1 Томаківський – 8,4 Царичанський – 3,3 Широківський – 2,4

Загалом планується збудувати 840,0 км, реконструювати до 1700,0км автомобільних доріг.

Нижче наведені таблиці з показниками перспективної довжини й щільності автомобільних доріг і залізниць загального користування.

Довжина доріг загального користування з твердим покриттям у Дніпропетровській області на перспективу

№/ №	Найменування району	Всього	Державного значення (км)							Місцевого значення (км)			
			Всього державного значення	З них						Всього місцевого значення	З них:		
				Міжнародні		Національні	Регіональні	Альтернативна дорога	Територіальні		Обласні	Районні	
				Всього міжнародних	В тому числі								
			Міжнародні дороги	Транспортні коридори									
1	Апостолівський	362,6	56,0	0,0	0,0	0,0	56,0	0,0	0,0	306,6	64,0	140,4	102,2
2	Васильківський	530,1	115,5	85,0	37,0	48,0	0,0	0,0	30,5	414,6	95,1	86,0	233,5
3	Верхньодніпровський	359,7	57,4	0,0	0,0	0,0	57,4	0,0	0,0	302,3	80,3	98,7	123,3
4	Дніпропетровський	591,0	230,3	101,5	101,5	0,0	80,7	48,1	0,0	360,7	162,7	61,8	136,2
5	Криворізький	508,9	71,3	0,0	0,0	0,0	71,3	0,0	0,0	437,6	27,5	140,6	269,5
6	Криничанський	621,0	144,2	53,0	15,0	38,0	53,2	0,0	38,0	476,8	115,0	80,0	281,8
7	Магдалинівський	483,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	483,9	158,0	164,5	161,4
8	Межівський	443,6	65,6	41,6	15,6	26,0	0,0	0,0	24,0	378,0	116,0	86,8	175,2
9	Нікопольський	476,8	47,0	0,0	0,0	0,0	47,0	0,0	0,0	429,8	152,7	153,6	123,5
10	Новомосковський	581,2	127,1	127,1	127,1	0,0	0,0	0,0	0,0	454,1	114,0	159,6	180,5
11	Павлоградський	322,1	86,2	86,2	86,2	0,0	0,0	0,0	0,0	235,9	52,9	129,4	53,6
12	Петриківський	241,7	20,6	0,0	0,0	0,0	0,0	20,6	0,0	221,1	95,9	54,7	70,5
13	Петропавлівський	348,7	66,0	66,0	66,0	0,0	0,0	0,0	0,0	282,7	53,9	85,7	143,1
14	Покровський	431,7	86,9	16,0	0,0	16,0	51,9	0,0	19,0	344,8	55,8	74,1	214,9
15	П'ятихатський	544,7	70,0	32,0	16,0	16,0	0,0	0,0	38,0	474,7	68,7	211,5	194,5
16	Синельниківський	653,8	122,9	85,4	43,9	41,5	0,0	0,0	37,5	530,9	108,0	212,3	210,6
17	Солонянський	684,2	134,0	65,0	0,0	65,0	0,0	0,0	69,0	550,2	73,9	253,4	222,9
18	Софіївський	436,1	48,0	10,0	0,0	10,0	38,0	0,0	0,0	388,1	105,9	78,4	203,8
19	Томаківський	407,3	65,0	0,0	0,0	0,0	65,0	0,0	0,0	342,3	116,4	93,8	132,1
20	Царичанський	375,7	44,8	0,0	0,0	0,0	0,0	44,8	0,0	330,9	78,3	97,6	155,0
21	Широківський	378,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	378,6	41,7	114,8	222,1
22	Юр'ївський	235,9	22,0	22,0	22,0	0,0	0,0	0,0	0,0	213,9	29,1	115,9	68,9
	Всього по області	10019,3	1680,8	790,8	530,3	260,5	520,5	113,5	282,5	8338,5	1965,8	2693,6	3679,1

Показники зростання протяжності і щільності автомобільних доріг та залізниць на перспективу по районах Дніпропетровської області

Найменування району	Площа району (кв.км)	Перспектива			
		Протяжність, км		Щільність, км/тис.кв.км	
		Автодороги	Залізниці	Автодороги	Залізниці
Апостолівський	1,30	362,6	100,0	279	77
Васильківський	1,33	530,1/48,0*	60,0/60,0*	399/36*	45/45*
Верхньодніпровський	1,30	359,7	60,0/52,0*	277	46/40*
Дніпропетровський	2,82	591,0	200,0/66,0	210	71/23*
Криворізький	1,75	508,9	210,0	291	120
Криничанський	1,67	621,0/38,0*	50,0	372/23*	30
Магдалинівський	1,60	483,9	20,0	302	13
Межівський	1,23	443,6/26,0*	60,0/20,0*	361/21*	49/16*
Нікопольський	2,07	476,8	60,0	230	29
Новомосковський	1,99	581,2	70,0	292	35
Павлоградський	1,53	322,1	70,0/70,0*	211	46/46*
Петриківський	0,91	241,7	40,0	266	44
Петропавлівський	1,25	348,7	50,0/50,0*	279	40/40*
Покровський	1,21	431,7/16,0*	60,0/44,0*	357/13*	50/36*
П'ятихатський	1,70	544,7/16,0*	90,0/47,0*	320/9,0	53/28*
Синельниківський	1,66	653,8/41,5*	120,0/120,0*	394/25*	72/72*
Солонянський	1,72	684,2/65,0*	70,0	398/38*	41
Софіївський	1,34	436,1	40,0	325	30
Томаківський	1,27	407,3	40,0	321	31
Царичанський	0,90	375,7	-	417	-
Широківський	1,21	378,6	40,0	313	33
Юр'ївський	0,89	235,9	30,0/30,0*	265	34/34*
Всього по області	32,65	10019,3/260,5*	1540,0/559,0*	307/8*	47/17*
Щільність транспортної мережі по Україні на 1.01.2008р. складала : автомобільної (з твердим покриттям)– 274км/1000кв.км; залізничної – 36км/1000кв.км.					
Примітка: * - транспортні коридори					

Автомобільний транспорт

Основними напрямками подальшого розвитку автомобільного транспорту є повне задоволення потреб населення щодо надання послуг із перевезення вантажів і пасажирів і розширення географії перевезень на регулярних та чартерних автомобільних рейсах.

В області функціонує розгалужена мережа автобусних станцій, більшість з яких на сьогодні потребує проведення реконструкції й облаштування сучасними технічними засобами.

Для поліпшення якості обслуговування пасажирів затверджена «Регіональна програма вдосконалення пасажирських перевезень автомобільним транспортом та 2003-2008 роки» та «Програма забезпечення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях міст, інших населених пунктів та залізничних переїздах Дніпропетровської області на 2004-2008 роки».

Програмами передбачені такі важливі заходи: визначення оптимальної структури транспортних засобів для перевезення пасажирів на приміських та міжміських маршрутах, вивчення пасажиропотоків на міських, міжміських маршрутах з урахуванням транспортної міграції населення, розподіл між перевізниками, забезпечення транспортного зв'язку всіх сільських населених пунктів із райцентрами, вимоги виробничої бази автопідприємств - перевізників, контроль якості надання послуг, контроль за якістю пального, оновлення транспортних засобів перевізниками, розширення мережі автостанцій у містах, райцентрах, поліпшення екологічного стану навколишнього середовища шляхом переведення автобусів, мікроавтобусів на альтернативні види палива; удосконалення системи управління безпекою руху, удосконалення профілактичної та освітньої діяльності у сфері безпеки дорожнього руху, забезпечення безпеки руху на пасажирському автотранспорті, упровадження передових технологій, комплексів та систем керування і нагляду за дорожнім рухом, розвиток та вдосконалення засобів інформації ДАІ УМВС України в області на базі нових комп'ютерних технологій.

Враховуючі заходи, які передбачені у програмах, проектом передбачається :

1. Розширення мережі автостанцій:

а/ *будівництво* нових автостанцій у межах міст:

Дніпропетровська – автостанція на виході на Харків, Донецьк; автостанція на виході на Полтаву; автостанція на виході на Запоріжжя;

Дніпродзержинська - автостанція на лівому березі;

б/ *будівництво* нових автостанцій у інших містах області: Першотравенськ, Зеленодольськ, Юр'ївка, Лихівка;

в/ *благоустрій та реконструкція* існуючих автостанцій:

Дніпропетровський АВ, Нікополь, Марганець, Кривий Ріг -2, Верхівцеве, Магдалинівка, Новомосковськ, Солоне, Синельникове, Павлоград.

г/ *благоустрій* існуючих автостанцій до належного технічного стану з впровадженням сучасного інформаційного забезпечення згідно програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

2. Удосконалення маршрутної автобусної мережі, подальша оптимізація мережі автобусних маршрутів у всіх видах сполучення.

3. Розширення мережі приміських, міжміських автобусних маршрутів для забезпечення транспортного зв'язку сільських населених пунктів із райцентрами.

4. Відкриття міжнародних автобусних маршрутів у напрямках Польщі, Чехії, Росії.

5. Оновлення транспортних засобів, придбання сучасного рухомого складу, переважно автобусів великої та середньої місткості.

6. Переведення автобусів і мікроавтобусів на альтернативні палива з урахуванням будівництва автомобільних газонаповнюючих компресорних станцій.

7. Поліпшення якості обслуговування населення у перевезеннях автобусним транспортом,

8. Благоустрій існуючих зупинок та будівництво нових сучасних зупиночних пунктів на зовнішній мережі магістральних доріг.

9. Розвиток мережі комплексів автосервісу.

10. Розміщення охороняємих автостоянок біля стаціонарних постів ДАІ та на підходах до зон масового відпочинку.

11. Упровадження концепції організації системи контролю за виконанням транспортного законодавства та нагляду за безпекою руху на автотранспорті Дніпропетровської області.

12. Розташування комплексів автосервісу різного рівня на трасі автомобільного транспортного коридору, автомобільних дорогах.

13. Створення мережі нових автостоянок, мотелів і кемпінгів на головних автомобільних магістралях, у функціональних зонах та центрах відпочинку.

Легковий транспорт

Крім суспільного транспорту, населення області й відпочиваючі будуть користуватися легковим автомобільним транспортом. З урахуванням темпів росту рівня автомобілізації й нормативних показників, очікуваний рівень автомобілізації на перспективу зросте до 303 од. на тисячу жителів.

Нижче в таблиці наведений розрахунок перспективного автотранспорту по періодах.

№/№	Найменування показників	Кількість автотранспорту, тис.одиниць				
		2000р.	2005р.	2006р.	2007р.	2031р.
1	Населення, тис. чол.	3662,6	3476,2	3447,2	3422,9	3247,4
2	Вантажні автомобілі	47,6	48,5	48,4	72,8	97,4
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	13,0	14,0	14,0	21,0	30,0
3	Автобуси	12,6	12,8	14,2	17,7	26,0
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	3,0	3,0	4,0	5,0	8,0
4	Легкові автомобілі ,всього	400,8	421,3	424,9	474,0	802,1
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	109,0	121,0	123,0	138,0	247
	В т.ч. легкові автомобілі (приватні)	390,0	405,7	407,9	453,4	779,4
	Рівень автомобілізації, од./1000 мешканців	106,0	117,0	118,0	133,0	240
5	Інші спеціальні	-	6,9	9,8	12,4	58,5
		-	2,0	3,0	4,0	18,0
	Загальна кількість автомобілів	476,2	489,5	497,3	576,9	984,0
	Загальний рівень автомобілізації по області, од./1000 мешканців	130,0	141,0	144,0	168,0	303,0
7	Мотоцикли	150,7	99,4	54,9	44,6	65,0
	Рівень моторизації, од./1000 мешканців	44,0	28,0	16,0	13,0	20,0

Очікуваний парк автотранспорту необхідно забезпечити місцями постійного й тимчасового зберігання, а також послугами технічного обслуговування. На трасах міжнародного транспортного коридору й автомобільних доріг державного значення передбачається розмістити комплекси автосервісу різного рівня.

Виходячи з намічених тенденцій збільшення кількості легкових автомобілів, виникне гостра необхідність в організації мережі нових автостоянок і гаражів, мотелів і кемпінгів на головних магістралях, в межах рекреаційних територій.

Вантажний транспорт і автобуси передбачається зберігати та обслуговувати у базових автотранспортних підприємствах, і частково - у господарствах суб'єктів різних форм господарської діяльності.

Легковий автотранспорт державного призначення буде утримуватися в спеціалізованих автотранспортних підприємствах, а індивідуальний – за місцем проживання власників, у кооперативних гаражах і на обладнаних автостоянках.

Нижче наведені таблиці з розрахунковими показниками очікуваного перспективного парку легкових індивідуальних автомобілів по районах області, парку автомобілів для обслуговування рекреаційних районів.

№/№	Найменування адміністративно - територіальних одиниць	Існуюче положення		Розрахунковий строк	
		Населення, тис. осіб	Кількість автотранспорту, од	Населення, тис. осіб	Кількість автотранспорту, од
1	Дніпропетровськ (міськрада)	1031,8	138262	1080,2	259248
	в т.ч. м. Дніпропетровськ	1029,5	137953	1078,4	258816
2	Дніпродзержинськ (міськрада)	252,7	33862	257,7	61848
3	м. Вільногорськ	23,7	3176	27,6	6624
4	Жовті Води (міськрада)	50,1	6714	45,6	10944
5	Кривий Ріг (міськрада)	684,7	91750	676,6	162384
6	Марганець (міськрада)	49,8	6674	51,8	12432
7	м. Нікополь	127,5	17085	120,4	28896
8	м. Новомосковськ	69,5	9313	70	16800
9	Орджонікідзе (міськрада)	44,1	5910	42	10080
10	м. Павлоград	111,2	14901	101	24240
11	м. Першотравенськ	29	3886	32,6	7824
12	м. Синельникове	31,4	4208	31	7440
13	Тернівка (міськрада)	29,1	3900	33	7920
14	Апостолівський район	58,8	7880	42,1	10104
15	Васильківський район	34,7	4650	27,2	6528
16	Верхньодніпровський район	54,5	7303	48,4	11616
17	Дніпропетровський район	81,5	10921	90,2	21648
18	Криворізький район	44,1	5910	40,5	9720
19	Криничанський район	37,4	5012	27	6480
20	Магдалинівський район	35,6	4771	26,5	6360
21	Межівський район	25,9	3471	17,5	4200
22	Нікопольський район	42,9	5749	35,1	8424
23	Новомосковський район	74,4	9970	68,2	16368
24	Сільська місцевість Павлоградського району	29,8	3994	19,4	4656
25	Петриківський район	25,4	3404	22,3	5352
26	Петропавлівський район	30,4	4074	15,9	3816
27	Покровський район	38	5092	26,4	6336
28	П'ятихатський район	47,8	6406	31,7	7608
29	Синельниківський район	39,5	5293	32,4	7776
30	Солонянський район	39,9	5347	30	7200
31	Софіївський район	24,6	3297	13,4	3216
32	Томаківський район	27,4	3672	14,7	3528
33	Царичанський район	28,3	3793	20,1	4824
34	Широківський район	28,7	3846	19,8	4752
35	Юр'ївський район	14,3	1917	9,1	2184
Загалом		3398,5	455413	3247,4	779376
Середній рівень автомобілізації, од./тис. чол.			134		240

№/№	Найменування адміністративно-територіальних одиниць	Ємність рекреаційно- оздоровчих закладів по періодах, місць									Кількість індивідуальних автомобілів відвідувачів, одиниць								
		Існуюче положення			Нове будівництво			Розрахунковий строк			Існуюче положення			Нове будівництво			Розрахунковий строк		
		Оздоровчі	Рекреаційні	Усього	Оздоровчі	Рекреаційні	Усього	Оздоровчі	Рекреаційні	Усього	Оздоровчі	Рекреаційні	Усього	Оздоровчі	Рекреаційні	Усього	Оздоровчі	Рекреаційні	Усього
1	Дніпропетровськ	1550	800	2350	-	-	-	1550	800	2350	155	80	235	-	-	-	310	160	470
2	Дніпродзержинськ	880	1520	2400	-	-	-	880	1520	2400	88	152	240	-	-	-	176	304	480
3	Кривий Ріг	1250	-	1250	-	-	-	1250	-	1250	125	-	125	-	-	-	250	-	250
4	Марганець	150	375	525	-	-	-	150	375	525	15	38	53	-	-	-	30	75	105
5	Нікополь	250	600	850	-	-	-	250	600	850	25	60	85	-	-	-	50	120	170
6	Орджонікідзе	200	-	200	-	-	-	200	-	200	20	0	20	-	-	-	40	-	40
7	Апостолівський район	80	155	235	-	4545	4545	80	4700	4780	8	16	24	-	909	909	16	940	956
8	Васильківський район	-	-	-	-	2300	2300	-	2300	2300	-	-	-	-	460	460	-	460	460
9	Верхньодніпровський район	205	520	725	-	11080	11080	205	11600	11805	21	52	73	-	2216	2216	41	2320	2361
10	Дніпропетровський район	-	1995	1995	-	105	105	-	2100	2100	-	200	200	-	21	21	-	420	420
11	Криворізький район	50	5790	5840	1489	610	2099	-	6400	6400	5	579	584	298	122	420	-	1280	1280
12	Криничанський район	-	-	-	-	400	400	1539	400	1939	-	-	-	-	80	80	308	80	388
13	Магдалинівський район	-	410	410	-	1990	1990	-	2400	2400	-	41	41	-	398	398	-	480	480
14	Межівський район	-	320	320	-	380	380	-	700	700	-	32	32	-	76	76	-	140	140
15	Нікопольський район	-	200	200	-	1700	1700	-	1900	1900	-	20	20	-	340	340	-	380	380
16	Новомосковський район	255	7080	7335	2994	8620	11614	3249	15700	18949	26	708	734	599	1724	2323	650	3140	3790
17	Павлоградський район	335	1075	1410	-	725	725	335	1800	2135	34	108	142	-	145	145	67	360	427
18	Петриківський район	-	1080	1080	-	10720	10720	-	11800	11800	-	108	108	-	2144	2144	-	2360	2360
19	Петропавлівський район	-	610	610	-	290	290	-	900	900	-	61	61	-	58	58	-	180	180
20	Покровський район	50	570	620	-	6330	6330	50	6900	6950	5	57	62	-	1266	1266	10	1380	1390
21	П'ятихатський район	-	240	240	-	160	160	-	400	400	-	24	24	-	32	32	-	80	80
22	Синельниківський район	-	-	-	-	2800	2800	-	2800	2800	-	-	-	-	560	560	-	560	560
23	Солонянський район	-	515	515	-	2385	2385	-	2900	2900	-	52	52	-	477	477	-	580	58
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
24	Софіївський район	-	-	-	-	300	300	-	300	300	-	-	-	-	60	60	-	60	60
25	Томаківський район	-	-	-	-	400	400	-	400	400	-	-	-	-	80	80	-	80	80
26	Царичанський район	-	3120	-	711	2480	3191	711	5600	-	-	312	312	143	496	639	143	1120	1263
27	Широківський район	-	360	-	-	240	240	-	600	-	-	36	36	-	48	48	-	120	120
28	Юр'ївський район	-	-	-	-	400	400	-	400	-	-	-	-	-	80	80	-	80	80
Загалом		5255	27335	29110	5194	58960	64154	10449	86295	89433	527	2736	3263	1040	11792	12832	2091	17259	19350
Автомобілів на сто відпочиваючих											10			20			20		

Річковий транспорт

Проект передбачає основні заходи з розвитку річкового транспорту.

1. Благоустрій та модернізація пасажирських причалів Дніпропетровського річкового порту: головний пасажирський пірс, пірс Обухівка, причал Обухівка, причал Нікольське .
2. Винос вантажних районів „ Амур-Гавань”, „Об”єднаний Міській ” Дніпропетровського річкового порту на нові площадки.
3. Модернізація причалів пристані Новомосковськ.
4. Реконструкція вантажних причалів Дніпродзержинського річкового порту.
5. Модернізація причалів Нікопольського порту.
6. Реконструкція поромної переправи у м.Кам”янка - Дніпровська з оновленням плавзасобів.
7. Розширення мережі прогулянкових пасажирських перевезень на зв'язку Дніпропетровського, Дніпродзержинського річкових портів із пристанями, які знаходяться у межах області, за умови їх благоустрою та реконструкції.

Авіатранспорт

Розвиток *авіатранспорту в області* передбачає подальше розгалуження мережі повітряних ліній, проведення заходів щодо модернізації і реконструкції існуючих аеропортів, оновлення парку повітряних суден, придбання додаткових літаків вітчизняного виробництва.

Міжнародний аеропорт Дніпропетровськ:

1. Реконструкція злітно-посадової смуги та стоянки для літаків.
2. Будівництво міжнародного терміналу.
3. Реконструкція площі перед аеропортом (транспортна інфраструктура, автостоянки), організація тролейбусного руху для забезпечення пасажироперевезень на зв'язку міста з аеропортом.
4. Відкриття нових ліній у напрямках до міст зарубіжних держав: країн СНД - Російська Федерація: Санкт-Петербург, Красноярськ, Оренбург; Грузія-Тбілісі; Білорусь-Мінськ; Узбекистан –Ташкент; інших країн світу –Угорщина – Будапешт, Польща - Варшава, Австрія, Німеччина, Ізраїль, Болгарія, Туреччина, Єгипет, Франція, Італія.

Аеропорт місцевого значення Кривий Ріг:

Реконструкція злітно-посадової смуги, реконструкція аеропорту для створення комфортних умов обслуговування пасажирів, відкриття нових повітряних ліній у сполученні з містами України, країнами СНД, Туреччиною, Єгиптом.

Крім того, для забезпечення переважно вантажних чартерних рейсів, проект передбачає організацію вантажного аеродрому у районі автомобільного коридору Європа-Азія.

Згідно розвитку оздоровчо-рекреаційної галузі області проект передбачає розміщення гелікоптерних площадок у районних центрах області.

VI. ОСНОВНІ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

Показники	Одиниця виміру	Сучасний стан	Розрахунковий термін
Територія об'єкту схеми планування, всього	тис.га	3192,3	3192,3
Землі сільськогосподарського призначення	тис.га	2583,9	2531,9
Забудовані землі, всього, в тому числі:	тис.га	191,5	199,2
- під житловою забудовою	тис.га	29,1	32,0
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, технічної інфраструктури	тис.га	70,0	72,9
- інші забудовані землі	тис.га	92,4	94,3
Землі водного фонду (водне дзеркало)	тис.га	155,3	155,3
Землі лісового фонду	тис.га	192,4	255,4
Заболочені землі	тис.га	26,5	26,5
Інші відкриті землі	тис.га	42,7	40,0
З усіх земель:			
- землі рекреаційного та оздоровчого призначення	тис.га	3,3	7,8
- землі історико-культурного призначення	тис.га	0,5	4,5
- землі природоохоронного призначення	тис.га	27,8	273,7
Населення, всього	тис.чол.	3398,4	3247,4
у тому числі:			
- міське	тис.чол.	2836,2	2858,8
- сільське	тис.чол.	562,2	388,6
Структура зайнятості у господарському комплексі:			
Первинний сектор (добувна промисловість, сільське, рибне та лісове господарство)	тис.чол/%	146,2/9,2	149,3/8,9
Вторинний сектор (переробна промисловість, будівництво, зовнішній транспорт)	тис.чол/%	669/43,3	680,5/40,5
Третинний сектор (сфера управління та обслуговування)	тис.чол/%	766,8/48,5	849,1/50,6
Загальна кількість населених пунктів	одиниць	1458	1458
у тому числі:			
- міст	одиниць	20	20
- селищ міського типу	одиниць	69	69
- сіл	одиниць	1369	1369
Щільність населення	чол./км ²	106,5	101,8
Сумарна одноразова місткість установ лікування та відпочинку	тис. місць	32,59	96,74
I. Шляхи сполучення			
1. Залізничні			
А/ Експлуатаційна довжина залізничних ліній загального користування, всього,	км	1540,0	1540,0
У тому числі транспортних коридорів,	км	-	559,0
Б/ щільність залізничних ліній,	км/тис.кв.км,	47	47
Щільність залізничних транспортних коридорів,	км/тис.кв.км	-	17
2. Автомобільні			
А/ Довжина доріг загального користування, всього, Автодороги державного значення, всього,зних	км	9180,5	10019,3
а) міжнародні, в тому числі транспортний коридор		415,0	790,8
б) національні		-	260,5
в) регіональні		442,0	520,5
Автодороги місцевого значення:		78,5	113,5
З них: а/альтернативна дорога		8244,5	8238,5
б/ територіальні		-	282,5
в/ обласні		1871,8	1965,8
г/ районні		2693,6	2693,6
		3679,1	3679,1

Показники	Одиниця виміру	Сучасний стан	Розрахунковий термін
Б/ Щільність автодоріг з твердим покриттям		281	303
II. Кількість транспорту, з них	тис. од	576,9	984,0
- легкові, в т.ч. індивідуальні		474,0 453,4	802,1 779,4
- вантажні		72,8	97,4
- пасажирські автобуси		17,7	26,0
- спеціальні		12,4	58,5
III. Загальний рівень автомобілізації, у тому числі	од./тис.чоловік	168,0	303,0
легковий автотранспорт		138,0	247,0
індивідуального легковий автотранспорт		97,0	205,0
IV. Кількість мотоциклів	тис.од.	44,6	65,0
Рівень моторизації	од./тис.чоловік	13,0	20,0
Захисні дамби	км	3500	29,0
Берегозакріплення	км	1200	95,3
Протизсувні та заходи на зсувонебезпечних територіях			
- населених пунктів	шт	-	26
Протикарстові, протипросідні та заходи на підроблених територіях			
- населених пунктів	шт	-	34
Захист від підтоплення :			
- населених пунктів	шт	34	512
Регулювання (розчистка) русел рік	км	31,8	2419,4
Благоустрій водосховищ	шт	-	27
Розчистка каналів	км	-	81,2
Зрошувані землі (реконструкція)	тис. га	198,7	70,0
Рекультивация порушених територій	тис. га	-	36,02
Рибне господарство - внутрішні водойми	шт	5	5
Захисні дамби	км	3500	29,0
Сумарне електричне навантаження	тис. кВт	2835,0	5881,5
Річне споживання електроенергії	млрд. кВт× год	24,8	31,7
Теплопостачання			
Подача тепла, всього, в т.ч.:	МВт	5128,8	20160,24
- житлово-комунальний сектор			7197,09
- рекреаційно-оздоровчі заклади			112,21
- промисловість			12376,24
- сільське господарство			474,70
Газопостачання			
Споживання газу всього, в т.ч.:	млн. м ³ /рік	7320,00	9915,17
- житлово-комунальний сектор			4918,95
- рекреаційно-оздоровчі заклади			82,92
- промисловість			4491,19
- сільське господарство			422,11
Джерела газопостачання, всього:			
-ГРС	одиниць	97	97
Загальний обсяг водоспоживання:			1811,01
- з поверхневих джерел	млн. м ³ /рік	1307,50	1611,01
- з підземних джерел	млн. м ³ /рік	154,50	200,00
Обсяг водовідведення	млн. м ³ /рік	1305,00	1374,82

VII. ДОКУМЕНТИ